ABONNEMENTSPRIJS: ƒ 7.50, fr.p.p. ƒ 9.—, buiten Ned.-Indië ƒ 12.50 p. kw.
ADVERTENTIE-TARIEF: 1—25 woorden ƒ 3.75, elke 5 woorden meer ƒ 0.75. Regeltarief ƒ 0.50 per regel.

BATAVIAASCH NIEUWSBLAD.

Hoofdredacteur: J. H. RITMAN

EERSTE BLAD

Directeur: G. MOLENAAR

N.I. Drukkers- en Uitgevers Mij. UITGEEFSTER:
BUREAUX: Sluisbrugstraat 23, Weltevreden
TELEFOON: Welt. 2886, 2887 en 2888 (Wisselbord).
Na 5 uur 's midd. Welt. 429

Wolkjes.

De wolkjes aan den financieëlen hemel nemen langzaam maar zeker toe.

De landsmiddelen over November 1928 — men zie de uitvoerige mededeeling daaromtrent in ons Tweede Blad — zijn meer dan een millioen beneden de raming. Dit zou op zichzelf niet verontrustend behoeven te zijn: over Jan.-November zijn de uitkomsten nog 9 millioen boven de raming. Bedenkelijker vinden wij het feit, dat 1929 tegenover 1928 vermoedelijk geen of slechts een zeer gering accres zal vertoonen. Over de eerste elf maanden van 1928 beliepen de landsmiddelen ruim 654 millioen, tegen bijna 636 millioen in 1929. Na aftrek van de 20 millioen extra uitkeering uit de vennootschapsbelasting in 1928 blijken dus, bij sterk gestegen uitgaven, de inkomsten des lands in beide jaren ongeveer gelijk te zijn gebleven.

Leerzaam is het ook te noteeren, dat de invoerrechten, van welks fabuleus accres men ook in den aanvang des jaars nog belangrijk heeft geprofiteerd, in November 1929 nauwelijks een accres vertoonen vergeleken met dezelfde maand in 1928. De opbrengst vennootschapsbelasting bleef 4 millioen ruim achter bij die van November 1928, en zij is thans rond 13 millioen, zegge en schrijven d e r t i e n millioen achter bij de raming van $49\frac{1}{2}$ millioen voor de eerste 9 maanden van 1929.

Er is niet de minste reden tot ongerustheid over het aspect der rekening over 1929. Maar de teekenen van dalende welstand, in het bizonder in de Westersche cultures, spreken duidelijke taal.

Wanneer 1929, dat wil zeggen het jaar, waarin de belasting over de winst van 1928 binnenkomt zulk een beeld te zien geeft, dan behoeft men niet te vragen, wat 1930 zal opleveren.... Want 1929 heeft véél en véél geringer resultaten opgeleverd dan 1928: men denke maar eens aan de thee! En de raming der vennootschapsbelasting 1930 is even hoog geraamd als de ver wachte opbrengst voor 1929.

Wolkjes....! R.

Loco-burgemeester.

In hun vergadering van heden hebben B. en W. van Batavia den heer Thamrin aangewezen tot 2en loco-burgemeester.

Na de jongste raadsvergadering, die den heer Thamrin weer op den wethouderszetel bracht, kon niet anders worden verwacht.

Wij hopen, dat de heer Thamrin — en anderen — uit de geschiedenis van deze benoeming een anderen conclusie zullen trekken dan die voor de hand ligt.

De conclusie die voor de hand ligt is — helaas — deze: dat wanneer langs den normalen weg bepaalde wenschen niet worden vervuld, men altijd kan probeeren door uit den raad te loopen.

En zijn thans, om het zacht te zeggen, vele fouten begaan. Niet alléén door de Inlandsche fractie; maar zij beging de grootste fout.

Nochtans is h a a r verlangen thans gehonoreerd: het ligt voor de hand, dat dit feit het sterkst tot de verbeelding zal spreken.

Wij hopen nu dat de Inlandsche fractie zich aan de bekoring van het resultaat zal weten te onttrekken. Want anders ware de schade, óók voor haar, grooter dan het gewin. R.

Uit de Indische Pers.

De benoemingen voor den Prov. Raad.

Ook in *Nederlandsch-Indië*, het orgaan van de Vaderlandsche Club, wordt een klacht afgedrukt over de wijze, waarop den regeering het benoemingsrecht voor de Prov. Raad van West-Java heeft gehouden.

Dat de regeering bij het benoemen van leden voor den Provincialen Raad de Vaderlandsche Club zoo opvallend passeerde, heeft vooral bij de in deze Provincie wonende V.C. leden een gerechte ontstemming gewekt.

. . . .

Toen de kiezers voor den Provincialen Raad werd n gekozen of benoemd, bestond de V. C. ternauwernood en had zich nog niet vóór deelname aan de actieve politiek uitgesproken, zoodat te verwachten was, dat waar de V.C. ook niet met eigen candidaten voor den dag kwam, de uitslag van de verkiezing in geenen deele overeenkomstig de sterkte van onze organisatie zou zijn.

Het had nu ons inziens zeker op den weg van de regeering gelegen een zoodanige correctie toe te passen, dat in den Provincialen Raad, die nu weer voor 4 jaar zitting neemt, een V.C.-vertegenwoordiging aanwezig zou zijn, die in aantal een beeld gaf van de getalsterkte der V.C. in West-Java.

NEDERLANDSCH - INDIE.

Verkeerde Aanleiding.

In ons blad van Zaterdag heeft dr. N. een artikel geschreven over de toegewonnen waardeering voor wetenschappelijken en cultureelen arbeid in Indië. Hij deed dit naar aanleiding van de opdracht aan mr. J. Kunst betreffende het musicologisch onderzoek hier te lande.

Aan onze appreciatie voor de beschouwingen van dr. N. doet het niet af, wanneer wij hier verklaren, dat de a a n l e i d i n g tot die beschouwingen naar onze meening niet gelukkig was gekozen.

Het musicologisch onderzoek is stellig van belang, en van zeer groot belang, en juist daarom had het niet mogen worden opgedragen aan den heer Kunst; er waren candidaten voor deze opdracht, die tegenover z i j n ambitie h u n begaafdheid en voorbereidende studie konden stellen.

Dat de heer Kunst nochtans deze opdracht kreeg, was een gevolg van de waardeering zijner liefhebberijen op dit gebied in een kring, die wel is waar zoomin als den heer Kunst zelf tot de meest-bevoegden is te rekenen, maar die ten dezen nu eenmaal beslissenden invloed kan doen gelden. Dat er over deze benoeming hier en daar iets geschieven is, verklaren wij dan ook stellig niet uit onze groeiende „wetenschappelijke mondigheid", maar uit gansch andere oorzaken.

Wij hadden dit alles liever in de pen gehouden, met de beste wenschen voor den heer Kunst en zijn onderzoek, ware het niet, dat onze medewerker dr. N. de aandacht voor deze benoeming bezigde tot inleiding van zijn beschouwingen.

Dr. N. 's artikel werd gepubliceerd tijdens een korte afwezigheid van ondergeteekende, en dus uiteraard buiten zijn medeweten: wij zouden anders de inleiding tot de beschouwingen van dr. N. hebben geschrapt, en de essentieële deelen van zijn uiteenzetting zou aanonder niet geleden hebben. Nu deze inleiding werd afgedrukt in ons blad, mochten wij niet nalaten, ook deze kantteekening hier af te drukken. R.

Gehoor.

Z.E. de Gouverneur Generaal van Ned. Indië zal gehoor verleenen te Weltevreden, ten paleize Koningsplein, op Woensdag 5 Februari 1930, des morgens te 9 ure.

Zij, die tot dit gehoor wenschen te worden toegelaten, dienen zich daartoe schriftelijk tot den adjudant van dienst van Z.E. den G.G. te wenden met duidelijke opgave, van naam, enz. en onder vermelding van het doel van hun aanvraag.

H.C. Gerritsen †

Naar Aneta ons uit Rijswijk seint is daar overleden de oud-overste bij het N.I. leger, H.C. Gerritsen.

Misstanden op Kotta Blater.

Naar aanleiding van de door den heer Van Lonkhuyzen gestelde vragen omtrent misstanden op de onderneming „Kotta Blater" deelt de regeering mede dat de in de *Indische Courant* van 27 Augustus 1929 voorkomende ernstige klachten omtrent misstanden, welke onlangs op de vezelonderneming Kotta Blater aan den dag zouden zijn getreden, in hoofdzaak juist zijn, en dat ten aanzien van de onderneming Kotta Blater verschillende maatregelen zijn getroffen om herhaling van het voorgevallene te voorkomen.

Ook naar het oordeel der regeering is uitbreiding van het personeel der arbeidsinspectie op Java noodzakelijk voor het tijdig onderkennen van wantoestanden op de landbouwondernemingen ter voorkoming en ter beteigeling.

Het ligt in Hare bedoeling bij de hoofdbegrooting voor 1931 voorstellen te doen tot uitbreiding van personeel, voorzoover deze al dadelijk urgent is te achten.

DE JONGSTE ZONSVERDUISTERING.

Boven verwachting gunstig resultaat.

De Duitsche Zonsverduistering-expeditie, die zooals men zich zal herinneren, op 9 Mei 1929 de totale zonsverduistering te Takengom waarnam en toen uitstekende resultaten behaalde, heeft hare waarnemingen in Takengon thans eerst beëindigd. De gedurende de zonsverduistering opgenomen platen zijn namelijk slechts dan volledig bruikbaar voor de toetsing van de relativiteitstheorie van prof. Einstein, indien enkele maanden na de zonsverduistering van hetzelfde punt der aarde met dezelfde instrumenten des nachts van bepaalde sterrenvelden zoogenaamde fotografische contrôle-opnamen gemaakt worden.

Dr. von Klüber van het Astrophysikalische Observatorium te Potsdam is na de zonsverduistering te Takengon gebleven om met de beide groote instrumenten, die ter contrôle van de theorie van Einstein dienen, deze contrôle-opnamen te maken.

Het slechte weder in de nachten van de maanden September tot November heeft de waarnemingen in het begin zeer vertraagd. Tenslotte is het echter toch gelukt een groot aantal opnamen te verkrijgen, die zonder uitzondering uitstekend geslaagd zijn.

Zooals een telegram uit Duitschland meldt, heeft het onderzoek van de gedurende de zonsverduistering gemaakte opnamen, in het Observatorium te Potsdam, een boven verwachting gunstig resultaat opgeleverd. Het bewerken van de opnamen kan echter eerst plaats vinden, wanneer dr. von Klüber met zijn thans gereed gekomen zijnde vergelijkende platen in Potsdam aangekomen is. De duur van de bewerking wordt op minstens $\frac{1}{2}$ jaar geschat, zoodat eerst dan de uiteindelijke resultaten van de expeditie bekend kunnen worden. De expeditie hoopt later hierover in een meer uitvoerig artikel bericht te kunnen geven. Daar alle opnamen uitstekend gelukt zijn, mag men op zeer interessante wetenschappelijke winst rekenen.

Dr. von Klüber constateert gaarne, dat de expeditie overal in Nederlandsch-Indië de bestdenkbare hulp en steun ondervonden heeft, waardoor het werk zeer verlicht werd, zoodat alle deelnemers aan deze expeditie hieraan een aangename herinnering zullen bewaren. Hij wenscht ook aan deze plaats, namens de expeditie, nogmaals zijn oprechten dank te betuigen aan allen, die aan het welslagen daarvan hebben medegewerkt.

De Exterritorialiteit.

Aneta seint uit Amsterdam, dat de secretaris van de Nederlandsche Sectie der Kwo Min Tang in een persconferentie heeft meegedeeld te protesteeren tegen het handhaven door Nederland van de exterritorialiteitsrechten in China. De secretaris sprak de hoop uit, dat Nederland spoedig zal overgaan tot afschaffing van de verouderde rechten.

De Scheepvaart Indië — Holland.

De heer W. Ruys, Bzn, directielid van den Rotterd. Lloyd, heeft aan de *Deli Ct.* verteld dat de *Baloeran*, het nieuwe mailschip, 16 April a.s. de eerste reis naar Indië zal beginnen en de *Dempo* vermoedelijk in Januari 1931 haar eerste reis zal ondernemen.

Zij vervangen de *Tambora* en de *Tjerimai*. Het aantal schepen zal op 7 bepaald blijven, waarop de geheele tegenwoordige dienst gebaseerd is.

Die nieuwe schepen kunnen weer heel wat meer passagiers bergen. Daarvoor wordt ook gerekend op de ontwikkeling van het internationale verkeer, nl. op het Verre Oosten en Australië.

De heer Bouman, vertegenwoordiger van den Lloyd in Ned.-Indië, lichtte toe, dat vooral op Java de invloed van de minder gunstige tijden reeds merkbaar is, in het bizonder door de mindere ontvangsten der Inlandsche bevolking voor hare producten, ten gevolge van de lage marktprijzen en daardoor ook, reeds in het aanbod van vrachten merkbaar is.

De Rotterdamsche Lloyd heeft vier nieuwe vrachtschepen in de vaart gebracht en er staan nog vier andere op stapel, waarvan zelfs reeds twee weer te water gelaten zijn, welke vier dit jaar nog hopelijk in de vaart zullen komen. En deze uitbreiding beschouwt de Lloyd, naar we konden bemerken, als een normale uitbreiding, hopelijk als de omstandigheden gunstig zijn, zelfs niet eens als vervanging. Waarbij men rekening heeft gehouden met de uitbreiding van het vrachtverkeer op het Oosten en op Amerika.

De heer Ruys blijft te Medan tot den 23sten en gaat via Padang naar Java te reizen, terwijl dan nog bezoeken aan Makassar en Balikpapan op het programma staan.

De Landbouw in en om Batavia.

De Roewah-maand spoedt ten einde De Poeasa staat voor de deur. De weersgesteldheid in de laatste dagen is echter van dien aard, dat de padi-aanplant z i c h b e d e n k e l i j k l a a t a a n z i e n. In het Tjikarangsche en Tangerangsche lijden de sawahs wederom aan watergebrek. Op sommige plaatsen komen zelfs scheuren in den grond voor, terwijl de tegalans (droge gronden), waar de *palawidja* geplant kan worden zoo hard zijn, dat de patjol ternauwernood den grond kan omwoelen.

De Poeasa-maand nadert, maar de padi-opkoopers, die gewoonlijk in deze maand Roewah de kampongs in en uit loopen en voorschotten aanbieden, zijn thans eenigszins huiverig om daarmede te beginnen.

Ook uit Noord Bantam beginnen hier berichten binnen te komen, dat de padi-aanplant er slecht voor staat. Wegens het watergebrek, beginnen de plagen weer op te komen: perkekeh en penjakit poetih.

Iets beter is het gesteld met den aanplant in het district Belaradja, waar de sawahs reeds beginnen te profiteeren van het gedeeltelijk gereedkomen van de irrigatie-werken. Op de nog niet afgekochte particuliere landerijen, waar op irrigatie-gebied trouwens van vroeger af zeer weinig wordt gedaan, is het weer mis. De opgezetenen moeten er zich thans wel op toe leggen om den keiharden grond en de tegalans desnoodig met houweelen, indien de patjol afslegt, om te werken en palawidja te planten. De grondhuur moet worden voldaan en voor de *kompenian* is geen werk te krijgen.

Zoo luiden de eenigszins verontrustende berichten, welke wij van verschillende kanten opvingen.

Het euvel, dat van jaren en jaren her dateert, om de padi te verpanden door voorschotten, wanneer de bibit wordt uitgeplant, vindt men in sterke mate hier in de omstreken van Batavia.

Die voorschotten beteekenen een uitkomst voor den tani, vooral op de particuliere landerijen. Daarmede worden de grondhuur en de *kompenian* betaald, de jaarlijksche buitengewone uitgaven in de Poeasa-maand en op Lebaran gedekt. Vandaar dus, dat voor hem de maand Roewah een natte maand moet zijn, waarin de sawahs voldoende geirrigeerd worden om de bibit over te planten en te doen gedijen.

Er komt thans nog iets bijzonders bij.

Wie op de hoogte is van de markt, zal gemerkt hebben, dat er veel vraag naar rijst is. Krawang, de rijstschuur van West-Java, is nagenoeg uitverkocht. Niet alleen Batavia is aan bod, maar zelfs ook de Preanger, Tjilatjap en zelfs Djokja. Wat er thans nog opgeschuurd ligt, (veel is het niet), wordt speculatief aangehouden.

Na Krawang is Bantam aan de beurt. De rijstpelmolens te Serang, in het Pandeglangsche en elders, ontvangen verschiedene orders voor levering, waaraan zij niet kunnen voldoen.

Walvischvaarster.

Eenige maanden geleden is te Pantai Tjermin, naar zij beweert op den rug van een walvisch, een Atjehsche vrouw aangekomen, die zegt Tengkoe Tjoet te heeten en een afstammelinge te zijn van de beroemde legendarische, Sumatraansche Groene Vorstin, de Poetri Hidjau.

Zij heeft zich in een huisje in het bosch geïnstalleerd en weldra was het onder de Inlandsche bevolking van Serdang en daarbuiten bekend, dat de telg van de legendarische vorstin per walvisch was aangekomen en de gave van voorzienigheid bezat.

Naar de *Pewarta Deli* wist te vertellen, verklaarde zij zich *kramat* en velen togen naar Pantai Tjermin om van haar bovennatuurlijke gaven te profiteeren.

Het bestuur blijkt een half jaar geleden de vrouw een wenk te hebben gegeven, geen „wonderdaden" te verrichten, doch thans blijkt zij opnieuw van zich te doen spreken, zoodat weer vele goedgelovige Inlanders tot de nakomelinge van Poetri Hidjau wenden.

De Parijsche Tentoonstelling.

De gezantschapsraad Carsten te Parijs is benoemd tot lid van de Ned. Indische commissie voor de tentoonstelling te Parijs, meldt onze speciale dienst uit Den Haag.

De Venters van Onkwetsbaarheid.

Op de onderneming Egaharap is, naar onze speciale dienst uit Medan seint, een Javaan gearresteerd die onderwijs gaf en daarbij ilmoes en djimats voor onkwetsbaarheid aan koelies verkocht.

Bovendien zijn acht koopers aangehouden, vermoedelijk om te onderzoeken waarom zij deze hulpmiddelen noodig hadden. Het bestuur heeft zich er mede belast,

Decentralisatie in den Gemeenteraad.

In den gemeenteraad van Bandjermasin is, aldus de *Borneo Post*, aan de orde een voorstel tot vaststelling van eene verordening tot instelling eener bevolkingsboekhouden voor Europeanen en met dezen, zoomede met Inlanders gelijkgestelde personen in de Gemeente Bandjermasin.

De heer Runtuwene merkt op, dat deze nieuwe verordening waarschijnlijk weer uitbreiding van Gemeente-personeel met zich brengt, hetgeen de voorzitter, de assistent-resident Dankmeijer, niet onwaarschijnlijk acht.

De heer mr. Kruythoff merkt op, dat geen advies gevraagd is aan de Commissie voor de Verordeningen, deze is hier totaal gepasseerd.

De voorzitter zegt, dat deze verordening door hem overgenomen is conform aan andere Gemeenten.

De heer Kruythoff kan zich met den gang van zaken niet vereenigen, ook een toelichting op de voorgestelde verordening ontbreekt, terwijl het zijns inziens toch de gebruikelijke weg is, dat de Commissie voor Verordeningen de zaak in studie neemt. Spreker zegt heelemaal niet de zekerheid te hebben, zonder voorafgaande studie, of deze verordening hier wel noodig is. Volgens spreker voorziet het wetboek reeds in het door de verordening beoogde.

De voorzitter, die zich zeer boos maakt, voegt den heer Kruythof toe, dat hij hier geen gekke dingen moet zeggen, waarop de heer Kruythoff antwoordt, dat de voorzitter zijne woorden te kiezen heeft, die bierop reageert met de vriendelijkheid dat de heer Kruythoff geen onzin zeggen moet.

De laatste, hoogst verontwaardigd, beheerscht zich echter en zegt, dat hij zich voor dat ontwerp, dat niet tevoren door de Commissie voor de Verordeningen bezien is, verder niet meer interesseert en hij blanco stemmen zal, daar hij niet in de gelegenheid is geweest zich een oordeel te vormen.

De heer Runtuwene, die herhaaldelijk door den voorzitter geïnterrumpeerd wordt, zegt, dat het zijne meening is, dat de heer Kruythoff volkomen gelijk heeft, daar eene verordening niet zoo maar zonder meer woordelijk uit eene andere Gemeente overgenomen mag worden en iedere verordening aan de plaatselijke toestanden te toetsen is, waarvoor het noodig is, dat zij eerst de Commissie voor de Verordeningen passeert welke commissie voor dat doel ingesteld is.

De voorzitter blijkt het heelemaal niet met den heer Runtuwene eens te zijn en brengt de verordening in stemming, die aangenomen wordt met 5 stemmen voor, 4 tegen en 1 blanco.

Besmetverklaring.

Het hoofd van den dienst der Volksgezondheid deelt ons mede, dat Semarang met ingang van gisteren wegens pest besmet verklaard is.

Een nieuw Maleisch Blad.

Naar wij vernemen zal in de maand Februari een nieuw Maleisch blad worden uitgegeven onder den naam *Pewarta Betawi* en onder hoofdredactie van den heer G. Siagian.

Voorloopig is het de bedoeling het blad tweemaal per week te doen verschijnen en het in 1931 in een dagblad om te zetten.

Het blad staat geen politieke richting voor en stelt zich voor berichtgeving en artikelen zuiver neutraal te houden.

In het Gezicht van de Haven.

Onze speciale dienst uit Medan seint dat volgens de *Sum. Post* tusschen Tebing Tinggi en Medan een auto-ongeluk heeft plaats gehad tengevolge van een defecte stuurinrichting. Twee dames en twee heeren werden daarbij min of meer ernstig gewond. De chauffeur schijnt er ernstig aan toe te zijn. Twee van de inzittenden waren op weg naar Belawan om met de boot van Zondag naar Europa te vertrekken. Zij hebben de reis tot de gewonden en zullen dus vooloopig de reis niet kunnen maken, helaas.

Aardschokken.

Te Koetaradja zijn hedenmorgen, naar Aneta ons seint, te 7 uur, 7.15 en 7.45 lichte aardschokken waargenomen.

Rijstoogst mislukt.

De *Deli Ct.* meldt dat de rijstoogst in het Loeboek Pakamsche grootendeels is mislukt, wegens de langdurige ongewone droogte. De districtshoofden schatten de opbrengst op noch niet op ruim de helft. Het bestuur treft maatregelen en geeft elk gezin een ton ka jang, waarvoor weinig betaald kan worden, daar de bevolking is aangewezen op djaloerans, terwijl de katjangoogst op Nias ook al zeer uitput.

Ons nummer van heden

(Vier bladen).

BINNENLAND.

De heer Thamrin is door B. en W. aangewezen als 2e loco-burgemeester van Batavia.

De landsmiddelen over November 1929 bleven iets bij de raming ten achter, en 11 millioen bij de opbrengst in November 1928. In totaal beloopen de landsmiddelen over de eerste 11 maanden van 1929 bijna ƒ 636 millioen (raming ƒ 626 millioen, uitkomsten 1928 ƒ 654 millioen).

De abnormale droogte doet zich in de landbouw in en om Batavia duchtig gevoelen.

De heer Reynst is afgetreden als directeur der Bat. Spaarbank; de heer Gerritsen Plaggert is benoemd tot zijn opvolger.

De All-American-Mohawk-expeditie brengt hulde aan de militairen voor de haar geboden medewerking.

Te Semarang ving de behandeling aan van de zaak tegen den moordenaar van het weeskamerlid W. van Zuylen.

NEDERLAND.

De Tweede Herstelconferentie zond een telegram aan de Koningin.

Nederland stelde een bedrag beschikbaar voor het internationaal bureau voor natuurbescherming te Brussel.

De heer A. van Wettum is benoemd tot voorzitter van de opiumcommissie van den Volkenbond.

BUITENLAND.

In het Savoy-botel is door de Engelsche regeering aan de gedelegeerden der marine-conferentie een banket aangeboden.

De herstelconferentie is gesloten.

Bij een vliegongeluk in Californië kwamen 16 menschen om het leven.

Protest-bijeenkomsten tegen de godsdienstvervolging in Rusland.

FOR OUR ENGLISH READERS.

Britain offered lunch to naval-conference's delegates in Savoy-hotel.

Second reparations-conference ended.

Serious air-disaster in California, 16 deaths.

DE BIJBLADEN.

Het Derde Blad: Waar gaat het in Indië met het leger naar toe? II. — Door gen. Gerth van Wijk. — Nederlandsch en Buitenlandsch nieuws. — Feuilleton. — Motor en Toerisme.

Het Vierde Blad: Het Leger en de Handhaving der Rust en Orde in Indië. — Vervolg van het Indische Nieuws. — Officieële Berichten. — Foto-pagina.

Genezen Pestlijders.

Sedert eenige weken prijkten op de ziektelijst van den volksgezondheidsdienst als onder behandeling zijnde pestpapatiënten te Bandoeng steeds 2 personen. De eene was een Inlander, afkomstig van de buurt van Tjihampelas, die op 13 November in het gemeenteziekenhuis Juliana werd opgenomen; de tweede een Inlandsche vrouw, afkomstig van Tjigoeriang die op 19 Dec. jl. in genoemde ziekeninrichting werd opgenomen, ook deze patiënte verkeerde nog niet in een vergevorderd stadium van pest. Beiden zijn thans als hersteld uit het ziekenhuis ontslagen, schrijft onze Bandoengsche correspondent.

De patiënten, die gelijk in de meeste gevallen gebeurt, reeds in een zeer ernstigen toestand der ziekte in het ziekenhuis worden opgenomen, sterven zonder uitzondering.

Korte Berichten.

Met ingang van 21 Januari wordt het bijpost- en telegraafkantoor Semarang Heuvel opengesteld. De dienstijd zal op werkdagen zijn 8 u. v.— 12 u. nm. en 4 u. nm. 6 u. nm. en op zon- en feestdagen is het kantoor gesloten.

*

Bepaald is, dat ter hoofdplaats Banjoemas der residentie afdeeling Noord-Banjoemas van de prov. Midden-Java, zoomede ter hoofdplaats Padang van het gewest Sumatra's Westkust, in 1930 een ijkkantoor zal worden gevestigd.

Terzijde.

Onitroonde Koningin.

Gisteren een telegram: Emmy Kusters te Den Haag uitgeroepen als Miss Holland. Vandaag een bericht: Emmy Kusters onttroond; bleek te oud. Opvolgster is Rie van der Rest te Ginneken.

Wat een tragedie in een notshell!

De redactie heeft de Jobstijding met innig leedwezen vernomen. Zij is er letterlijk kapot van. Men moet zich eens een oogenblik in de gemoedsgesteldheid van deze jonge dame ondanks alles verplaatsen. Den eenen dag beleeft zij den hoogsten triomf, welke voor haar te bereiken was, werd zij uitgeroepen tot de schoonste aller vrouwen in Holland, althans naar de appreciatie van een bepaalde categorie van vaderlanders.

Zij troont letterlijk op den modernen Olympus boven al haar zusteren, mannen dingen om haar hand, filmmanagers bestormen haar, teneinde haar lieftallige verschijning voor hun bedrijf te engageeren, fabrikanten van huidcrème, tandpasta, haarwater en schoencrème trachten haar gelaatstrekken over de voortreffelijkheid van hun fabrikaten als de onmiddellijke aanleiding tot haar schoonheidsglorie af te koopen — kortom, haar toekomst is naar alle kanten verzekerd, haar levensgang gaat steeds crescendo. Haar vriendinnen zijn groen van nijdigheid.

En dan, plotseling, de débacle, de terugwijzing.

O, *dies irea, dies illa, solvet seclum et vavilla!* Gewogen en te oud bevonden. Is er erger beleediging voor welke vrouw dan ook denkbaar? De mannen trekken zich terug, de filmmanagers schrijven, dat in de vacature reeds is voorzien en de fabrikanten verzoeken hun aanbod als niet gedaan te beschouwen. De vriendinnen komen op rouwbeklag en lachen.....

Thans is de beurt aan Rie van der Rest uit Ginneken.

Is het niet om te grinneken?

UIT DE MALEISCHE BLADEN.

De nakomelingen van Diponegoro.

De *Sedio Tomo* (Solo) meldt, namens de nakomelingen van Pangeran Diponegoro, door Raden Mas Daoet Diponegoro te Makasser, opnieuw een rekest werd ingediend bij de regeering, om toestemming te erlangen tot terugkeer naar Java en zoo mogelijk tot verblijf in de Vorstenlanden. Als reden werd onder meer opgegeven, dat de onderstand van de regeering ontoereikend is voor de familie en het leven te Makasser zeer duur is.

Naar het blad verder verneemt, heeft de gouverneur van Celebes gunstig geadviseerd. In het advies werd ook de meening uitgesproken, dat de straf, welke men Diponegoro oplegde, niet tot de verste nakomelingen moest uitstrekken.

Integenstelling hiermede echter hebben de beide gouverneurs in de Vorstenlanden de meening geuit, dat juist nu, in verband met de opleving van het nationalisme onder de Javaansche jongelieden, die een groote vereering aan den dag leggen voor hun nationalen held, het ongewenscht is, dat de Diponegoro's naar de Vorstenlanden terugkeeren.

Naar de realiteit...

In de *Keng Po* schrijft S(acroen), dat naar zijn oordeel de jongste vergadering van de P.P.P.K.I. niet veel verschilde van andere groote vergaderingen, zooals die van de S.I. in haar bloeitijd, van de P.K.I., van de P.N.I., enz. Dat wil zeggen: de leiders wekken op tot eenheid „niet bang zijn," verdediging van en liefde tot het vaderland ... *that's all.* Maar het volk, dat de vergadering bijwoonde? Dat klapte in de handen, schreeuwde *moefakat,* in één woord, liet zijn donderende stem hooren. Valt er iets te verwachten van een „donderende stem"? Niets, en dat zien de leiders ook wel in. Men kan van het volk slecht iets verwachten indien dat volk in het bezit is van vuurmonden. (Sic.! *Red. B.N.*)

„Eensgezind, één van hart zijn", is een mooie leuze. Een groote vergadering van eensgezinden, kan echter door één man (een vijand) door middel van een bom uit de lucht uitelkaar gescheurd worden.

Het is schrijvers bedoeling niet om de lieden bang te maken, alleen om hen de oogen te openen voor de realiteit.

Vreesachtig zijn is niet goed, maar dapper zijn zonder reden is evenmin te prijzen. De vrijheid zoeken in dezen tijd door middel van geweld, is erger dan zelfmoord. Sabotage kan een tijdje den toestand ontwrichten, maar dat is geen handeling die een *ksatrya* in bescherming kan nemen. Zonder lijdelijk verzet, zonder maatschappelijke ontwrichting kan men toch het volk opvoeden voor de onafhankelijkheid en wel via zichzelf. Schrijver had hier gaarne een leider als Gandhi, die de jongeren opwekt om honger te verdragen, tot het uiterste.

Wat beteekent een nationalist, die zijn geld verbruikt aan Maspero frères, Clysma, enz., terwijl zijn buurman rooke rijst moet eten, wanneer hij het minste koopen kan. De leiders moeten eerst in de praktijk het voorbeeld geven, zich eenvoudig kleeden, goedkoope strootjes rooken, alle royaliteit ter zijde schuiven, en het geld zoo zuinig besteden. In de geschiedenis der beweging is er slechts één geweest, die alzoo handelde: Semaoen, doch diens invloed was vroeger nog niet zoo groot als die van de leiders van thans. Hoe, zoo besluit schrijver, wil men spreken van éénheid en éénsgezindheid, als men uit de kleeding alleen al kan zien, wie van adel is en wie een man uit het volk?..

(*Zie verder het Vierde Blad.*)

KUNST EN LETTEREN.

ORATORIUM-UITVOERING.

Das Paradies und die Peri.

Het Bataviaasch Gemengd Koor gaf gisteravond onder leiding van den heer De Ruyter Korver met medewerking van de Stafmuziek zijn lang verbeide uitvoering van Schumanns *Das Paradies und die Peri.* Als solisten werkten mee mevr. De Waart, mevr. Van Bemmel en de heeren L. van Dinter en A. de Jong.

Geen van de medewerkenden is onder de maat gebleven. Wij zeggen dit niet om nu aanstonds den indruk van iets middelmatigs te wekken, doch om een basis te formeeren, waarop wij verder kunnen gaan. Het koor kunnen wij slechts op zich zelf beoordeelen; vergelijkingsmateriaal ontbreekt in deze gewesten maar al te vaak. Aan feilen van beteekenis heeft het koor zich niet bezondigd; kleine op- en aanmerkingen houden we maar liever voor ons. Het volmaakte mag men niet eischen. De uitvoering was goed zonder meer en hiervan komt den heer De Ruyter Korver alle eer toe. Zijn leiding was over het algemeen wat zakelijk, maar die zakelijkheid had degelijke kwaliteiten.

Van de solisten heeft de heer De Jong zich onderscheiden. Zijn *Jetz Sank des Abends goldner Schein* was de beste solo van den avond. Ook al mist de heer De Jong wellicht de routine van mevrouw De Waart, die haar in Batavia de aangewezen vertolkster van de Peripartij maakt, hij gaf zich meer rekenschap van wat hij zong dan een van zijn drie partners. Zijn inzetten waren beter verzorgd. Zijn gedragen voordracht was inderdaad gedragen: zij bewoog, zij had perspectief. Tegenover hem schoot de heer Van Dinter aanmerkelijk te kort. Hij kwam nimmer eens „naar buiten". Er zat geen vrijheid en geen fleurigheid en ook geen zeggingskracht in zijn zingen. De stem van den heer Van Dinter is klein en geknepen en zijn voordracht was al niet beter. De allerliefste wijze, waarop deze tenor het woord „fürchterlich", en dat nog wel in een romantisch werk, uitbracht, deed zonderling aan en zoo was er meer. Met de zuiverheid stond hij evenals zijn drie collega's op goeden voet.

De stem van mevrouw Van Bemmel — zij vergeve het ons, dat wij haar na de heeren bespreken — was de kennismaking waard. Mevrouw Van Bemmel zong wat gereserveerd, en zoo waren haar forti, waarin zij zich vaak wèl liet gaan, wat onevenwichtig. Tot het einde toe bleef zij nerveus — wat zij niet behoeft te zijn. Haar stem is goed, haar muzikaliteit beschaafd. Haar uitspraak is echter nog weinig gearticuleerd.

De stafmuziek had geen kwaden avond.

De belangstelling had grooter kunnen zijn, het applaus liet echter niets te wenschen over. Er waren veel bloemen en kransen en veel gelukkige gezichten, toen het einde daar was.

DE W.

Kunstkring.

„Een man op proef."

Op Zaterdag 25 dezer zal het tooneelgezelschap „De Trekvogels" in den Stadsschouwburg voor de leden van den kunstkring de première geven van *Een man op proef,* een blijspel in 3 bedrijven en een naspel naar het Engelsch van Fred. Lonsdale.

In dit stuk zullen optreden Tilly Bouwmeester, Poppy Bekkering, Pierre Perin en Gerard Vrolik. Aanvang der voorstelling 9 uur.

De Indische Kunstkringen.

De Kunstkringen Djember, Pasoeroean, Malang, Modjokerto en Kediri hebben zich vereenigd tot een Departement van Kunstkringen Oost-Java onder leiding van het dagelijksch bestuur van den Kunstkring Soerabaja.

Deze handeling behoeft de goedkeuring van den Bond van Ned. Indische Kunstkringen. Op de eerstvolgende vergadering van den Bond zal een voorstel hiertoe worden gedaan.

STADSNIEUWS.

VOOR HET BATAVIAASCH GENOOTSCHAP.

Gelijk men weet openden wij, op initiatief van prof. Boerma een inschrijving ten bate van het Kon. Bataviaasch genootschap voor K. en W. om deze hoogst nuttige wetenschappelijke instelling de ontbrekende f 5000,— te geven die van de voorgestelde subsidie werden afgetrokken.

Wij hopen dat de Bataviasche burgerij blijken geeft niet onverschillig te staan tegenover *onze* grootste wetenschappelijke instelling van het Oosten. Nogmaals noodigen wij allen, die zich voor het unieke instituut interresseeren, waarop Nederlandsch-Indië trotsch mag zijn, doch dat niet over de noodige fondsen beschikt om een noodzakelijke uitbreiding te entameeren, hierbij dringend uit van hun belangstelling daadwerkelijk te doen blijken en ons hun bijdrage toe te zenden. Men gelieve richten tot *Administratie Bataviaasch Nieuwsblad, Sluisburgstraat, Weltevreden.*

Vorige verantwoording	f 235,—
Heden ontvangen:	
Dr. N.	„ 25,—
J.H.R.	„ 25,—
Totaal:	f 285,—

Chichester.

De vlieger Chichester begroet o.a. door de heeren Nieuwenhuis (rechts naast de in een Europeesch pak gestoken vlieger) en Koppen (met de handen in de Zij).

De man met de onuitsprekelijke naam. Hij was laat gisterenmiddag. Tegen drieën werd hij op Tjililitan verwacht, maar hij kwam pas kwart over vier. Zijn Moth-toestelletje kwam voor de wind aanvaren, duidelijk zichtbaar tegen de donkere wolken, doch onhoorbaar.

De Fokkers hoort men eerst en eenigen tijd later ziet men ze pas. Met Chichesters' toestel was het andersom. Pas toen het vlak bij was, drong het knorrend geprutel van het 95 P.K. motortje tot ons door.

Er was weinig belangstelling, wat den vlieger zelf in de laatste plaats gehinderd zal hebben. Hij bleek een nuchtere, humoristische jongeman te zijn, die weinig zei, langzaam een splitje dronk en veel lucifers aan zijn pijp besteedde.

Zijn entrée ging met veel vrooolijkheid gepaard. Na zijn vlotte landing taxide hij door een geweldige plooi in de linkerkant van het terrein, waardoor zijn toestel finaal aan het oog der wachtenden onttrokken werd.

Er waren twee lange heeren van de B.P.M., die beweerden, dat ze hem nog zagen, maar wij geloofden hen niet. Het zal overigens een ieder duidelijk zijn, dat de heer Chichester Shell benzine en olie gebruikt. Verder waren er de heer Bluett, de Britsche handelsagent, en dan natuurlijk de gastvrije gastheeren van de K.N.I.L.M., de heeren Nieuwenhuis en Koppen.

De heer Chichester pufte uit de kuil te voorschijn. Zijn toestel was al vlak bij, maar het wou maar niet grooter worden.

Hij taxiet tot voor de hangar, begint een kleine schermutseling met twee aan elkaar geknoopte zakdoeken, die hun bouffante-diensten niet willen staken, en wringt zich dan uit zijn toestel. Een begroeting met veel gelach van weerskanten volgt. Chichester veinst onwetendheid op allerlei gebied. Bij de kennismaking met den heer Koppen vraagt hij drie maal diens naam en kijkt dan of hij dezen nog nooit gehoord heeft. Hij vraagt ons in ernst of Sumatra Nederlandsch gebied is. „Zoo heel anders dan Java", meent hij.

Overigens is hij boven Sumatra aardig de koers kwijt geraakt. Hij heeft er teveel rechts gehouden en niet anders dan *jungle* onder zich gezien. Het was er slecht weer en door het een en ander heeft hij zich wat verlaat.

Men vraagt hem, hoeveel vlieg-uren hij achter den rug had, toen hij naar Australië startte. „Dat is een staatsgeheim", antwoordt hij. „In elk geval heb ik er nu een goede honderd meer." Het totaal schijnt niet ver boven de tweehonderd te liggen.

We gaan met ons allen in het „station" zitten. De heer Koppen en een officier-vlieger uit Bandoeng, die ter verwelkoming naar Tjililitan is komen vliegen, verdiepen zich met den heer Chichester in een aantal kaarten, en dus nemen we maar afscheid.

*

Aneta meldt ons, nog:

Francis Chichester, is een jongmensch, belust op avontuur.

„Vliegen is de eenige sport voor mij die wat opwindig geeft," verklaarde hij ons, „vooral lange-afstand-vluchten en daarom ondernam ik een uitstapje door de lucht van Engeland naar Nieuw-Zeeland waar ik thuis hoor.

Chichester is financiëel volkomen onafhankelijk en kan dus zonder eenig bezwaar zijn avontuurlijke plannen ten uitvoer brengen. Steun van een fabriek had hij niet noodig, hij toog op weg zonder zijn plannen kenbaar te hebben gemaakt. Eerst toen hij Croydon goed en wel had verlaten en te Pisa geland was, vernam men in Engeland, dat een jonge Nieuw-Zeelander een trip naar Australië had ondernomen.

Chichester ging uit vliegen, zooals een gewoon mensch op een Zondagmiddag uit wandelen gaat: zonder een bepaalde route te hebben vastgesteld. Komt hij — in eigenlijke en overdrachtelijke beteekenis — ergens te land, dan bepaalt hij daar wat zijn volgende pleisterplaats zal zijn.

Een-en-twintig December vloog hij in den vroegen morgen uit Engeland, nam 's middags in Lyon benzine in en streek in den nacht te Pisa neer. Den volgenden dag steeg hij weer op en kwam in den avond in Tripoli. Men had hem verteld dat daar het vliegveld verlicht was. Dit bleek echter niet het geval, zoodat hij in donker moest neerstrijken. Dit kostte hem een nieuwen schroef, waarop hij een aantal dagen moest wachten, want de lichte Moth kon geen extra-onderdeelen dragen. Na zijn kistje weer in orde te hebben gemaakt, trok hij verder en hoopt nog binnen de zestien dagen na het mankement in Afrika, zijn thuis te bereiken.

„Zoo'n vlucht geeft tenminste voldoening", zei hij ons. „Ik doe alles zelf: repareer mijn motor, maak alles schoon en soms, als ik laat ergens aankom, is er nog zooveel aan mijn machine op te knappen dat ik niet voor middernacht mijn bed zie. Ik ben nu wat moe — negen uur vliegen op je eentje valt niet mee! — en heb daar een dagje vrij genomen.

Morgen met daglicht trek ik verder, ga naar Koepang en hoop in $2^1/_2$ dag thuis te zijn. Als ik dat onderweg in Tripoli niet had gehad, was er misschien een kans geweest om Bert Hinkler's record te slaan Enfin: een volgende keer beter..."

POST EN MAIL.

Luchtpost voor Palembang.

Op Donderdag 23 Januari 1930 a.s. zal een luchtpost voor Palembang gesloten worden.

Laatste lichting van de aangeteekende stukken Woensdag 22 Januari ten 6 u. n/m.

Laatste lichting van gewone stukken Donderdag 23 Januari 1930 ten 6 u v/m.

Thamrin.

De heer Moh. Hoesni Thamrin is in de vergadering van B. en W. van heden tot 2e loco burgemeester aangewezen.

Waarneming Hoogleeraarschap.

Naar Aneta ons uit Holland seint zou de hoogleeraar in de chirurgie aan de universiteit te Utrecht, dr. Lameris, de waarneming van het hoogleeraarschap te Batavia, ter vervanging van dr. Lesk, die eind April wegens zesjarigen dienst met verlof naar Holland gaat, zeer ernstig overwegen.

Bekneld geraakt.

Door eigen onvoorzichtigheid raakte een koelie, die werkzaam was bij het in aanbouw zijnde kantoor der Factorij, bekneld tusschen een ijzeren mast en een liftbak van de betonstorter. De man bekwam een dusdanige verwonding aan zijn rechterbeen, dat opname in de C.B.Z. noodzakelijk was.

De Bataviasche Spaarbank.

Naar wij vernemen, treedt de tegenwoordige directeur der Bataviasche Spaarbank, de heer J. C. Reynst, die deze functie 5 jaren vervulde, den 1en April a.s. als zoodanig af. Als zijn opvolger is benoemd de oud-procuratiehouder der Nillmij, de heer Gerritsen Plaggert, thans in Nederland vertoevende.

De heer Reynst, die bij zijn optreden in Jan. 1925 aan kapitaal van inleggers per 31 December 1924 een bedrag van f 850.000,— aantrof, wist dit in vier jaar tijd op te voeren tot 1.250.000,—. De resultaten over 1929 zijn nog niet volledig bekend.

De heer Reynst, die te Batavia een bekende en geziene figuur is, zal zich metterwoon als rustend burger te Bandoeng vestigen.

Geen Misdrijf.

Zooals gisteren werd gemeld vond men Zondagochtend in haar woning in Petodjo Djagamonjet te Weltevreden de Japansche vrouw Ajako dood in haar bed liggen, met een koord om haar hals. De politie heeft terstond naar de oorzaak van het drama een onderzoek ingesteld, waarbij, is gebleken dat van misdrijf geen sprake kan zijn.

Brand.

Vanmorgen omstreeks 11 uur brak brand uit in een bergplaats van de firma Olislaeger & Co. op Parapattan, tegenover Kebon Sirih. Een jongen was er bezig geweest met het inpakken van kristal, waarbij hij houtwol had gebruikt. Men vermoedt, dat hij heeft gerookt bij zijn werk en zijn sigaret nog brandend heeft weggegooid.

De bergplaats brandde geheel uit, doch de brandweer slaagde er in het vuur verdere uitbreiding te beletten.

Een toevallig passeerend detachement infanterie verleende tot den komst van de brandweer zeer gewaardeerde hulp. Verzekering dekt de schade.

Oplichtster gearresteerd.

Naar wij vernemen is heden in den vroegen ochtend in de woning van een Amboineesche doekoen in Kebon Djeroek, waar zij tijdelijk verblijf hield, gearresteerd de Inlandsche vrouw Sopie, die zich zooals eerder vermeld aan verschillende oplichterijen heeft schuldig gemaakt, zij heeft o.a. een juweliersfirma alhier tot een bedrag van ongeveer 12.000 gulden in den nek gezien.

Van de verduisterde juweelen, die de vrouw op zicht had ontvangen, werd een groot deel teruggevonden in eenige gouvernements pandhuizen.

De vrouw ontkent halsstarrig de juweelen verpand te hebben.

GEMENGD NIEUWS.

Auto omgeslagen.

Aneta meldt uit Pekalongan dat de auto van den heer Straatman, administrateur van de suikerfabriek te Sragi, op den weg naar Pekalongan nabij Tirto geslipt is, tegen een boom geslagen en omgekanteld.

De chauffeur werd op slag gedood. De beide kinderen die in den wagen zaten werden licht gewond.

Autobus tegen Trein.

Een zeer ernstig ongeluk is gebeurd te Pangkalan Brandan waar een Chineesche autobus, bestuurd door een Inlandschen chauffeur en waarin verder tien passagiers zaten, op den onbewaakten overweg tegen de locomotief van een naderenden trein is gebotst, meldt de *Deli Ct.* Bij deze botsing werd een Chineesche passagier gedood en zijn twee andere Chineesche inzittenden zwaar gewond. De chauffeur bleef wonder boven wonder ongedeerd.

Dat de gevolgen van deze botsing nog niet ernstiger waren is voor een groot deel te danken aan de tegenwoordigheid van geest, dien de chauffeur aan den dag legde. De onbewaakte overweg te Pangkalan Brandan is een zeer gevaarlijk punt dat van den weg af weinig uitzicht biedt. Eerst op een afstand van 22 Meter vóór den overweg krijgt men het gezicht op de spoorlijn en kan men waarnemen of een trein nadert.

De autobus had een vrij groote vaart. Op het laatste moment bemerkte de chauffeur den trein die naderde. Hij remde uit alle macht, doch de remstang brak af, zoodat de auto nog meer vaart voren schoot. De chauffeur gooide het stuur naar links en even voor de rails stopte de auto.

De locomotief sleepte de bus echter toch nog mee waarbij het zeer dikke triplex-glas van de voorruit der autobus aan splinters vloog en gevaarlijke glasscherven als projectielen door de lucht vlogen. Van een der passagiers werd de neus grootendeels afgesneden. Een ander kreeg zoodanige verwondingen dat hij onmiddellijk daarna in het hospitaal overleed, terwijl een derde zwaar gewond in het hospitaal is opgenomen. Zijn toestand is critiek.

De andere inzittenden kwamen met den schrik vrij. De auto werd aan de voorzijde ernstig beschadigd.

Het autobusje dat 1,30 M. breed en 1,70 M. lang is, bergde, naar wij reeds meldden, niet minder dan tien menschen, die natuurlijk gevaarlijk opeengehoopt zaten. Bovendien was driekwart van de aanwezige ruimte nog in beslag genomen door 110 K.G. goederen!

Volgens de automobielenkeur mag naast den chauffeur nooit meer dan één persoon zitten, daar de bestuurder anders gehinderd wordt in zijn bewegingen. Hier zaten echter naast den chauffeur nog twee passagiers in een nauwe ruimte geperst!

Werd het ongeluk dan ook voor een deel veroorzaakt door de belemmering van het uitzicht op den spoorlijn, voor het ander deel is het gebeurde vermoedelijk wel te wijten aan de omstandigheid dat de chauffeur te weinig ruimte had om zoo gemakkelijk mogelijk de maatregelen te kunnen nemen die gewenscht waren.

En verder was de autobus schandelijk overbelast.

De Politie te Pangkalan Brandan stelt een uitgebreid onderzoek in.

Een Rinaldo Rinaldini!

Onze correspondent te Soekaboemi schrijft ons:

In den nacht van Zaterdag op Zondag j.l. brak brand uit in de dessa Nagrog, bij het bekende hotel Wanasari. Twee warongs, één Chineesche en één Inlandsche, branden totaal af. De bewoners moesten hun woonstee ontvluchten toen deze half in lichte laaie stond. De schade bedroeg naar schatting twee à drie duizend gulden.

De brand heeft echter een ernstige ondergrond.

Een maand of drie geleden kreeg de eigenaar van de bedoelde Chineesche warong een briefje van iemand, die vroeg om hem f 150,— te geven, anders zou hij het huis in brand steken. De eigenaar had echter zooveel geld niet en deelde dit den boef mede? Hij pingelde af tot f 15,—. De man verdween daarna in het duister.

Zaterdag j.l. kreeg bedoelde Chinees, Tan Tek Hoat, wederom bezoek van den boef. Zijn buurman raadde hem echter aan geen cent te geven. Hierop ontstond een woordenwisseling tusschen den Inlandschen waronghouder en den roover, die zonder aarzelen de daad bij het woord deed en het huis in lichte laaie zette. De huizen staan dicht bij een gardoehuisje maar toen de gardoewachter op de *tong tong* wilde slaan werd hij door den roover met den dood bedreigd. Ook dezen keer wist de man in het donker te verdwijnen.

Agenda.

BATAVIA.

Bioscopen hedenavond.

Capitol: „De Gebroeders Schellenberg".

Globe Bioscoop: „Rose Marie."

Deca-park: „Hotel De Spaansche Kaper."

BANDOENG.

Bioscopen.

Concordia-Bioscoop: „De Blauwe Donau" en „A Day's Pleasure".

Luxor: „Cagliostro."

Oriental: „De Ruiters der Duisternis".

Societeit „Ons Genoegen".

25 Jan. Zaal verhuurd aan Black and White.

26 „ Matinée, 11 uur 30 v.m.

1 Febr. Pierrot- en Pierrettebal om fraaie prijzen. Andere kostuums zijn toegelaten, doch komen niet voor een prijs in aanmerking.

WEERBERICHT.

(*Van het Kon. Magn. en Met. Observ.*)

Geregistreerde regenval hedenmorgen 7 uur: 1 mM.

Geregistreerde temperatuur hedenmiddag 12 uur: 27,3° C.

PERSONALIA.

Op verzoek met ingang van 10 Maart 1930, eervol en met recht op pensioen uit 's Lands dienst ontslagen de hoofdopzichter 1e klasse bij het Boschwezen F.H.N. Laagewaard.

*

Verleend aan dr. C. van Rossem, hoofd van het Scheikundig Laboratorium van de Afdeeling Laboratoria van het Algemeen Proefstation voor den Landbouw, wegens ziekte, een jaar verlof naar Europa, met bepaling, dat hij zijne betrekking zal nederleggen op 3 Februari 1930.

INGEZONDEN.

„Bataclan".

.... Waaraan ligt het?

„De zaal had tot den nok toe gevuld moeten zijn." Deze meening van Uw verslaggever zal wel tevens die zijn van de weinig talrijke bezoekers van de tweede voorstelling. Het hartelijk applaus was wel het bewijs, hoe zeer men het schoons, aan oor en oog geboden, op prijs gesteld heeft. „*Les absents avaient vraiement tort.*"

Hoe echter deze geringe belangstelling, welke het kleine gezelschap wel zal weerhouden, ooit in Insulinde een tweede tournée te maken, te verklaren? Met den conferencier vraagt men zich af: „waar aan ligt het?" Is men afgeschrikt door de vrij hooge prijzen of zag men op tegen de veeltalligheid van het clubje? De ondeugende veronderstelling van den leider, dat het programma te fatsoenlijk zou zijn, zullen wij maar ter zijde laten.

Ook vraagt men zich af, wat wel de reden zijn mag, dat de Bond van Kunstkringen zich het lot dezer lieden niet aantrekt. Is het bestuur van opinie, dat het niet op den weg van den Bond ligt zijne bemoeienis over dergelijke kunst uit te breiden? Men zal toch moeilijk kunnen ontkennen, dat het gebodene een vorm van kunst vertegenwoordigt, welke ten volle reden van bestaan heeft, ook al mag zij dan ver staan van de hoogere kunst met klassieke muziek- of tooneelkunst. Elke bezoeker zal met mij wel van meening zijn, dat de prestaties van het gezelschap op hoogen peil stonden en vergeleken mogen worden met het allerbeste van hetgeen men in dit genre in Europa kan genieten.

Temeer zou ons dit verwonderen, waar de Kunstkring gedurende het laatste seizoen den leden enkele muzikale avonden heeft aangeboden, waarvan het peil — om het maar euphemistisch uit te drukken — niet boven het middelmatige uitkwam.

Men kan slechts hopen, dat mijne veronderstelling geheel terzijden van de waarheid ligt en de oorzaak veeleer te zoeken is in de onbekendheid van „Bataclan" met de hier bestaande verhoudingen, waardoor zij verzuimd heeft, met het bestuur van den Bond van Kunstkringen in contact te komen.

Mocht dit echter wel het geval zijn, laat ons dan hopen, dat het bestuur alsnog op zijne schreden terugkomt en het gezelschap bij gelegenheid alsnog in staat stelt voor de leden van den Kunstkring tegen matigen prijs een voorstelling te geven, welke zeker door velen bijzonder zal gewaardeerd worden en den Kunstkring zal vergoeden voor de teleurstelling, zijn leden onlangs bereid te hebben, toen zij tijdens enkele avonden in het Kunstkringgebouw zullen hebben ondervonden.

Een bezoeker, lid van de Kunstkring te Weltevreden.

624. Venetianisches Gondellied (Mendelssohn)
Du kleine Madonna (Tauber)
627. La Serenata (Toselli)
Schwarz ist Dein Auge.
629. Caro mio Ben (Giordano)
Der Engel Lied (Braga)
651. Zwei Märchenaugen (Kalman)
Mariska (Lehar)
653. Fein fein schmeckt uns der Wein.
Ich hab' amal a Räuscherl g'habt.
662. Santa Lucia.
O Sole Mio.
664. Frühling zog ein (Beines)
Ich küsse deine Lippe (Rudolph)
666. Das Herz am Rhein (Hill)
Loreli (Silcher)
669. Heimliche Aufforderung (Strauss)
Ständchen (Strauss)
671. June brought the Roses.
Love Everlasting,
625. Das Zaubelied (Meyer-Helmund)
Gute Nacht, mein holdes
süsses Mädchen (Meyer-Helmund)
628. Gern hab' ich die Frauen gekusst
Einmal möcht ich was Närrisches tun
634. Die Uhr (Löw)
Tom der Reimer (Löw)
652. Ay-Ay-Ay
Chant Hindou (Korsakoff)
661. Der Lenz (Hildach)
Fin Träum (Grieg)
663. Die Nacht (Rubinstein)
Vorrei Morire (Tosti)
665. Just a cottage small.
Dreaming of a castle in the Air.
668. Ich hatte einst ein schönes Vaterland
For you alone.
670. Always (Berlin)
In der Pfalz (Benes)
672. In meiner Heimat (Hildach)
Der Lenz (Hildach)

TAUBER zingt alleen voor Odeon.

Batavia Bandoeng Medan

W. NAESSENS & Co.
WELTEVREDEN.

Soerabaja Semarang Djocja

2734

HUMAGSOLAN
Litteratuur op aanvrage gratis verkrijgbaar bij:
KERKHOFF & Co. - CHIN. VOORSTRAAT 17 - SOERABAIA
HET EENIGE OP WETENSCHAPPELIJKEN GRONDSLAG BERUSTEND, DOOR RUIM 1600 ARTSEN AANBEVOLEN
HAARWORTELVOEDINGSPRAEPARAAT.

Restaurant „TIONGHOA"
Pantjoran 46, Tel. 1707 Batavia

Het **zindelijkste** en **netste** restaurant van de beneden-stad. Europeesch en Chineesch eten. Ook aan huis bezorgd. 225di

UITSTEKENDE BEDIENING

GEGARANDEERD CHINEESCH ANTIEK

Zeer kostbare oude stukken in voorraad: Chineesch Kristal, zoowel als Brons, Ivoor, Plaatwerk, Porcelein, Cloisonné, Jade, Kristal, Broderie's etc. etc.

Beveelt zich aan voor taxatie en onderzoek van antieke waren.

Ook verkrijgbaar Voetstukken en deksels van Chineesch hout. 130di

LEE CHEONG & Co.,
Rijswijkstraat 32 — Weltevreden.

WIJ BESCHERMEN UWE BEZITTINGEN

KELDER'S NACHTVEILIGHEIDSDIENST

„DE NIEUWE HERMANDAD'
kortweg genaamd
„DE NACHTWACHT"

WELTEVREDEN — Molenvliet West 24. Telef. Wl. 874 en 875, Telef. Tandjong Priok 60 en Bandoeng 1688.

Volvoeren alle opdrachten op Detective-Gebied. GEHEIMHOUDING VERZEKERD (Goede wijn behoeft geen krans).

De Leider: W. J. KELDER.

207di

HOTEL KONINGSPLEIN—Weltevreden.

HEDENAVOND

Diner-Dansant

tot 12 uur.

MENU SPECIAL.

2748

VENDUHOUDER & COMMISSIONNAIR
TIAN BOEN HAIJ
Matramanweg 87. Tel. 390 en 558 Mr.-Cornelis.

Houdt Venduties met Succesvollen uitslag en onmiddellijke afrekening. 2524

TALRIJKE DANKBETUIGINGEN TER INZAGE.

WALLER VAN AVETO

De **nieuwste modellen** Buick, Dodge, Plymouth en Fiat 520.

BEL OP WELT. 1960

2733

G. H. BRASZ.
Banketbakker
Gang Chaulan 23, Telf. 348 Wl

Het adres voor Diners, Déjeuners en Soupers met bijlevering van Servies, glaswerk en tafelzilver.

Zeer billijk tarief. 2445

NEW MONICO

De Directie deelt het Bataviaasch Publiek mede, dat de openingsdatum nog niet met juistheid kan worden vastgesteld. 2756

ORCHESTRA MARIANO — RODI ROETERS

Leest onze annonce van Donderdagavond.

met

IRVING'S GIST-TAMINE TABLETTEN

zij geven U spoedig verlichting

Irving's Gist-Tamine is een snel werkend versterkend middel. Samengesteld uit zuivere medicinale **Gist-Vitaminen** en andere waardevolle ingrediënten.

Vitamine beteekent **Gezondheid!**

Een gezond lichaam kan niet verkregen worden zonder datgene wat daartoe onontbeerlijk is. In ons meeste voedsel ontbreekt de **Vitamine B.** dat elk lichaam noodig heeft. Het ontbreken daarvan veroorzaakt vaak vele **Tropische Ziekten** als **Beri-Beri** etc., etc. ook **Rachitis** bij kinderen.

Irving's Gist-Tamine is onovertrefbaar waar het geldt het gemis aan **Vitaminen B.** in ons voedsel aan te vullen.

Irving's Gist-Taminen helpt U bij het volgende

Hoofdpijn. Neuralgie . . . . . in 5 min.
Indigestie, gassen, zuren in 5 tot 10 min.
Galaandoeningen. duizeligheid, depressie in 10 tot 15 min.
Maagstoornissen, leverziekte enz. in 10 tot 15 min.
Influenza, gevatte koude, Koorts. in 24 uur.

Meer dan 30.000 getuigschriften voorhanden.

PRIJS f 1.—, f 2.20, f 4.—.

Verkrijgbaar bij de voornaamste Apothekers en Drogisten.

WACHT U VOOR NAMAAK.

Importeurs voor Ned. Ind.
Ned. Cultuur- & Handel Mij.
Soerabaia.

N.V. Chemicaliënhandel „Volksbelang"
Weltevreden.

1473

GIST IS LEVEN

Algemeene Notariëele Cursus.

Onze volledige **schriftelijke** en **mondelinge** cursussen ter opleiding voor alle 3 examengedeelten worden sinds 1915 met geregeld succes gegeven.

Speciale **repetitie**-cursussen voor hen, die voor een der drie examens niet slaagden.

B. HULSHOFF en
Mr. A. P. G. HENS
Cand.-Notarissen.

Inlichtingen verstrekt gaarne Mr. P. G. Hens, Weltevreden, Kebonsirih 27, Tel. 337. 244

GLOBE-BIOSCOPE (Passar Baroe)

Heden- en volgende avonden: **Aanvang 7 en 9 uur 45.**

Een Super Metro Goldwyn — Mayer Picture:

„ROSE-MARIE"

ROSE — MARIE. Een eenzame bloem in een menschelijke wilderris, een zeldzame roos in den tuin van onkruid, Schilderachtig mooi, onverbeterlijk verfilmd en zuiver vertolkt door: —

JOAN-CRAWFORD
JAMES-MURRAY en HOUSE-PETERS.

De grootste bereken-cano's Race, ooit in een film vastgelegd. De ontzaggelijke catastrophe. De vreeselijke doorbraak van den formidabelen ijsdam van een Canadeeschen stroom is beangstigend realistisch.

Muzikale Illustratie door ons ARTINI-ORKEST.

ROSE MARIE
SELECTION
RUDOLF FRIML and HERBERT STOTHART.

2744

CAPITOL
Weltevreden's Meest Mondaine Theater

Aanvang 7 u. en 9.45
Entrée f 2.40 en f 1.80

OFFREERT HEDEN- EN VOLGENDE AVONDEN:
CONRAD VEIDT LIL DAGOVER & LIANE HAID in:

DE GEBROEDERS SCHELLENBERG.

Een UFA Productie gebaseerd op den gelijknamigen roman door Bernard Kellermann. **Muzikale Illustratie door Aug. Hoedemakers CAPITOL Orkest.**

MENU: Kalfstong met Pikante Saus f 1.75. 2749

ZOO JUIST AANGEKOMEN UIT PARIJS

een uiterst chique collectie:
ochtend-, middag- en avondtoiletten en hoeden

BLANCHE
HOTEL DES INDES, KAMER 153.

2554

DECA-PARK

Gij kunt haast niet gelooven, wat gij ziet.

ZOO STERK

zijn de toeren, welke gij te zien krijgt, verricht door:

GRAAF DE WALDEMAR.

THELEPAAT, ILLUSIONIST, HYPNOTISEUR.

terwijl

GLENN TRYON
in

„HOTEL DE SPAANSCHE KAPER"
(Barnum was Right)

voor de noodige vroolijkheid zorgt.

Elken avond met BERSHADSKY ORKEST.

Aanvang 7 uur en 9.45. Entrée f 2.— of 3 coupons.

HEDEN, ENKEL PIANO-BEGELEIDING EN GEEN OPTREDEN VAN
GRAAF DE WALDEMAR.

Entrée f 1.20 of 2 coupons. 2750

LENTEFEESTEN in JAPAN

APRIL is in JAPAN de maand van versterkend, weldadig lenteweder, van onvergetelijke bloemfestijnen.

CHERRY BLOSSOM FESTIVAL DANCES KYOTO.

Een beperkt aantal plaatsen nog boschikbaar:

S.S. „TJIKARANG" 12 Maart
S.S. „TJIBADAK" 26 Maart

Inlichtingen worden gaarne verstrekt door de kantoren der

JAVA-CHINA-JAPAN-LIJN

BATAVIA Tel. 1755. SAMARANG Tel. 1745.
SOERABAJA Tel. N. 1189.
DOOR DE

Reisbureaux - LISSONE - LINDEMAN

WELTEVREDEN Tel. 430. SOERABAJA Tel. Z. 700.
en door den Correspondent voor BANDOENG en de PREANGER

J. A. C. DE KOCK VAN LEEUWEN & Co.

Preanger Administratie- en Incassokantoor
Bandoeng Tel. 293.

2737

ABONNEMENTSPRIJS: f 7.50, fr.p.p. f 9.—, buiten Ned.-Indië f 12.50 p. kw.

ADVERTENTIE-TARIEF: 1—25 woorden f 3.75, elke 5 woorden meer f 0.75. Regeltarief f 0.50 per regel

BATAVIAASCH NIEUWSBLAD.

Hoofdredacteur: J. H. RITMAN

TWEEDE BLAD

Directeur: G. MOLENAAR

UITGEEFSTER: N.I. Drukkers- en Uitgevers Mij.

BUREAUX: Sluisbrugstraat 23, Weltevreden

TELEFOON: Welt. 2886, 2887 en 2888 (Wisselbord). Na 5 uur 's midd. Welt. 429

HANDEL EN NIJVERHEID.

Amsterdamsche Beurs.

Slotkoersen (*Eigen Dienst*)

	20 Jan.
H.V.A.	564
Kol. Bank	216
Handelsbank	157
Certif. N. H. Mij.	170
„ N. I. Escompto Mij.	90
Kon. Olie	397
6% Indië 1922	102 1/8
Ned. Scheepv. Unie	191
Lindeteves	151
K. P. M.	227
Deli Spoorweg Mij.	208
Java China Japan Lijn	107

Slotkoersen (*Aneta*).

	18 Jan.	20 Jan.
Javasche Bank	—	313
Amsterdamsche Bank	188	—
Twentsche Bank	—	188
Incasso Bank	120	—
N.I. Escompto Mij. cert.	88	89
Certif. N.H.M.	169	170
Handelsbank	156	156
Koloniale Bank	216	215
Scheepvaart Unie	190	190
Kon. Paketv. Mij.	226	226
Java China Japan Lijn	108	107
Holl. Amerika Lijn	—	37
Kon. Stoomboot Mij.	—	—
N.I. Spoorweg Mij.	224	222
Delispoor		207
Sem. Cher. Stoomtr. Mij.	150	150
Sem. Joana Stoomtr. Mij.	161	—
Gas Mij.	—	245
Gas Mij. Nat. Bezit	—	—
Aniem	—	—
Aniem Nat. Bezit	—	—
Internatio	264	266
Lindeteves	150	151
Maintz en Co.	138	—
Philips	520	508
Margarine Unie	—	363
v. Berckels Patent	—	179
A. K. U.	—	—
Hollandsche kunstzijde	97	—
Koninklijke Olie	394	396
Tarakan	365	—
Alg. Exploratie Mij.	—	189
Handelsverg. „Amsterd."	560	563
Cultuur Mij. „Vorstenl."	148	149
Suiker Cultuur	—	2 0
Suiker Unie	246	—
Poerworedjo	61	62
Java Cultuur Mij.	—	398
Amsterdam Rubber	174	166
Soerowinangoen	—	185
Basilam	—	82
Sumatra Rubber	134	—
Bandar Rubber	—	—
Deli Batavia Rubber	102	—
Kedeng Lemboe	—	210
Malabar	—	373
Gedeh	—	—
Deli Maatschappij	—	349
Senembah	—	—
Deli Bat. Tabak Mij.	378	—
Cultuur Mij. de Oostkust	—	92
Simau	—	630
Redjang	125	125
Billiton B	—	—
Singkep Tin A	190	—
Boeton	179	—
Serajoedal Tram	150	160
Poerworedjo	60	62
Simau	630	635
Holl.-Siam	95	100
Expl. Mij. Ned. Indë	238	250
Aimem	—	470
Tarakan	345 1/2	—
N. I. Gas Mij.	235	—
Gas Nat. bezit	235	—
Aniem Nat. bezit	340	355
Solo Electr. Mij.	335	—
Gebeo	212 1/2	215
Banjoemas Electr. Mij.	—	143
Sum. Electr. Mij.	115	117
Bali en Lombok Elec. Mij.	115	120
Rembang Electr. Mij. n.e.	—	110
5% Oblig. Ind. Leen. '15	100 1/2	—
5% „ „ '16	100 1/2	—
5% „ „ 17	100 3/4	—
6% „ Doll. L. '22 A	101 3/4	102
6% „ Doll. L. '22 B/C	101 3/4	102 1/4
5% „ Ind. L. '23 A	100 1/2	—
4 1/2% „ Ind. L. '26 A/B à 500	96 1/2	96 3/4
4 1/2% „ „ à 100	97	—
4 1/2% „ id. '29	96 1/4	96 3/4
5% „ Banjoemas El. Mij.	97	99
5% „ Gem. Cred. Bank	—	98
6% „ Hotel des Indes	—	101
6% „ Strooh. Veem	—	100
6% Pdbr. N.I. Hyp. Bank à 500	—	101
Sem. St. Pr. Veer	—	259
Stroohoedenveem	110	—
Tegalsch Pr. Veer	209	305
Vergde Pr. Veren	—	130
Java Veem	170	185
Ardjoena	120	150
Artana	—	290
Bagelen	—	185
Gandasoli	145	—
Goalpara	—	525
Michiels Arnold.	238	—
Marry Watty	—	115
Moelia	—	25
Pangledjar	—	650
Perbawatie	190	—
Sindangsari	105	—
Sitiardja	145	—
Telaga Patengan	350	—
Wanasoeka	—	290

*

Markt zeer lusteloos op lager niveau zonder omzetten.

*

Onze beursmedewerker meldt:

Kalme markt, suikerpapier lager gestemd. Van sporen lagen N.I.S. flauw in de markt, verloren ruim 2 punten. Redjang opnieuw gezocht. De afdoeningen bleken op vraag-prijs te blijven. Kon. olie vrijwel onveranderd. Rubbers gevoelig lager, Amsterdam-rubber ruim 10 punten lager. Leeningen prijshoudend. Van de niet officiëele fondsen deden Exploratie 185 prompt.

Bataviasche Beurs.

(*Nadruk Verboden*).

Nabeurs op 20 Jan.

Escompto certif.		89 3/4
Unie		190
N.-I. Spoor		223
Sem. Cher. Tr.		150
Redjang Lebong		124
Kon. Olie	396	396 1/4
4 1/2% Oblig. Ind. Leen '29		96 3/4
A'dam Rubber		168 1/2
Preanger Hotel		111

Afgedane Fondsen op 21 Jan.

	Openingsk. laagste	Openingsk. hoogste	Slotkoersen laagste	Slotkoersen hoogste
Escompto cert.	89 1/2	89 1/2	—	—
Band. Kinine gew.	310	310	—	—
Band. Kinine pref.	143	143	—	—
Unie	190	190	—	—
N.I. Spoor	221 3/4	221 3/4	—	—
Redj. Lebong	125	125	—	—
Kon. Olie	395 3/4	395 3/4	395 1/2	395 3/4
Cities Service Coy.	29 1/4	29 1/4	29 1/4	29 1/4 doll.
4 1/2% Oblig. Ind. L. '26 A/B	96 1/2	96 1/2	96 1/2	96 3/4
4 1/2% „ Ind. L. '29 à 500	96 1/2	96 1/2	—	—
5 1/2% „ Gebeo	100	100	—	—
6% „ San. Garoet	90	90	—	—
Amsterdam Rubber	158	159	—	—
Preanger Hotel	105 1/4	110	—	—
Hotel des Indes	145	145	—	—
Java Sum. Hd. Mij	94	94	—	—
Handelsbank	—	—	156 1/2	156 1/2
Deli Spoor	—	—	206	206
Javasche Bank	—	—	311 1/2	311 1/2
Certif. N. H. Mij.	—	—	170 1/2	170 3/4
Sumatra Rubber	—	—	130	130
Papandajan pref.	—	—	68	68

Fondsen waarvan geen afdoeningskoersen op 21 Jan. '30.

	Vraag	aanbod
Javasche Bank	310	316
Cert. N. H. M.	169 1/2	171
Handelsbank	155	157 1/2
Kol. Bank	210	214
Escompto aand.	89 1/2	—
H.V.A.	550	565
Cult. Mij. Vorstenl.	146	150
Internatio	262	—
Japanlijn	104	107
Rott. Lloyd	165	—
K. P. M.	220	2.4
Deli Spoor	205	206
Sem. Cheribon Tr.	146	150

Wisselkoersen.

	Factorij.	Escompto Mij.	Handelsbank.
T. T. A'dam	100 3/8	100 3/8	100 3/8
Zicht A'dam	100 1/8	100 1/8	100 1/8
2 m/d A'dam	99 7/8	—	—
3 m/d A'dam	99 1/2	—	—
4 m/d A'dam	99 1/4	—	—
6 m/d A'dam	98 3/4	—	—
T. T. Londen	12.16 1/4	12.15	12.15
Zicht Londen	12.13 3/4	12.12 1/2	12.12 1/2
30 d/z Londen	12.10	—	—
3 m/z Londen	12.01 1/4	—	—
T. T. Australië	12.01 1/4	12.00	12.—
Zicht Australië	11.98 3/4	11.97 1/2	11.97 1/2
T. T. Amerika	2.49 3/4	2.49 3/4	2.49 3/4
Zicht Amerika	2.49 1/4	2.49 1/4	2.49 1/4
T. T. Frankrijk	10 1/8	10 1/8	10 1/8
Zicht Frankrijk	10	10	10
Zicht België (Belga)	35	35	35
T. T. Duitschl.	59 7/8	59 7/8	59 7/8
Zicht Duitschl.	59 3/4	59 3/4	59 3/4
Zicht Zwitserl.	48 1/2	48 3/8	48 1/2
Zicht Italië	13 3/8	13 3/8	13 3/8
Zicht Stockholm	67 1/4	67	67 1/4
Zicht Oslo	67	67	—
Zicht Kopenh.	67	67	67
T. T. Calcutta	91 1/8	—	—
T. T. Bombay	91 1/8	—	—
T. T. Madras	91 1/8	—	—
T. T. Colombo	91 1/4	—	—
T. T. Rangoon	91 1/4	—	—
T. T. Japan	1.23 1/2	1.23 1/2	1.23 1/2
Zicht Japan	1.23 1/4	1.23 1/4	1.23 1/4
Zicht Manilla	1.25	1.24 1/2	1.24 3/4
T. T. Hongkong	1.02 1/2	1.03	1.02
T. T. Shanghai	1.28	1.27	1.28
T. T. Amoy	98 1/2	—	92 1/2
T. T. Singapore	1.40 3/4	1.40 5/8	1.40 5/8
T. T. Br.-Indië	—	91	91

Batavia, 21 Jan. '30.

Amsterdamsche Wisselkoersen.

(*Aneta*).

	18 Jan.	20 Jan.
Prolongatierente	2	2 1/4
A'dam-Java	99 3/16	99 3/16
A'dam-Londen	12.11 13/19	12.11
A'dam-New-York	2.48 27/32	2.48 13/16
A'dam-Parijs	9.77 1/2	9.77 1/2

Officiëele Producten-Noteeringen.

Opgave van de producten-noteeringen der Handelsvereeniging Batavia en de Ned. Ind. Ver. v/d Rubberhandel, loopende van 20 Jan. '30 12.30 u. n. m. tot 21 Jan. '30 12.30 u. n. m.

	gedaan gisteren	gedaan heden	laatste vraag	laatste aanb.
Rubber (per 1/2 K.G.) Java-Std.-Sheets Jan.	—	—	37	—
Java-Std.-Crepe Jan.	—	—	37 1/2	—
Palembang Robusta koffie (per 100 K.G.) E.K. Bat. Apr./Mei	—	44 1/8	43 1/8	43 3/4
Zwarte Lampong Peper.- (per 100 K.G.) E.K. Bat. Jan./Febr.	—	—	97 1/8	98 3/4
Jan./Maart.	—	—	97 1/8	98 3/4
Witte Muntok Peper. (per 100 K.G.) E. K. Bat. ready	137 5/8	139 1/4	139 1/4	140 7/8
Jan.	137 5/8	139 1/4	139 1/4	140 7/8
Jan./Maart	—	—	139 1/4	141 1/4

Productenmarkt Batavia.

Rubber smoked sheets en crepe f 0,37 1/4 vraag, f 0,37 1/2 aanb.

Palembang Robusta April/Mei f 27 1/4 ged.

Citronella-olie Juli/Dec. f 3,15 aanbod.

Peper-Lampongs Jan./Febr. f 60,— vraag, f 61,— aanbod.

Peper-Muntok Jan./Febr. f 86,— ged.

Productenmarkt Soerabaja.

SOERABAJA, 21 Jan. (*Aneta*). Suiker superieur ready f 11 1/4 vraag, f 11 3/8 aanb. Jan. idem Febr. idem Maart f 11 3/8 vraag, f 11 1/2 aanb.

Hoofdsuiker ready f 10,80 vraag, f 11,90 aanb. Markt flauw.

Rubber Sheets f 73,— nom. Markt flauw.

Koffie ready f 42,— Aug./Oct. f 39,— nom.

Rubber-Noteeringen.

(*Reuter's Handelsdienst via Aneta*).

Singapore.

	20 Jan. 10 u. v.m.	20 Jan. 5 u. n.m.	21 Jan. 10 u. v.m.
Sheets spot	25 1/2	—	24
Crêpe spot	25 1/2	—	24
Sheets Jan.	26	—	24 1/4
„ Apr./Juni	27 1/2	—	25 3/4
„ Juli/Sept.	28 3/4	—	26 5/8
Medium blankets Jan./Febr.	21 1/2	—	21
Remilled native rolled bark Jan./Febr.	14	—	13 1/2

Heden opende de markt kalm.

Londen.

		18 Jan. open. not.	18 Jan. slot not.	20 Jan. open. not.	20 Jan. slot not.
Sheet spot	koop.	7 5/8	7 3/4	7 1/2	7 5/16
	verk.	—	7 13/16	—	7 3/8
„ Jan./Mrt.	koop.	—	7 7/8	—	7 7/16
	verk.	—	7 15/16	—	7 1/2
„ Juli/Sept.	koop.	—	8 1/16	—	7
	verk.	—	8 1/8	—	7 11/16
Crêpe spot	koop.	—	7 9/16	—	7 3/16
	verk.	—	7 11/16	—	7 5/16

De markt opende en sloot williger met sympathie voor het Oosten.

New-York.

		18 Jan. 4 u. n.m.	20 Jan. 4 u. n.m.
Crêpe spot	koop.	15 3/4	15 3/4
Sheet spot	koop.	15 1/4	14 5/8
	verk.	15 3/8	14 7/8
„ Jan./Mrt.	koop.	15 3/8	14 7/8
„ Apr./Juni	koop.	16	15 3/8
	verk.	16 1/4	15 5/8

Markt kalm en prijshoudend.

Slotnoteeringen.

		18 Jan.	20 Jan.
Sheet spot	koop.	—	14
	verk.	—	14 3/4
Apr./Juni	koop.	—	15 1/4
	verk.	—	15 1/2

De markt sloot nauwelijks prijshoudend.

Peper-Noteeringen.

Londen.

	18 Jan.	20 Jan.
Zwarte Singapore cif. Londen Jan./Mrt.	11 1/4 gen.	11 3/8 gen.
Witte Muntok cif. Londen Jan./Mrt.	15 3/8 ged.	15 1/2 ged.
Zwarte Lampong cif. Londen Jan./Mrt.	11 ged.	11 1/8 ged.

Tin-Noteeringen.

Singapore.

	18 Jan.	20 Jan.
Verkocht	225 tons	—
Prijs (per picol)	89 1/2 doll.	—

Londen.

	20 Jan.
Slottransacties in den namiddag:	
Ready per ton (standard)	—
3 mds. levering	176 1/2 pd.st.

New-York.

18 Jan.	20 Jan.
38 1/2 doll.	38 3/8 doll.

Markt prijshoudend.

Copra.

Londen.

20 Jan.

Jan./Febr. 22 pd.st. 8 sh. 9 d. verk.

De Beurs te Londen.

LONDEN, 16 Jan. (*Reuter's Handelsdienst via Aneta.*)

	vorige not.	19 Jan.
Chinese 5% reorganisation Gold Loan 1913, (Londen uitgifte) (ex-coupon)	60 1/2 p.s.	60 1/2 p.s.
Hongkong & Shanghai Bank (Londen Register)	116 1/2 „	116 „
Chart. Bank of I.A. & C.	17 3/4 „	17 3/4 „
Mercantile Bank of India, „A" aandeelen	£9 „	29 „
Gula Kalumpong Rubber Estates, Ltd.	22/6	22/6
British-American Tobacco Ltd. gewoon (geregistreerd)	114/4 1/2	113/9
„Shell" Transp. & Trading Co. gew. (ger.) (verk.)	96/0 1/2	96,3
P. & O. Steam Navigation Co., deferred	52/—	52/—
Rubber Plantation Investment Trust 1 pd.st. aandeelen	34 9	35/3
Chinese Gold 5% Bonds, 1925	73 p.s.	71 1/4 p.s.
Chinese Imperial Railway, 5% Gold	70 1/2 „	70 „
War Loan 5%	100 5/8	100 3/4

*

De omzetten waren beperkt tengevolge van meer pessimistische vooruitzichten in de geld-markt. Echter heeft men nog niet geheel en al de hoop opgegeven, dat in het begin van dit jaar het disconto zal worden verlaagd.

Goud-gerande obligaties zijn thans vaster, na eenigen tijd meer willig te zijn geweest. Britsch-Indische aandeelen lagen wederom zwak in de markt. Europeesche obligaties waren kalm. Over het algemeen waren Chineesche uitgiften vast. Japansche obligaties in vraag.

Over de industriëele afdeeling valt weinig te vermelden. Kunstzijde waarden en tabaks-aandeelen waren kalm. Internationale waarden vrij vast. Olie aandeelen waren over het algemeen vast. Op de rubber-markt begon een betere stemming door te komen.

De buitenlandsche koersen. De New-York sterling-koers verbeterde na eenige inzinking, Spaansche peseta's iets in herstel, naar aanleiding van berichten over goud-verschepingen van Spanje naar Londen. De vastelandskoersen waren veelal ten voordeele van de pond sterling. Chineesche wisselkoersen vaster, terwijl de yen op peil blijft.

De Rubbermarkt.

NEW-YORK, 16 Jan. (*Reuter's Handelsdienst via Aneta*). De beurshandel was slap in de laatste dagen, doch op Donderdag trokken de prijzen iets aan tengevolge van de conferentie tusschen Engelsche en Hollandsche producenten, benevens op berichten, dat enkele banden-fabrieken hun productie in begin Febr. zullen verhoogen.

De buitenlandsche markt was loom en zonder interesse.

De verkoopen op de „Exchange" bedroegen:

Vrijdag	10	Jan.	432	partijen
Zaterdag	11	„	236	„
Maandag	13	„	746	„
Dinsdag	14	„	341	„
Woensdag	15	„	168	„
Donderdag	16	„	404	„

De Zilvermarkt.

BOMBAY, 16 Jan. (*Reuter's Handelsdienst via Aneta*) De markt was prijshoudend met matigen handel; de afname bedroeg 25 staven.

	vorige not.	16 Jan.
Spot	50.06	50.05
20 Jan. Settlement	50.00	50.04
18 Febr. „	48.10	48.13
19 Maart „	47.10	48.—

*

LONDEN, 16 Jan. (*Reuters Handelsdienst via Aneta*). De firma Mocatta en Goldsmid meldt: De verkoopen door China waren kleiner terwijl ook van die zijde aankoopen plaats hadden eve als van Britsch-Indië uit.

De vraag voor dichtbij-levering deed de premie op ready-levering nog stijgen. Groote bedragen werden apart gehouden voor verscheping naar Indië tegen het einde dezer maand.

De scherpe daling in de eerste week dezer maand deed de vraag uit het binnenland van Britsch Indië toenemen en deze omstandigheid zal de markt vermoedelijk nog voor eenigen tijd een vast aanzien geven.

Geruchten werden vernomen als zouden de Chineesche Regeering en de wisselbanken pogingen aanwenden om de Shanghai-koers te steunen, hetgeen eveneens tot het herstel kan hebben bijgedragen, doch de zilvervoorraden in Shanghai nemen nog steeds op snelle wijze toe en het is moeilijk uit te maken welke maatregelen hiertegen kunnen worden genomen.

De Rubbermarkt.

(*Van de Ned. Ind. Ver. voor den Rubberhandel*).

Overzicht over het tijdvak van 12 tot 19 Jan. '30.

Marktnoteeringen.

Datum	Londen std.sheet	N.-York std.sheet	S'pore std.sh.	S'pore Med. blankets.	Java Std. crepe
12 Jan.	—	—	—	—	—
13 „	7 1/4	14 5/8	22 3/4	19 3/4	36 1/4
14 „	7 1/8	14 5/8	24	20 1/2	37 3/4
15 „	7 3/16	14 1/2	—	—	37 1/4
16 „	7 3/8	14 3/4	23 3/4	20 1/4	37 1/2
17 „	7 9/16	15 1/4	24 1/4	21	37 1/4
18 „	7 3/4	15 1/8	25 1/2	—	40

Buitenlandsche Markt.

De buitenlandsche markten waren kalm en prijshoudend gedurende verslagweek, de noteeringen die in de eerste helft der week nog achteruit liepen, konden in de laatste helft iets verbeteren en sloten op een hooger niveau dan bij den aanvang.

De stand van de voorraden in Engeland vergeleken bij de vorige week, was als volgt:

	Londen	Liverpool	Totaal
11 Jan.	58.990	19.640	78.630
4 „	56.616	19.438	76.054
Toename	2.374	202	2.576
Afname			

Java Markt.

De Java-markt was kalm als de buitenlandsche markten, de prijzen toonden eene vrij belangrijke verbetering.

De Vereeniging registreerde contracten over ongeveer 405 tons.

Statistiek.

Het Centraal Kantoor voor de Statistiek verstrekt de volgende voorloopige uitvoercijfers over de maand December '29:

Sumatra's Oostkust totaal 8.208 tons. waarvan:

naar Nederl. 250 tons. Engeland 1.094 tons „ Amer. 4.413 „ Br. Mal. 1.804 „

De uitvoer van latex van Belawan was 29 tons, waarvan 15 tons naar Amerika en 14 tons naar Italië.

Mijnbouw Maatschappij „Aequator".

Gedurende de maand December 1929 werden verwerkt 7518 ton erts, waaruit 938.469 K.G. zilver en 407031 K.G. goud werden geëxtraheerd.

Turksche Petroleum.

Turkije is op onderscheidene plaatsen min of meer overvloedige petroleumlagen rijk. Bewezen is reeds, dat het land, wat de voorziening van aardolie en daarvan afkomstige producten betreft, geheel in de eigen behoeften zou kunnen voorzien.

Behalve in de provincie Tekir Dagd (Rodosto) in Europa, zijn er reeds olielagen gevonden in de Aziatische vilayet's (provincies) Broessa, Denizli, Mentessee, Adalia, Erjindjian, Erzeroem, Wan, Slekkiari, Sighirt en Mardin. Enkele dier lagen zijn van groote beteekenis, en bieden alle vooruitzichten voor winstgevende exploitatie. Enkele zijn reeds dertig à veertig jaren bekend; ja drie reeds sinds eeuwen.

De exploitatie is echter tot nu toe geheel verwaarloosd. Wel zijn er door de voormalige Verhevene Porte van het gewezen Ottomaansche rijk concessies voor verleend; echter aan personen, die geen ander doel hadden dan ze weer met groot voordeel aan anderen over te doen.

Daardoor is er van een werkelijke exploitatie niets gekomen en zijn de concessies alle vervallen, nadat de termijn, bepaald voor het beginnen van de exploitatie, verstreken was.

De petroleum bevindt zich onder den grond in vijf tot negen toe boven elkaar gelegen lagen. De juiste capaciteit er van is nog nergens werkelijk eenigszins nauwkeurig onderzocht.

De oorzaak daarvan is alleen het ontbreken van het noodige kapitaal daarvoor. De kosten van een enkele afdoende boring in Turkije worden, naar gelang van de gesteldheid van het terrein, op 100.000 tot 400.000 Turksche ponden (op het oogenblik 120.000 à 480.000 gulden) geraamd. Alleen maatschappijen, welke over voldoende kapitaal beschikken kunnen aan het winnen van petroleum in Turkije denken.

Te Angora houdt men zich tegenwoordig zeer ernstig bezig met het vraagstuk van de oliewinning in Turkije. Men ziet volkomen in, dat die niet met eigen middelen kan worden ondernomen, dat daartoe het buitenlandsche kapitaal volstrekt noodig is.

Om dat in de gelegenheid te stellen met vrucht een onderzoek in te stellen naar de profijten der ontginning van Turkije, en tevens de regeering een overzicht te geven van de voordeelen, welke die voor het rijk en de bevolking zal kunnen opleveren, hebben deskundigen een overzicht daarvan samengesteld. Als rechtstreeksch profijt voor het land worden aangegeven de belastingen door de exploitatie-maatschappijen te voldoen, de rechten te heffen van de exploratie- en de exploitatie-vergunningen, de percenten te heffen van de productie, de douanerechten, de huur der terreinen enz.

De spoorwegen zullen groot voordeel trekken van het vervoer van petroleum en haar producten; hetgeen het fonds voor de uitbreiding van het spoorwegnet, gevormd uit een zeker percentage van de jaarlijksche exploitatie-overschotten, ten goede zal komen.

Het verbruik van petroleum en andere aardoliën, en voorts de producten daarvan bedraagt tegenwoordig in Turkije ongeveer 75.000 ton. Stelt men die op 100.000 ton dan verwacht men bij een productie van voorshands een millioen ton, dat er jaarlijks 900.000 ton voor afzet in het buitenland beschikbaar zijn.

In dat geval, blijven niet alleen de ongeveer tien millioen Turksche ponden, welke nu jaarlijks naar het buitenland gaan voor het aanschaffen van de benoodigde oliën, enz. in het land, maar de 900.000 ton uit te voeren oliën, enz. zullen een profijt van ten minste 114 millioen Turksche ponden in het land brengen. Daarvan zullen natuurlijk de handelsbalans en de koers van het Turksche pond de zoo gewenschte voordeelen trekken.

De aandacht verdient ook, dat in de provincies waarin petroleum-exploitaties zullen worden ondernomen, ten minste een vijftigduizend arbeiders daarbij werk zullen vinden, d.w.z. het bestaan van even zooveel huisgezinnen zal worden verzekerd.

De exploitatie van de olierijkdommen van Turkije zal bijgevolg — zoo wordt ten slotte aan het rapport van deskundigen gezegd — een grooten, weldadigen invloed oefenen op het oeconomische en financiëele leven van de Turksche republiek.

De regeering is het daarmede geheel eens, en zij stelt zich dan ook voor, om zonder verder verwijl alles in het werk te stellen, om met het rendabel maken van de olielagen ten spoedigste te beginnen *N.R.C.*

Alaslanden Gefailleerd.

De N.V. Cultuurmaatschappij de Alaslanden is, naar onze speciale dienst meldt, gefailleerd.

Het Ned. Inland-syndicaat nam de perceelen over voor duizend gulden.

(De Cultuurmaatschappij de Alaslanden, waarvan de statuten voorkomen in de Javasche Ct. van 14 Augustus 1926, gewijzigd 12 April 1927, had haar zetel te Medan, met een bijkantoor te Amsterdam. Het kapitaal bedroeg 500.000 gulden, waarvan geplaatst 137.000 gulden. Directeur was de heer H.v.d Wetering.

SPORT EN SPEL.

HOCKEY.

De Hollandsche competitie.

'S-GRAVENHAGE, 20 Jan. (*Aneta*). Het kampioenschap van de Oostelijke eerste klasse werd behaald door Deventer.

BOKSEN.

Genaro — Trévédie.

PARIJS, 20 Jan. (*Aneta-Radio.*) De Amerikaan Frankie Genaro behield het wereldkampioenschap vlieggewicht door Vyonne Trévédie (Frankrijk) in de twaalfde ronde tot opgeven te dwingen.

De wedstrijd was over vijftien ronden vastgesteld.

TENNIS.

Borotra slaat Tilden.

In de finale van het Kerst-tournooi te Parijs (overdekte banen) heeft Borotra gewonnen van Tilden met 6—4, 6—2, 4—6, 6—1, zoo meldt de *Straits Times*.

Invoer Java en Madoera.

(*Van het Centraal Kantoor voor de Statistiek.*)

Het totaal gewicht der gedurende de maand Dec. '29 door particulieren ingevoerde goederen bedroeg voor Java en Madoera 135.347 ton met een totale waarde van 48.721 duizendtallen guldens.

Voor de afzonderlijke Java en Madoerahavens gelden de cijfers en cumulaties in den hieronder volgenden staat, waarin ter vergelijking tevens de invoercijfers over dezelfde periode(n) van 1928 zijn opgenomen.

Havens	Bruto gewicht in 1000-tallen K.G. Dec. '29	Dec. '28	Jan./Dec. '29	Jan./Dec. '28	Waarde in 1000-tallen guldens Dec. '29	Dec. '28	Jan./Dec. '29	Jan./Dec. '28
Tand. Priok	34973	33150	468184	383375	17131	16822	213188	198125
Soerabaja	46604	52214	796969	677873	17288	19165	265040	243529
Semarang	26773	26962	348514	294200	8825	9136	125148	116760
Cheribon	8109	11754	136536	119268	2914	3881	48826	45003
Tjilatjap	8112	10291	57615	46012	640	941	8562	6476
Pekalongan	2591	3 08	2 661	18584	410	438	4093	3 93
Tegal	4943	5309	46908	2 081	755	760	8043	6409
Pasoeroean	800	306	12148	11953	132	63	1988	1613
Probolinggo	717	1782	26724	29812	206	475	2447	6217
Panaroekan	1702	494	12087	9701	404	167	2764	2526
Banjoewangi	25	51	966	946	16	14	269	250
Soemenep	—	—	—	1	—	—	1	2
Kamal	—	—	6	6	—	1	5	3
Sangkapoera	—	4	9	15	—	1	5	2
Anjer	—	—	—	—	—	—	1	1
Tot. Java en Madoera	135347	145425	1932327	1618827	48721	51864	680380	630115

Radio-Nieuws.

Onze Luisterpost.

Phohi-Huizen

is de laatste dagen weer uitstekend. Den 17en was er nog al wat fading en veel geruisch, maar de volgende avonden konden we het programma gemakkelijk op den luidspreker volgen.

Den 18en hoorden we den heer Meyer Hamel, specialist, naar hij vertelde in het samenstellen van revues. Mocht iemand in Indië zoo'n dingetje noodig hebben, een briefje met gegevens (adres Weesperzijde 42 A) is voldoende! Misschien wel gemakkelijk voor jubilea of zoo?

Den 19en was de uitzending uitnemend, gisteren (20e) was er weer wat gekraak, maar alles toch duidelijk verstaanbaar. Ons werd door Jhr. Van Heurn een voetbal overzicht gegeven uit Holland, dat voor sportmenschen wel zeer interessant zal zijn.

Een van deze dagen hoorden we een anderen omroeper, de heer De Vries, die in duidelijkheid en prettige wijze van aankondiging haast niet voor zijn collega onderdoet.

Tot slot moeten we hier een vraag stellen, mede namens enkele andere amateurs.

Waarom geeft de Phohi geen kinderuurtje meer? En waar is Jeanne Bazilec gebleven?

De kinderen begonnen haar al zoo goed te kennen en nu blijft ze geregeld weg!!! Hoe zit dat???

Manilla

hooren we de laatste dagen uitstekend. Af en toe is ook hier wat fading merkbaar, doch het is niet hinderlijk. De Philippino band komt steeds schitterend door en eenmaal per week hooren we een spreker, die veel weg heeft van een prekende geestelijke. De taal is onverstaanbaar zelfs konden wij niet uitmaken welke taal het is, hoewel alles zeer duidelijk volgbaar was.

Bangkok

is in den regel goed volgbaar. Op den 19en gaf dit station ook wat berichten in het Engelsch, om even later weer in het Siameesch over te gaan. De uitzendingen zijn gewoonlijk keurig!

Batavia 1 A A.

Vrijdagavond hadden we bij dit station nu eens geen lucht- maar een lichtstoring. Daardoor stopte ook de geheele uitzending voor een tijdje. Het viel ons al op, dat we het geluid zoo ontzettend moeilijk door konden krijgen, de kleuters hadden er dien avond niet veel aan.

Later op den avond werd het wat beter.

De uitzending van gisterenavond (208) was aardig, maar er waren wel buitengewoon lange pauzes tusschen de nummers. Men is geneigd alsdan te gaan afstemmen, komt de uitzending weer door dan is men net verkeerd en hoort weer niets of maar half. 1A.A. neme wat dit betreft eens een voorbeeld aan Phohi of aan Manila!

Bandoeng

had af en toe nog al last van fading, gisteren kwam de muziek weer uitstekend en hard door.

Soerabaia 3 A N.

was gisteren bijna niet volgbaar door hevig gekraak, den 17en hoorden we dit station echter tamelijk goed.

Veel last hebben we den laatsten tijd weer van telegrafie!

Makasser

hoorden we gisteren tijdens het kinderuurtje. Er was echter fading en hevig gekraak, waarboven het gezang nog maar net uitkwam.

Amateurs.

Alleen 1 B.O. kwam geregeld te voorschijn, zeer goed verstaanbaar en zeer luid.

Waar blijven de andere heeren? Zijn de antennes kapot?

Programma's.

Bat. Radio Vereeniging.

(*Korte golf 75 M.*)

Dinsdag 21 Jan.

7 — 9 Versterkt Orkest van Hotel der Nederlanden.

9—10 Beethoven Sonates door M. Coronel.

P. L. E.

Op Dinsdag, 21 Jan. '30 vanaf 9 uur n.m. met de Gouv. Telefoniezender P.L.E. op een golflengte van 15.93 M. vanuit de Studio v/d Radiodienst te Bandoeng.

Concert te geven door:

Mevr. v. Bemmel—Townsend (zang) en mevr. Kandel (piano).

Programma:

1. Arië Antiche — Cacceni.
2. Arië Antiche — Pasolo.
3. Die Post — Schubert.
4. Die Stadt — Schubert.
5. Im Kahne — Grieg.
6. Nan Credo — Widor.
7. Ik ken een lied — Willem de Mol.
8. „Air de bijoux" uit Faust — Gounod.
9. Aria uit „Carmen" — Bizet.

LEGER EN VLOOT.

Vlootaalmoezenier.

Pater Albada Helgersma is, in afwachting van zijn definitieve benoeming tot vlootaalmoezenier, voorloopig als zoodanig aangesteld, meldt Aneta ons uit Den Haag.

Bevorderd.

De majoors der infanterie W. A. Grashuis en A J.F. Dessauvagie zijn bevorderd tot luitenant-kolonel.

De Landsmiddelen

over November.

Bij vergelijking van de totale opbrengst der Landsmiddelen in de eerste elf maanden van het afgeloopen jaar ad f 635.878 660 met die in dezelfde periode van het jaar tevoren ad f 654.134.753 moeten de hoofdzakelijk in 1928 ontvangen belangrijke achterstallige uitkeeringen aan Nederlandsch-Indië uit de Nederlandsche oorlogswinstbelasting ad ruim f 21,7 m/m niet worden medegeteld. De uitkomst is dan voor 1929 ruim f 3,4 m/m gunstiger.

De opbrengst sedert 1 Januari 1929 geeft, vergeleken met het evenredig gedeelte van het totaal der jaarramingen, waarbij de stortingen van de winstaandeelen der mijnbouwmaatschappij Billiton buiten beschouwing behooren te blijven, een gunstig verschil van f 8,7 m.m.

Het accres t.a.v. het jaar 1928, dat in het vorige verslag werd becijferd op f 11,3 m/m en dat thans slechts f 3,4 m/m bedroeg, verminderde derhalve met f 7,9 m/m ten gevolge van de geringere ontvangsten gedurende verslagmaand.

Indien deze ontvangsten groepsgewijze worden vergeleken met die in de gelijknamige maand van het jaar tevoren, dan wordt het volgende beeld verkregen:

belast.	minder circa	f	4,397	m/m
monopolies	meer	„	„ 0,158	„
producten	minder	„	„ 2,857	„
bedrijven	„	„	„ 0,936	„
allerlei middelen	meer	„	„ 0,143	„

In den belangrijken achteruitgang van de *belastinggroep* werd tot een bedrag van ruim f 4,1 m/m bijgedragen door de vennootschapsbelasting. Het totaal der ontvangsten dezer belasting in de afgeloopen 11 maanden bleef ruim f 4,5 m/m ten achter bij dat in dezelfde periode van 1928.

Deze voornaamste bron van inkomsten vloeit echter zeer onregelmatig; gedurende de maand December van elk jaar worden immer nog groote bedragen gestort. Haar totaal-opbrengst zal in het jaar 1929 niettemin ten achter blijven bij het geraamde bedrag ad f 54 m/m, doordat de aanslagcijfers wegens mindere winsten der ondernemingen belangrijk lager moesten worden vastgesteld dan bij de raming kon worden voorzien.

De opbrengst in 1929 der overige kohierbelastingen hadden een normaal verloop; de totale ontvangsten daaruit waren sedert den aanvang van het jaar zonder uitzondering hooger dan in het jaar tevoren, waardoor bovengenoemd decres van f 4,5 m/m. werd teruggebracht tot f 3,2 m/m.

Dit nog ongunstige cijfer valt verder geheel weg door de stijging van vrijwel alle andere, niet-directe, belastingen en heffingen. De totaal-uitkomst der belastinggroep is zelfs f 7,2 m/m gunstiger dan in 1928.

De opbrengsten der indirecte belastingen geven in verslagmaand tegenover die in November 1928 geen noemenswaardige verschillen te zien. Het invoerrecht bracht slechts f 0,225 m/m meer op; sedert 1 Januari 1929 bedroeg het accres van dit recht echter ruim f 6,6 m/m, het overtrof in dat tijdvak het evenredig deel der raming met f 12,3 m/m.

Dezelfde vergelijkingen vallen bij de accijnzen eveneens gunstig uit met resp. f 0,286 m/m, f 2,4 m/m en f 3,7 m/m. De ontvangsten aan uitvoerrecht daarentegen bleven eenigszins ten achter bij het vorige jaar. Hierop werd bij de raming tot een bedrag van f 0,96 m/m gerekend, waardoor de uitkomsten over het afgeloopen 11 maandsch tijdvak het evenredig gedeelte dier raming nog konden overtreffen met f 0,164 m/m. Het statistiekrecht bleef ongeveer op hetzelfde niveau als in 1928; sedert 1 Januari 1929 werd f 0,031 m/m meer ontvangen dan in hetzelfde tijdsverloop van 1928 en f 0,198 m/m meer dan de raming deed verwachten.

Hoewel bij het zegelrecht de jaarraming voor 1929 f 0,15 m/m lager werd gesteld dan voor 1928 en de uitkomsten over de eerste 11 maanden in 1929 f 0,242 m/m gunstiger waren dan in dezelfde periode van het jaar tevoren, bleef de opbrengst van dit recht in eerstgenoemd tijdvak nog f 0,031 m/m beneden het 11/12 der raming. Bij de slachtbelastingen doet zich het omgekeerde verschijnsel voor. De opbrengsten waren t.a.v. het vorige jaar f 0,253 m/m lager, doch nog f 0,402 m/m hooger dan het 11/12 doel der jaarraming, die reeds met f 0,465 m/m werd verhoogd.

Een factor van toevalligen aard ad f 0,6 m/m in het gunstige totaal-cijfer der belastinggroep geeft het successierecht.

De *monopolies* geven reeds sedert verscheidene achtereenvolgende maanden t.a.v. het jaar tevoren dezelfde verschijnselen, nl. een daling bij de opiumregie en een stijging bij den pandhuisdienst, in verslagmaand resp. bedragende f 0,21 m/m en f 0,41 m/m.

De schijnbaar lagere opbrengst der zoutregie zal straks nader worden belicht. Het decres der opiumregie, veroorzaakt door een verminderd debiet wegens afname van het aantal schuivers en een verminderd verbruik door den invloed der lagere productenprijzen en geringere handelswinsten, over de eerste 11 maanden van 1929 ruim f 1,5 m/m bedragende, wordt ruim gecompenseerd door een hoogere opbrengst der pandhuizen ad f 2,- m/m waarvan de oorzaken reeds in het Augustus-verslag uitvoerig werden vermeld.

De in het overzicht tot uitdrukking komende achteruitgang in de opbrengst der zoutregie sedert 1 Januari 1929 ad ruim f 1,5 m/m mag als zoodanig niet genoemd worden, omdat sedert 1 Januari 1929 de detailverkoop van zout in Oost-Java werd overgedragen aan de provincie.

De leveringen aan de provincies geschieden bij groote hoeveelheden tegelijk met een reductie van 40 pct. op den verkoopprijs. Het 11/12 deel der jaarraming, waarbij op de zoo juist verklaarde mindere opbrengst gerekend werd, werd in genoemd tijdvak van 1929 met f 1,— m/m overschreden.

Dit surplus bedroeg ultimo November 1928 slechts f 0,3 m/m, waaruit valt te concludeeren, dat de zout-opbrengst in het afgeloopen jaar relatief f 0,7 m/m hooger was dan in het jaar tevoren.

Tegenover de evenredige gedeelten der jaarramingen vertoonen de uitkomsten van de monopolies alle voordeelige verschillen, en wel voor de opium, het zout en de pandhuizen in verslagmaand ad resp. f 0,02 m/m, f 0,08 m/m en f 0,12 m/m en in het afgeloopen jaargedeelte ad resp. f 2,— m/m, f 1,— m/m en f 1,7 m/m.

Een minder gunstig resultaat vertoonen de uitkomsten der *producten*. Zij leverden in verslagmaand elk minder op dan in November 1928, terwijl de eerste 11 maanden van 1929 voor de tinwinning en de rubbercultuur in het bijzonder zeer onvoordeelige uitkomsten gaven; de ontvangsten daaruit bleven in die periode resp. f 7,4 m/m en f 1,6 m/m ten achter bij die in hetzelfde tijdvak van het jaar tevoren en resp. f 4,7 m/m en f 0,9 m/m beneden 11/12 der jaarraming. Deze belangrijke tegenvallers zijn te wijten aan de zeer beduidende prijsdaling dezer producten

Hoewel de steenkolenmijnen een ongeveer gelijke, in totaal zelfs een f 0,2 m/m hoogere opbrengst gaven dan in 1928, waren de ontvangsten in het 11 maandsch verslagtijdvak nog ruim f 2,2 m/m minder dan de raming, die voor het geheele jaar reeds met f 1,16 m/m werd verlaagd, deed verwachten. De goudmijnen geven een omgekeerd beeld.

De opbrengst sedert den aanvang van het jaar was f 0,135 m/m lager dan die in dezelfde periode van 1928, doch zij overtrof het 11/12 deel der met f 0 5 m/m verhoogde jaarraming met f 0,027 m/m.

De opbrengst van de van minder beteekenis zijnde kinacultuur vertoonde in het afgeloopen jaargedeelte een accres van f 0,047 m/m, doch zij bleef f 0,167 m/m beneden de verwachting. In tegenstelling echter met de bovengenoemde producten gaf het oschwezen, dank zij den toenemenden verkoop van djatihout, wel gunstige uitkomsten.

De maandcijfers vertoonen in verband met den verkoop of de verstrekking van djatihout bij groote hoeveelheden tegelijk geen gelijkmatig verloop. De tot en met verslagmaand bekende totaal-opbrengst van het djatibedrijf en der wildhoutbosschen ging f 1,973 m/m uit boven die in het overeenkomstige tijdvak 1928 en f 2,— m/m boven het evenredig deel der jaarraming.

De uitkomsten der *bedrijven* waren over het geheel zeer bevredigend. Het overzicht toont voor deze groep gedurende de eerste 11 maanden van 1929 een vooruitgang aan van in totaal f 3,2 m/m, terwijl het 11/12 deel van het totaal der jaarramingen met ruim f 3.— m/m werd overtroffen.

In verslagmaand valt echter wederom een belangrijk decres te constateeren bij de S S. en Tramwegen en wel ad f 0,719 m/m., hetgeen tot een bedrag van f 0,684 m/m werd veroorzaakt door het Javanet.

De overige spoor- en tramlijnen gaven onbeduidende verschillen. T.a.v. de daaraan voorafgegane maand was de totaal-opbrengst zelfs f 1,— m/m lager hetgeen moet worden toegeschreven aan het tijdelijk uitgestelde suikertransport.

In het afgeloopen 11 maandsch tijdvak bracht deze dienst echter f 0,697 m/m meer op dan in dezelfde periode van het jaar tevoren en f 0,086 m/m meer dan de raming deed verwachten. De bedrijfsresultaten van den P. T. T. dienst waren in verslagmaand wederom gunstig.

Hoewel de posterijen wegens het sedert 1 Januari geldende verlaagde posttarief f 42,967 minder opbrachten dan in November 1928, werd, mede ondanks een teruggang aan andere ontvangsten ad f 2,697, in totaal f 9,246 meer ontvangen door de hoogere opbrengsten der telegrafie en telefonie ad resp. f 15,719 en f 39,191. Sedert Januari 1929 was de uitkomst in totaal zelfs f 1,183 m/m hooger dan het jaar tevoren en f 0,702 m/m hooger dan werd geraamd.

Het accres van den baggerdienst bedroeg ultimo November f 0,525 m/m, terwijl de meevaller t.a.v. de raming op dat tijdstip een bedrag van f 1,455 m/m beliep, hetgeen hoofdzakelijk werd verkregen door het voor particulieren verricht opspuitwerk ter verhooging van bouwterreinen, waarop bij de begrooting niet werd gerekend.

De inkomsten van het havenwezen gingen in het afgeloopen 11 maandsch tijdvak eveneens belangrijk boven de verwachting uit. Deze toename in vergelijking met het jaar tevoren werd verkregen uit het goederengeld zoowel als uit de havenbedrijven en bedroeg in totaal f 0,668 m/m. Het evenredig deel der jaarraming werd dientengevolge met f 1,864 m/m overtroffen.

Bij de Landsdrukkerij en den dienst voor W. en E. moeten vergelijkingen met vorige perioden en ramingen thans nog achterwege blijven omdat de totdusver geboekte ontvangsten een te onvolledig beeld van de werkelijkheid geven.

De nog openstaande vorderingen van deze bedrijven worden immer door nakomende ontvangsten ingehaald.

De groep *allerlei middelen* geeft ditmaal geen aanleiding voor bijzondere toelichtingen. De in totaal daaruit verkregen inkomsten gedurende de eerste 11 maanden van 1929 geven gunstige verschillen te zien met het jaar tevoren en met de raming, resp. groot f 1,011 m/m en f 3,316 m/m, waarin niet onbelangrijk werd bijgedragen door de baken- en loodsgelden. Alleen de post afstand van grond gaf een onbevredigend resultaat, aangezien de invordering der canon minder vlot verliep dan verwacht mocht worden.

Uit de Provincie.

(*Van onze correspondenten.*)

SOEKABOEMI.

De rooilijnpolitiek.

Hedenavond heeft de reeds aangekondigde I.E.V.-vergadering, waarbij het vraagstuk over de te volgen gemeentelijke rooilijnpolitiek besproken zal worden, plaats gehad. Er was een ongekende belangstelling. 70 leden woonden de vergadering bij.

De heer Tydeman, lid van de Gemeenteraad en onderteekenaar van de circulaire opende de rij van sprekers. Hij zette uiteen wat de aanleiding is geweest tot deze vergadering, kwam breedvoerig terug op de reeds in de door de fractieleden uitgegeven circulaire en verzocht het bestuur de notulen over te leggen van de gehouden bestuursvergadering.

Hierover ontspon zich een heftig debat tusschen de heeren Tydeman en Van Slooten. Nadat vele andere sprekers zich in dit debat hebben gemengd nam de heer Janssen het woord, die een motie indiende, waarin werd gewezen op de ernstige gevolgen van de gevolgde rooilijnpolitiek en de fractie van het I.E.V. in den Gemeenteraad Soekaboemi werd uitgenoodigd zich in dezen zin over het vraagstuk uit te spreken.

De voorzitter verzocht alvorens deze motie in stemming te brengen de vergadering te schorsen om het bestuur in de gelegenheid te stellen hierover van gedachten te wisselen.

Na heropening deelde de voorzitter mede, dat het bestuur een andere meer verzoenende motie had ontworpen.

De heer Jansen verzocht echter te laten stemmen over de door hem ingediende motie. Met 19 stemmen voor en de rest tegen werd de motie van den heer Jansen verworpen.

De vergadering nam daarop de motie van het bestuur aan. Deze luidt als volgt:

Het I.E.V., afdeeling Soekaboemi, enz. is van meening, dat de gevolgde rooilijnpolitiek voor deze gemeente verstrekkende gevolgen zal hebben, verzoekt de fractie van het Indo Europeesch Verbond in den Gemeenteraad zich in dezen zin uit te spreken, dat tot een bevredigende oplossing voor alle bevolkingsgroepen worde gekomen.

De heer Noordhoorn Boelen verzocht echter daarbij aan te teekenen en dat aan de vergadering alsnog zal worden bekend gemaakt in welke richting deze oplossing zal worden gezocht en een en ander dan aan de vergadering voor te leggen.

Dit denkbeeld werd in principe aanvaard.

De rest van de agenda ging vlot onder den hamer door. Tot voorzitter en secretaris werden gekozen, respectievelijk de heeren Beyen en Snor, terwijl deze heeren ook zullen worden afgevaardigd naar het a.s. congres.

Aan de leden wordt gelegenheid gegeven eventueele congresvoorstellen schriftelijk bij het bestuur in te dienen.

Blijkens het voorgelezen verslag van den penningmeester telt het verbond hier thans 278 leden tegen 145 in het begin van het jaar. Aan ontvangsten werd geboekt een bedrag ad ± f 9000,—, aan uitgaven 3500,— zoodat de afdeeling aan het eind van het boekjaar een kassaldo heeft van f 2500,—. Voorwaar geen ongunstige kas!

Tot leden van de verificatiecommissie worden benoemd de heeren Roukens, Van Haarlem en Tydeman.

Van de rondvraag werd door den nieuw opgetreden voorzitter de gelegenheid gebruikt om den heer Vermandel voor diens werken en zwoegen van harte dank te zeggen. De heer Van Haarlem stelde voor den heer Vermandel als eerelid te benoemen. De heer Vermandel dankte voor het in hem gestelde vertrouwen, achtte zich gelukkig nu de afdeeling een goed bestuur heeft gevormd en prees achtereenvolgens het werk van de heeren Camoenier en Knaud.

De heer Van Slooten deelde staande de vergadering nog mede dat hij zijn ontslag als lid van de fractie intrekt en weder de oude positie inneemt. Een hoera volgde!

Om ruim 12 uur sloot de nieuwe voorzitter de vergadering.

SCHOOL EN KERK.

Derde Predikant.

De kerkeraad der Gereformeerde kerken te Amsterdam besloot een derden missionairen predikant voor Djocja te beroepen, meldt Aneta.

RECHTZAKEN.

Belasting-ontduiking.

(*Vervolg*)

De verdediger vraagt aan get. Jaeger of het ook mogelijk is, dat het hooge winstcijfer een gevolg is van te hoog geboekte ontvangsten en of te laag genoteerde uitgaven.

Get. acht dit niet aannemelijk, wijl de cijfers evenredig zijn aan die van de andere jaren.

Een langdurig uitpluizen van allerlei cijfers volgt hierop, waarbij duidelijk blijkt, dat omtrent het auto-bezit en den aankoop en verkoop van auto's niets met zekerheid valt vast te stellen. Wel kan getuige aantoonen, dat er verscheidene auto's aanwezig waren, welke niet in de boeken voorkwamen en waarvan verdediger noch bekl. de herkomst kunnen opgeven.

De verdediger stelt get. Jaeger nog enkele vragen omtrent de vaststelling van het hooge winstcijfer van 1927.

Uit het antwoorp trekt verdediger de conclusie, dat wanneer een of meer van de posten, waaruit tot die winst is geconcludeerd, onjuist mocht(en) blijken en er dus onjuiste cijfers in de balansen zijn opgenomen, hetzij ten aanzien van de activa hetzij ten aanzien van de passiva, het van zelf spreekt, dat het kapitaalscijfer aangetast wordt.

Indien nu kan worden aangetoond — aldus gaat Verdediger voort — dat er een zeker bedrag te veel aan auto's is opgebracht en anderzijds te weinig aan crediteuren, dan is ook het winstcijfer naar evenredigheid te hoog.

Dit is maar een opmerking, zegt verdediger, geen vraag. Spr. zal later de door hem bedoelde, niet geboekte posten, tot een totaal bedrag van f 9000, nader aanduiden.

Na een korte pauze wordt voorgeroepen getuige Langendam, accountant te Bandoeng.

Get. heeft in de laatste jaren — vanaf Januari 1928 — de administratie van beklaagdes autoverhuurderij gecontroleerd. Hij vond bij zijn komst eenige boeken, welke echter voor een richtige boekhouding onvoldoende waren.

Get. heeft daarin de noodige verbeteringen aangebracht.

Toen get. zijn contrôle begon, waren er 17 auto's en thans zijn er nog 15. In 1928 maakte bekl. volgens getuige f 12.000,— winst en over 1929 zal het ongeveer f 10.000,— zijn geweest.

Get. deelt voorts mede, dat hij de meeste inlichtingen voor het vaststellen van den werkelijken toestand ontving van beklaagdes echtgenoote. Deze was veel beter op de hoogte van de zaken dan bekl. zelf.

Op de vraag van den president of in „het" boek uit vroeger jaren — het eenige dat de belastingdienst aantrof — zonder paraaf of aanteekening wijzigingen mochten worden aangebracht, antwoordt get. bevestigend. Hij verklaart tevens dat zijn eerste indruk van dat boek — hetwelk toen reeds bij den belastingdienst was — is geweest, dat het een tabellarisch kasboek was. Bij nadere beschouwing bleek hem die benaming onjuist.

President: Mag men zulke wijzigingen als U daarin aantrof ook aanbrengen *na* afsluiting?"

Get.: „Jawel, want het was slechts een recapitulatie uit een werkelijk kasboek, terwijl niet alle uitgaven er in werden geboekt en evenmin een kassaldo er uit kon worden vastgesteld."

Hierop volgt een verhoor door den Off. van Justitie, waarbij deze get. tracht te doen erkennen, dat het bewuste boek wèl een kasboek kòn zijn geweest. Get. houdt het tegendeel vol en voert daarvoor ook aan, dat er afschrijvingen in werden genoteerd, hetgeen nooit in een kasboek geschiedt. Bovendien behoort in een tabellarisch kasboek een kolom „omschrijving" aanwezig te zijn en dient de boeking post voor post daarin plaats te vinden.

Het O.M. vraagt get. verder naar de bekende bijschrijving voor olie in het jaar 1925.

Get. verklaart, dat hij rekeningen tot staving van die bijschrijving heeft gezien, welke te zamen een hooger bedrag vormden.

Het O.M. gaat hierop door en wijst get. op het veel hoogere verbruik van olie in 1925 (f 1800) dan in andere jaren.

Get. acht het zeer wel mogelijk, dat er in 1925 een groote voorraad is overgebleven, of dat er veel meer gestolen is.

De door get. vroeger aan den off. van justitie afgegeven opgaven van leveranciers over 1925, waarmee de bijschrijving van f 1000,— olie en ook die betreffende uitgaven aan banden te volle gerechtvaardigd werden, worden na eenig zoeken bij de stukken gevonden. Het O.M. blijkt van het bestaan dier bewijsstukken niets te hebben geweten.

De verdediger recapituleert, dat get. aan den off. v. justitie heeft afgegeven een aantal opgaven van leveranciers en reparateurs, waaruit blijkt, dat de verschillende posten aan olie, banden, reparaties, etc. met de bijschrijvingen in het boek van 1925 geboekt, nog te laag zijn opgenomen.

De kwitanties, waaruit blijkt dat en wanneer die leveringen zijn betaald zullen alsnog aan de betrokken leveranciers worden opgevraagd.

Get. wordt verder ondervraagd over de balansen en winst- en verliesrekeningen, welke aan den belastingaccountantsdienst werden overgelegd.

Hij verklaart, dat die opgaven naar zijn meening onjuist waren, ook voor wat de daarbij ingediende opgaven van aanwezige auto's betreft.

De verdediger vraagt, hoe die opgaven van het autobezit fout konden zijn.

Get. zegt aan den accountantsdienst eenige weken den tijd te hebben gevraagd om die gegevens te verzamelen. De heer Jaeger wilde dit echter niet toestaan; get. moest maar zorgen de indiening der rapporten vóór te zijn. Hij heeft toen binnen 24 uren bedoelde opgaven en ook de lijsten der dubieuse debiteuren en andere berekeningen samengesteld en ingediend. Later heeft get. de ontbrekende gegevens betreffende de auto's voor zoover te vinden, nog nagezonden. Maar toen waren de rapporten door de accountants reeds weggezonden.

De zitting wordt dan geschorst tot Woensdag 22 dezer.

Oplichting van f 3000.

Hedenmorgen stond voor den Raad van Justitie te Batavia terecht N. Palm Jr., laatstelijk wonende te Pendjaloe Tjiamis, thans preventief, terzake van het onder aanwending van een samenweefsel van verdichtselen bewegen van zekeren Hadji Kosasih te Garoet tot afgifte van een bedrag van f 3000.

De f 3000 moest zoogenaamd dienen als aandeel van den hadji in het reboiseeren van een erfpachtsperceel, waarop bekl. in het geheel geen recht kon doen gelden. Bekl. heeft het geld ten eigen bate aangewend. Hij is recidivist.

Bekl. ontkent het ten laste gelegde. Na het verhoor van bekl. en verschillende getuigen, wordt de zaak uitgesteld om nog een getuige te hooren, die 22 dezer uit Europa naar Indië terugkeert.

De Moord te Semarang.

De Raad van Justitie te Semarang ving heden onder presidium van mr. A. J. H. L. Adam aan met de behandeling van de zaak tegen A.N.v.d.W. de dader van den moord op het lid van de Weeskamer W. van Zuylen, op 22 Juli van het vorige jaar gepleegd.

Den beklaagde wordt ten laste gelegd primair doodslag subsidiair zware mishandeling, den dood tengevolge hebbend, meer subsidiair mishandeling, idem, alles met voorbedachten rade. Hij heeft zich als verdediger jhr. mr. C. H. V. de Villeneuve gekozen.

Beklaagde bekent het hem subsidiair ten laste gelegde.

LAATSTE BERICHTEN.

Wereldrecords.

ROME, 20 Jan. (*Aneta-Reteur*) De vlieger Donati heeft het duur- en het afstandrecord voor lichte vliegtuigen gebroken door 29 uren in de lucht te blijven en 1750 mijl af te leggen. Donati vloog steeds delfde route heen en weer.

De Amerikaansche Expeditie in Borneo.

Wij vernemen, dat Theodore Seelmann, van de *All American Mohawk* expeditie uit Centraal Borneo, enkele dagen te Batavia vertoeft, na in Bandoeng de begrafenis te hebben bijgewoond van kapitein De Quant. Een ander lid van de expeditie, Provinse, vertrok reeds enkele maanden geleden naar Amerika, terwijl een derde lid, Wells, de radio-expert, eerstdaags hier arriveert, om terug te keeren naar Amerika.

Seelmann vertrekt eerstdaags weder naar Borneo, teneinde alleen een negen- of tienmaandsche tournee te maken door het Boelongansche, met de bedoeling daarna naar Amerika te gaan, teneinde een grootere expeditie derwaarts voor te bereiden ter bestudeering van de aldaar levende nomadenstammen.

Seelmann is opgetogen over de allerwege der expeditie geboden assistentie van het bestuur en de militairen. Hij verklaarde, dat de expeditie nimmer zoover had kunnen doordringen en zooveel had kunnen bereiken, ware het niet, dat de militairen schitterend hadden gesteund. Seelmann is zeer tevreden over de resultaten van de expeditie.

De Chineesche Zeeroovers.

De Chineezen die zich aan zeeroof hebben schuldig gemaakt, zijn door den Raad van Justitie te Medan veroordeeld tot vijf jaren gevangenisstraf. onder aftrek van preventief.

Personalia.

Prof. ir. W.C.P. de Vos, hoogleeraar aan de Technische Hoogeschool te Bandoeng gaat 3 Juni a.s. voor elf maanden met verlof.

*

Aan dr. P. J. Stigter, geneesheer-directeur van het Krankzinnigengesticht te Buitenzorg, is met ingang van 2 Aug. a.s. acht maanden verlof verleend.

*

Aan dr. C. van Rossem, hoofd van het Scheikundig laboratorium bij het Algemeen Proefstation voor Landbouw is het ingang van 3 Februari a.s, een jaar ziekteverlof verleend.

*

De heer S. L. Burg, directeur van het Geneeskundig Laboratorium, gaat 12 April a.s. voor acht maanden met verlof.

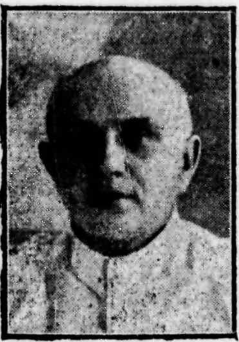
*

Dr. G.W.J. Drewes, hoofd der taaltechnische afdeeling van het kantoor voor de Volkslectuur, is belast met de waarneming van het ambt van hoofdambtenaar voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden.

TELEGRAMMEN.

NEDERLAND.

Voorzitter Opiumcommissie.

A. Van Wettum.

GENÈVE, 20 Jan. (*Aneta*). De heer A. Van Wettum is benoemd tot voorzitter van de opiumcommissie uit den Volkenbond.

Dr. Hartogs gehuldigd.

ARNHEM, 20 Jan. (*Aneta*). De aftredende directeur van de Kunstzijdefabrieken, dr. Hartogs, die dezer dagen ook als commissaris ontslag heeft genomen om, naar verluidt, zich geheel aan wetenschappelijken arbeid te wijden, is gehuldigd.

A. A. Abrahams. †

DEN HAAG, 20 Jan. (*Aneta*). De Haagsche schilderes A.A. Abrahams is overleden.

Boei aangespoeld.

DEN HAAG, 20 Jan. (*Aneta*). Uit Callandsoog wordt gemeld dat een boei van de *Freeja* is aangespoeld, de *Valentin Ocoda* is vlotgesleept.

Een Dag Koning(in).

DEN HAAG, 20 Jan. (*Aneta*). Emmy Kusters is onttroond als Miss Holland. Zij bleek te oud. Haar opvolgster is Rie van der Rest te Ginneken.

Natuurbescherming.

AMSTERDAM, 17 Jan. (*Aneta*). Nederland stelde een bedrag beschikbaar ten behoeve van een internationaal bureau voor natuurbescherming, te Brussel, waardoor Nederland als gangmaker voor de andere landen aan de spits staat.

De Zuster van den Prins.

DEN HAAG, 20 Jan. (*Spec. Bat. Nieuwsblad*). De groothertogin van Oldenburg, de zuster van den Prins, wordt te Den Haag verwacht.

JAPAN.

De Rijksdag.

TOKIO, 20 Jan. (*Aneta-Reuter*). Morgen, tegelijk met de opening van de marineconferentie te Londen, komt ook de Rijksdag bijeen. In verband hiermede heerscht er een duidelijk merkbare spanning.

Algemeen is men van meening dat, zoodra de premier, de minister van financiën en de minister van buitenlandsche zaken hun redevoeringen hebben gehouden, de Rijksdag ontbonden zal worden, teneinde de regeeringspartij in staat te stellen te trachten bij de stemming de meerderheid te verkrijgen, daar de Seiyukai, de voornaamste oppositie partij, op het oogenblik in de absolute meerderheid is en daardoor alle maatregelen die voorgesteld worden kan tegenwerken.

De redevoering van den minister van buitenlandsche zaken, die ditmaal buitengewoon lang is, is te voren aan de ambassade, de legaties en de voornaamste consulaten toegezonden. Voor zoover de redevoering van den minister van buitenlandsche zaken betrekking heeft op de marineconferentie, beperkt zij zich tot het uitspreken van den hoop op een succesvol einde van de conferentie.

HET BRITSCHE RIJK.

De Heropening van het Parlement.

LONDEN, 20 Jan. (*Aneta-Reuter*). De heropening van het parlement welke morgen plaats heeft, wordt overschaduwd door de opening van de marineconferentie, welke ontegenzeggelijk groote invloed zal uitoefenen op de parlementaire situatie.

Het is bekend dat MacDonald niets zal dulden wat zijn betrekking tot de conferentie kan verstoren.

Daarom zullen de parlementaire twistterijen, die het gevolg zijn van gebrek aan samenwerking tusschen de liberalen en de labourpartij, niet noodzakelijk tot een politieke crisis leiden.

ZUID-AFRIKA.

De Onlusten.

JOHANNESBURG, 20 Jan. (*Aneta-Reuter*). 12 Inboorlingen werden gedood en 29 werden gewond bij een gevecht tusschen Pondo's en Shangaan's op het terrein van de kroonmijnen. Een sergeant van de politie verloor het bewustzijn.

Politieversterkingen werden ter hulp geroepen en zij herstelden de rust.

Een groote hoeveelheid wapens werd in beslag genomen in de verblijven van de Pondo's.

De Aankomst van de Prins van Wales.

KAAPSTAD, 20 Jan. (*Aneta-Reuter*). De prins van Wales is alhier aangekomen. Hij werd op enthousiaste wijze ontvangen.

KAAPSTAD, 20 Jan. (*Spec. Bat. Nieuwsblad*). Hoewel de prins van Wales slechts kwam als privé pleizierreiziger, heeft Kaapstad hem op schitterende wijze ontvangen. Ondanks het vroege ochtenduur stonden op alle gunstige punten van de kade dichte menigten zijn aankomst af te wachten.

Ook langs den weg van de havens naar het regeeringsgebouw stonden vele toeschouwers. Vlaggen waren uitgestoken. De Engelsche, Hollandsche en Inlandsche toeschouwers die wachtten terwijl een ijzige wind woei, juichten toen de *Kenilworth Castle* aankwam in de Tafelbaai.

De prins van Wales was reeds om vijf uur op het dek om met zijn medereizigers van het prachtig panorama te genieten. Het schip wachtte in de baai tot de wind was gaan liggen. Om negen uur meerde het schip aan de kade waarop de gouverneur-generaal, onder het gejuich der toeschouwers, aan boord ging om den prins welkom te heeten.

In een open wagen ging men naar het regeeringshuis.

NOORD-AMERIKA.

Ernstig Vliegongeval.

16 dooden!

LOS ANGELES, 20 Jan. (*Aneta-Reuter*). Een passagiersvliegtuig moest, blijkbaar door een weigering der machine, een noodlanding maken aan de Oceaankust van Californië. Doch ten gevolge van de duisternis stortte het vliegtuig neer en raakte in brand.

De zestien inzittenden kwamen om het leven.

LOS ANGELES, 20 Jan. (*Spec. Bat. Nieuwsblad*.) De zestien personen die bij het noodlottig vliegongeval om het leven kwamen waren 14 passagiers en 2 piloten.

Het reusachtig vliegtuig was van de Transcontinental Airtransport Maddux Lines en vloog van Agua-Caliente (Mexico) naar Los Angeles. De meeste passagiers gingen voor hun week-end naar Los Angeles.

De machine was een met drie motoren uitgerust Ford-vliegtuig. Het had tegen een dikke mist te kampen welke alle vliegtuigen drong om gevaarlijk laag te vliegen.

De politie en anderen die zich naar de plek van het ongeval spoedden vonden slechts stukken roodgloeiend metaal. De cabine was een laaiend fornuis. De toeschouwers konden niets uitrichten.

De piloot heeft waarschijnlijk niet geweten dat hij zoo dicht bij den grond was en toen hij wilde draaien om naar San Diego terug te keeren omdat hij wegens het slechte weer niet verder kon is het met de linkervleugel tegen de helling van een heuvel gestooten.

MIDDEN-AMERIKA.

Ortiz Rubio.

MEXICO CITY, 20 Jan. (*Aneta-Reuter*) Ortiz Rubio, de nieuw gekozen president van Mexico, is uit de Vereenigde Staten alhier teruggekeerd.

DE VOLKENBOND.

De Opiumcommissie.

GENÈVE, 20 Jan. (*Spec. Bat. Nieuwsblad*.) De advies-commissie van den Volkenbond voor de handel in opium — onder voorzitterschap van A. van Wettum — is begonnen met het overwegen van de stappen welke gedaan kunnen worden om de ongeoorloofde handel in narcotica tegen te gaan.

Russell Pasha, een vertegenwoordiger van de Egyptische politie en de president van den internationalen detectievendienst nemen aan de besprekingen deel.

DE HERSTELCONFERENTIE.

De Conferentie geëindigd.

'S-GRAVENHAGE, 20 Jan. (*Aneta-Reuter*). De tweede Haagsche herstelconferentie is geëindigd.

Nadat men sinds gisterenmorgen onophoudelijk gediscussieerd had, werd ten slotte het protocol geteekend.

Geen der gedelegeerden der kleine mogendheden hebben dien nacht het bed gezien.

DEN HAAG, 20 Jan. (*Aneta*). Plechtige koraalmuziek van de politiekapel klonk over het van den regen glimmende, fantastisch, verlichte Binnenhof, en kondigde het einde van de Conferentie aan.

De gedachten van velen gingen uit naar een dergelijke gebeurtenis, het slot van de eerste conferentie, toen Stresemann eenzaam de Gedenckklank van Valerius aanhoorde.

De menigte, samengeschoold in den druiligen kouden vooravond, luisterde buiten toe. De politie had nl. voor een strenge afzetting gezorgd.

De niet-Duitsche Herstelkwestie.

'S-GRAVENHAGE, 20 Jan. (*Spec. Bat. Nieuwsblad*). Na een onafgebroken zitting van meer dan twintig uur, heeft de commissie voor de niet-Duitsche herstelbetalingen tenslotte een regeling getroffen voor de herstelbetalingen van Hongarije en Oostenrijk.

Hongarije is overeengekomen om na 1943 tot 1966 aan de crediteuren een jaarlijksche som van $13\frac{1}{2}$ millioen gouden kronen te betalen.

Oostenrijk kwam overeen om over dezelfde periode jaarlijks een millioen gouden kronen te betalen.

Hongarije wordt van nu af aan ontheven van de financieële contrôle van den Volkenbond.

De slaperige en hongerige gedelegeerden waren blijkbaar tamelijk tevreden over de resultaten.

Slotvaria.

DEN HAAG, 20 Jan. (*Spec. Bat. Nieuwsblad*). De stemming op het einde van de conferentie was vermoeid, na het voortdurend hardnekkig onderhandelen, waarbij Loucheur zich zeer geduldig toonde, bij de dikwijls zeer stroeve besprekingen, van de Oostelijke herstelkwesties. Intusschen was de opluchting voelbaar, terwijl de publieke belangstelling zich reeds naar Londen richt.

Het slotprotocol betreffende de Oostelijke problemen is geparafeerd en zal binnenkort te Parijs geteekend worden. Een eventueel conflict over de interpretatie zal aan arbitrage worden onderworpen, volgens een eenstemmige beslissing van Engeland, Frankrijk en Italië.

De slotzitting volgde na een langdurige besloten zitting, waarin zeer zwaar gerookt was, zoodat de openbare zitting in een grauwe atmosfeer gehouden werd. Enkele kopstukken waren afwezig. Briand's decoratieve kop werd noode gemist. Het was een gezellige drukte. groepjes werden gevormd door pratende en rondloopende deelnemers. De minister van buitenlandsche zaken, mr. Beelaerts van Blokland, de commissaris der Koningin van de provincie Z. Holland jhr. mr. Van Karnebeek, de burgemeester van Den Haag, mr. J.A.N. Patijn en de beide voorzitters van de Kamers, De Vos van Steenwijk en mr. J.R.H. van Schaik waren aanwezig.

De heer Jaspar opent de vergadering met een hamerslag en langzaam wordt het stil, waarna de heer Jaspar de slotacte voorleest. De onderteekening geschiedt onder begeleiding van magnesiumgeknal van de op de tribune opgestelde fotografen. De atmosfeer wordt weer roerig gelijk die van de Kamers, wanneer zij met vacantie gaan en terwijl de handteekeningen worden gezet, kringelt de magnesiumdamp langzaam naar den luchtkoker. Dan klinkt koraalmuziek door, wat zeer eigenaardig aandoet.

De conferentie besluit onder applaus een telegram aan de Koningin te zenden, waarna Snowden een hoogstaande rede houdt waarin de waarde van deze conferentie voor de wereld wordt uiteengezet. Daverend applaus volgt daarop.

Als voorzitter Jaspar opstaat wordt hij luide toegejuicht. Hij houdt de slotrede waarin hij de Nederlandsche regeering en de gemeente Den Haag dankt voor de organisatie van de conferentie. Zijn rede eindigt in een vredesperoratie.

Ten slotte vertrekken de deelnemers. Het autogetoeter verscheurt, de koraalmuziek.

ALGEMEEN NIEUWS.

De Marineconferentie.

De ontvangst bij den Koning.

Koning George.

LONDEN, 20 Jan. (*Aneta-Reuter*). Toen de koning uit Sandringham per extra trein te Londen arriveerde, zag hij er buitengewoon goed uit. Voor het eerst sinds zijn ziekte reisde hij zonder de Koningin.

Bij zijn aankomst werd de koning door een groote menigte toegejuicht.

De koning ontving de gedelegeerden naar de marineconferentie in de troonzaal van het Buckingham-paleis.

De informeele bijeenkomst.

LONDEN, 20 Jan. (*Aneta-Reuter*). Een communiqué is verschenen over de informeele bijeenkomst van de marineconferentie welke hedenochtend heeft plaats gehad.

Eenstemmig is men van meening dat de premier van Engeland, MacDonald, morgen tot voorzitter van de conferentie gekozen moet worden.

Na de openingsredevoeringen wordt de conferentie verdaagd tot 23 Januari. Woensdag zullen de verschillende delegaties met elkaar besprekingen voeren.

De agenda van 23 Januari bevat de benoeming van een secretaris-generaal der conferentie en de benoeming van een commissie, te kiezen uit alle gedelegeerden, teneinde het voornaamste werk van de conferentie te doen en de mededeelingen van de leiders der delegaties over de behoeften van hun landen te behandelen.

Banket.

LONDEN, 20 Jan. (*Aneta-Reuter*). Het grootste banket, ooit door de regeering aangeboden, werd gisteravond bij gelegenheid van de marineconferentie in het Savoy-hotel gegeven. Er waren 450 gasten aanwezig.

MacDonald zat aan het hoofd van de tafel en aan de rechterzijde van hem zat Stimson en aan de linkerzijde Tardieu.

MacDonald stelde een dronk in op de gedelegeerden en zeide, dat hij er vast van overtuigd is, dat zij gekomen zijn om met hart en ziel te werken om de conferentie tot een schitterend succes te maken. Indien de gedelegeerden gedurende den tijd van de conferentie blijven, zooals zij heden zijn geweest, zal die de tijd de aangenaamste zijn van zijn leven en gekenmerkt worden door prettige samenwerking. Moeilijkheden zullen komen, maar de conferentie zal ook aan de wereld de zegeningen schenken van een succesvol einde.

MacDonald wendde zich successievelijk tot Tardieu, Briand, Grandi, Wakatsuki en de vertegenwoordigers der dominions.

In een antwoord-speech wees Stimson op de belangrijkheid van deze gelegenheid en hij drong aan op wederzijdsche welwillendheid. Hij begrijpt de omstandigheden en de moeilijkheden van de zusternaties. Maar de economische kwesties zijn op deze conferentie slechts bijzaak. Het voornaamste doel is om de geheime rivaliteit en de wederzijdsche opwinding uit den weg te ruimen en om elk land een bewapening te geven voldoende voor de nationale verdediging. De bewaping mag van nu af aan geen bron meer wezen van boos wantrouwen der naburen.

De uitzending.

LONDEN, 20 Jan. (*Spec. Bat. Nieuwsblad*). De opening van de marineconferentie zal de grootste uitzending wezen, welke ooit heeft plaats gehad. Zij zullen niet enkel uitgezonden worden, maar ook doorgegeven worden naar de voornaamste zenders van de verschillende landen, die het verder zullen doorzenden.

Uitgebreide maatregelen worden genomen om deze uitzending tot een succes te maken. Zoo worden de redevoeringen vertaald gebroadcast voor de landen waar geen Engelsch wordt gesproken.

De opening.

LONDEN, 20 Jan. (*Aneta-Reuter*). Staande voor het groote schilderij, voorstellende de dood van Nelson in de zeeslag bij Trafalgar, zal de koning morgen de marineconferentie openen. Zijn gouden troon is heden van het Buchkinham paleis naar de zaal in het St. Jamespaleis overgebracht. Duizend gouden stoelen worden voor de troon geplaatst.

De gewone verlichting zal versterkt worden met vijf lampen van 3000 kaars.

Protest tegen de Godsdienstvervolging in Rusland.

LONDEN, 20 Jan. (*Aneta-Reuter*). Het afgrijzen tegen de anti-Godsdienst campagne van de Sovjet kwam duidelijk tot uiting in de Russische en andere kerken in Engeland en elders, bij gelegenheid van het Driekoningenfeest volgens de oude Russische kalender.

De Christelijke protest-beweging, welke geleid wordt door Lord Glasgow en Lord Brentford, ontving een telegram van den bisschop van Londen waarin deze allen, die gelooven in de vrijheid, aanspoort om gezamenlijk te protesteeren tegen de herleving van de barbaarsche methoden van Godsdienstvervolging, die men sinds eeuwen niet meer heeft gekend.

GENÈVE, 20 Jan. (*Aneta-Reuter*.) De reformatie-zaal, waar de Volkenbond zijn jaarlijksche bijeenkomst houdt, was een van de twee zalen, waarin velen waren bijeen gekomen om te protesteeren tegen de anti-Godsdienst campagne in Rusland. Zelfs moesten velen zich met een staanplaats buiten de zalen tevreden stellen. De bijeenkomsten werden bijgewoond door de voornaamsten van alle Godsdienstige gemeenschappen.

De verschrikkelijke daden bij de vervolging werden geïllustreerd door films. Bij de vertooning hiervan barstten de vrouwen in snikken uit.

Cablegrams.

Dalmolin killed.

Rome, Jan. 19. Warrant-officer Dalmolin, who was second in Schneider-cup race in England yester September, was killed trial flight.

Genaro-Trévédic.

Paris, Jan. 20. Frankie Genaro (America) retained worlds flyweight championship, Vyonne Trévédic (France) retiring in twelfth round of fifteenrounder.

Reparations-conference ended.

The Hague, Jan. 20. The reparations conference ended. The protocol signed after ceaseless discussions since yestermorn.

None delegates of the small powers been bed nightlong.

Smuts.

New-York, Jan. 19. Smuts Englandwarded. Interviewed convinced his visit done enormous good helping draw Americans attention to vital questions international cooperation, League Nations and World Court, wherein they taking ever increasing interest.

Passenger-plane crashed.

Los Angeles Jan. 20. Sixteen occupants of a passenger plane killed Oceanside of California. Plane apparently forcedlanding by enginetrouble. But in darkness crashed and fired.

For the Prohibition.

New York, Jan. 19. After a turbulent debate the House of Representatives approved appropriation fifteen million dollars for enforcement prohibition during the coming year.

Chair for American History.

New-York Jan. 19. The fund for the establishment of a chair for American history at the London university completed and amounts fortysix thousand sterling, fortythousand whereof donated by Harkness.

SCHEEPSBERICHTEN

Haven van Tandjong Priok.

Aangekomen 19 Jan.

N.I. ss. „Op ten Noort" gez. Gö z, van Singapore en Muntok, agt. K.P.M.

Ned. ss. „J. P. Coen" gez. Botje, van Amsterdam en Singapore, agt. S.M.N.

Fr. ss. „G G. Piquet" gez. Clemen Femand, van Saigon en Cheribon, agt. Hadden Co

N.I. ss. „Janssens" gez. Terburg, van Oosthaven, agt. K.P.M.

N.I. ss. „de Eerens" gez. Hop, van Palembang, agt. K.P.M.

N.I. ss. „Mossel" gez. de Koning, van Makasser, afr. K.P.M.

N.I. ss. „Gen. Michiels" gez. v. Goorden Oosterlingh, v/Semarang n Cheribon, agt. K.P.M.

N.I. ss. „Bintoehan" gez. Akkerman, van Cheribon, agt. K.P.M.

Ned. ss. „Kon. der Ned." gez. Brouwer, van Soerabaja en Semarang, agt. S.M.N.

Eng. ms. „Peisander" gez. Read, van Makasser en Pekalongan, agt. M/Watson.

N.I. ms. „Paloh" gez. Laubinger, van Palembang, agt. K.P.M.

Aangekomen 20 Jan.

N.I. ss. „van Overstraten" gez. Blits, van Gorontalo en Cheribon, agt. K.P.M.

Eng. ss. „Magnet" gez. Kunnon, van Singapore en Sg Liat, agt. Lien Goan Tjan.

N.I. ss. „Mel. Treub" gez. Werner, van Palembang, agt. K.P.M.

N.I. ss. „van Goens" gez. Seepers, van Pontianak en Tg/Pandan, agt. K.P.M.

Ned. ss. „P. Bras" gez. Lambach, van Hamburg en Belawan, agt. S.M.N.

Noorw. ms. „Svalle" gez. Stölen, van Hongkong en Singapore, agt. Internatio.

Eng. ss. „Gascoyne" gez. Johnson, van Singapore, agt. M/Watson.

Eng. ss. „Ban Hong Liong" gez Gibson, van Singapore, agt. Kian Gwan.

Eng. ss. „Edendale" gez. Walsh, van Singapore en Tg Pandan, agt. Kian Gwan.

Eng. ss. „Glaucus" gez. Gordon, van Middlesborough en Padang, agt. M/Watson.

Vertrokken 20 Jan.

Eng. ss. „Gascoyne" gez. Johnson, naar Semarang, Soerabaja, Derby, Broome en Fremantle.

Eng. ss. „B. H. Liong" gez Gibson, naar Cheribon en Semarang.

N.I. ss. „Mossel" gez Swart, naar Soerabaja en Kleine Soenda Eilanden,

N.I. ss. „Mel. Treub" gez. Werner, naar Semarang, Soerabaja, Balikpapan, Tarakan enz. Sangkoelirang.

N.I. ss. „van Overstraten" gez. Blits, naar Singapore.

N.I. ss. „G.G. Daendels" gez. Prass, naar Singapore, Bengkalis en Bagan si api-api.

Eng. ms. „Malayan Prince" gez. Uncles, naar Singapore, Port Swettenham, Penang en New-York.

N.I. ss. „Janssens" gez. Ter Burg, naar Oosthaven en Merak.

N.I. ss. „Gen. Michiels" gez. v. Goorden Oosterlingh, naar Muntok, Palembang, Moeara Saba, Djambi en Koeala Toengkal.

Noorw. ms. „Svalle" gez. Stölen, naar Semarang, Soerabaja, Makasser en Timor Dilly.

Ned. ss. „J. P. Coen" gez. Botje, naar Cheribon, Semarang en Soerabaja.

Rotterdamsche Lloyd.

ss. „Soekaboemi" 20 dezer te Makasser kustreis.
ms. „Kota Inten" 20 dezer te Makasser kustreis.
ss. „Blitar" 20 dezer te Semarang kustr.
ss. „Djambi" 19 dezer uit Padang thuisr.
ss. „K Radja" 18 dezer te Djeddah id.
ss. „Buitenzorg" 18 dezer uit Priok id.
ms. „Sibajak" 20 dezer uit Sabang id.
ss. „Tosari" 19 dezer te Londen id.
ms. „K. Baroe" 20 dezer te Hamburg id.
ss. „Sitobondo" 20 dezer te Bombay uitr.
ss. „Ameland" 18 dezer uit Rotterdam id.

Stoomvaart Maatschappij Nederland.

ss. „Manoeran" 19 dezer uit Sabang thuisr
ss. „Singkep" 19 dezer te Djeddah id.
ss. „Krakatau" 20 dezer uit P. Said id.
ms. „P. Roebiah" 18 dezer uit Amsterdam uitreis.
ss. „J.P. Coen" 20 dezer uit Priok kustr.
ss. „Radja" 21 dezer te Semarang id.

Stoomvaart Mij. „Oceaan".

ss. „Jason" vertr. 12 dezer van Europa verw. 16 dezer te Batavia uitreis.

Java China Japan Lijn.

ss. „Bengkalis" arr. 20 dezer van Los Angeles via Makasser te Soerabaja.

H. A. P. A. G.

ss. „Essen" aangek 22 dezer te Padang van Belawan uitreis.
ss. „Menes" vertr. 19 dezer van Colombo naar Sabang uitreis.
ss. „Heidelberg" vertr. 19 dezer van Bremen uitreis
ss. „Dortmund" vertr. 13 dezer van Antwerpen uitreis.
ss. „Naumburg" aangek. 21 dezer te Batavia van Semarang kustreis
ss. „Lueneburg" vertr. 21 dezer van Makasser naar Oosthoek kustreis.
ss. „Bochum" vertr. 15 dezer van Colombo thuisreis.
ss. „Freiburg" vertr. 21 dezer van Colombo thuisreis.
ss. „Rendsburg" aangek. 13 dezer van Amsterdam thuisreis.

Dodwell Castle Line.

ss. „Muncaster Castle" aangek. 19 dezer te Soerabaja van Makasser kustreis.
ss. „Penrith Castle" aangek. 16 dezer te New-York thuisreis.
ss. „Bowes Castle" aangek. 14 dezer te New-York thuisreis.

Radioverbindingen.

Binnen bereik van Weltevreden-Radio: N. Holland, Sandar, Saarbruecken, Radja, Malayan Prince, Yeboshi Maru, J. P. Coen, Svalé, Tjikarang, Mel. Treub, Memnon.

Passagierslijst

van het ss. *Insulinde* van Rotterdam naar Batavia 25 Dec. '29, Gezagvoerder G. H. Ruhaak.

Naar Ned.-Indië.

K. Abbenes, ir. J. R. van Alphen, mevr. van Alphen, D. J. P. Bals, mevr. Bals, dr. J.H. van Beek, mevr. van Beek, A. Beiten, mevr. Beiten en kd, P.G. van Berkel en kn, A. Th. J. Bianchi, mevr. Bianchi en kn, J.L. van der Bie, mevr. van der Bie en kn, H.J. Biegel, mevr. Biegel, H.G. Binnendijk, C. Blonk, mevr. Blonk en kn, H. van Boheemen, mevr. van Boheemen en kd, mevr. F. Boonstra-de Lang, M.L.M.A. Bosse, mevr. Bosse en kn, R.J.H. Boynger, mevr. Boynger, mej. H.H.H. Boynger, C.F. den Braber, S. L. H. Brasseur, mej. C. H. L. Brodhaag, M. W. Broekman, mevr. Broekman, H.J.C. Brunet de Rochebrune, G. de Bruyn, mevr. de Bruyn en kn, C.L Busscher, mevr. Busscher en kn, P. F. J. Coldewijn, mevr. Coldewijn, T.E. Coupland, W. Crowle, mevr. Crowle, rev. dr. J.O.A.L. van Dam, L. Davidson, L. Deibel, mevr. Deibel en kn, B.R. Dekker, mevr. Dekker, D.H. Dekker, Chr. Dekker, mevr. Dekker, J. Denekamp, mevr. Denekamp en kn, W. H. A. Deteren, mevr. Deteren en kn, mej. M.C. Dhont, ir. H L Dinger, mej. H.F. Drechsler, J. van Driel, mevr. van Driel en kd, mr. J. Dutry van Haeften, mevr. Dutry van Haeften en kn, G. van Dijk, ir. H. Egli, Th. A. Ehrencron, mevr. Ehrencron en kd, mej V. A Ch. Ehrencron, H.L. Eygenstein, mevr. Eygenstein en kn, B J.F. Faassen, P.F. Franck, mevr. Franck en kd, J. Ch Geurink, mevr. S. Geurink-Zilverschoon, mej M. Geurink, N. Geurink, H. S. Goïnga, J. W. Gonggrijp, mevr. Gonggrijp en kn, W. de Graaff, L. Greeven, mevr. Greeven en kd, J. W. P. Groffen, H. Hardonk, mevr. Hardonk, mej. M. Hayer, A P. Heesterman, mevr. Heesterman en kn, mr. W. H. van Helsdingen, mevr. van Helsdingen, R J F. Herremans, J. de Heus, F. Heyman, mevr. Heyman en kn, mej. M.S. Hoek, W. Hofstede, N. Hondius van Herwerden, mevr. wed. M. C. A. Honig-Soutendijk, A.K H. Ingen Housz, W.H A. Jacometti, A. Jellema, A. Jordanides, H.P. Kalbacher Türkenburg, mevr. Kalbacher Türkenburg, G. van Kempen, P. F. C. E. Kindler, mej. H.M.J. Klapwijk, J.A. Klein, E. Kleinertz, mevr. Kleinertz en kd, mej. H. Klots, A. Kluit, W. Kok, H. P. Kramer, mevr. Kramer, E.M C. de Laat de Kanter, mevr. de Laat de Kanter en kd, P. J. Latuperisa, mevr. Latuperisa, J. Ley, mevr. Ley, mevr. L.H. Lim-Tan, P. Links, mevr. Links, mej. D J. Links, mevr. P. H. van Lom-Beck, Fr. W. Looyen, Toeankoe Mahmoed, mevr. Le Maire-Schilperoort, W.J. Markus, mevr Markus en kn, ir. H. G. W. Meys, ir. P C. J. Meys, mevr. Meys, P. Moen, mevr. Moen, F Mollinger, M. A. Monsjou, mevr. Monsjou en kd, mej. C L. Mulder, L. Mulder, mevr. Mulder en kn, dr. K.A.F.R. Musper, mevr. Musper en kn, J. Nagelmakers, mej. E. Nagelmakers, mej. M. Nagelmakers, A. M. van der Nat, H. J. Naumann, mevr. Naumann en kn., mevr. E C. van Offenbeek-Ligtermoed, mevr. H.J.M. van Os-Velders, G.C. Petersen, mevr. Petersen en kd, mej J. A. Petri, W. A. Petroeschevskij, mej. C. Plantema, mej. M. H. Plantema, R. Ch. van de Pol, A. P. Pomper, mevr. Pomper, mej. N.E. Pomper, mej. A. Pomper, D. van Praag, mevr. van Praag en kd, R. Pijck, mevr. Pijck, Baronesse W. J. J. Quarles de Quarles, H.C. de Raad, mevr. de Raad en kn, jhr. J. C. Reigersberg Versluys, mevr. E.M.M.J. Reusch-Süffel, W.L. Rom, mevr. Rom, E. de Roos, M. J. Ruychaver, mevr. Ruchaver, mej. M.H. Ruyneman, W.A. van Rijn, J. Sanders, mej A. J. van Santen, mevr. J.C. Sax Leuring, K. Schufft, mevr. Schufft en kd, mevr. A. M. Schuitemaker, A. J. Sips, mej. A. Smit, C. J. Smit, mevr. Smit, J. Smit, mevr. Smit, W. Smith, L.N. Smits, J.C. Stam, J.W. Stassen, mej. A. P. Stassen, W.N. Stassen, mevr. Stassen, mej. J.H. Tan, J.K.A. Timmer, mevr. Timmer en kn, C.R. Tip, mevr. Tip en kn, ir. M. Ulrich, mevr. Ulrich en kd, J. P. Unger, mevr. Unger, mej. N.C. Unger, J. van der Valk, mevr. wed. C H. Veenhuyzen-Glaser, mevr. C. F. Visser-de Klepper, E. Th. de Vries, mevr. de Vries, mevr. E. Whitewood en kd, L. van der Wilk, mevr. van der Wilk en kn, A.H.J. Woortman, J. Wortel, mevr. Wortel, K. IJspeert, mevr. IJspeert, A. den IJzerman, mevr. den IJzerman en kn.

LÄKEROL

2721

OP DE WARME DAGEN DRINKT MEN UITSLUITEND

SINASIA

(UIT VERSCHE SINAASAPPELEN GEPERST).

HEERLIJK!!! VERFRISSCHEND!!!

OVERAL VERKRIJGBAAR. 2066

FRY'S CARTETS

Heerlijke blokken chocolade in handige carton-verpakking.

Importeurs: **Jacobson van den Berg & Co.**

2628

FIRMA TIMA

van Banka

PHANG KIM TJOEN

MOLENVLIET WEST 96, BATAVIA.

Handel in diverse artikelen van Banka als:

Theeservies, bloemenvazen, vruchtenschaaltjes, schotels, sigaren- en sigarettenkokers, enz. enz., te veel om te specificeeren. Voor eventueele reparaties van bovengenoemde artikelen houdt de Firma zich aanbevolen

125di

Hoofdpijn

Afmattende hoofdpijn verdwijnt onmiddellijk door aanwending van een weinig

Eau de Cologne

Boldoot

24218

KOCHELBIER

is

het Echte donkere Münchener BIER en is bereid uit Zuivere MOUT en HOP zonder eenig Conserveeringsmiddel. KOCHELBIER is heerlijk van smaak en geeft door zijn volle gehalte aan zuivere grondstoffen —

EETLUST en KRACHT.

KOCHELBIER wordt geschonken in de
LE PERROGUET
MAISON COESEL
PLANTEN- en DIERENTUIN
MAION BOGERIJEN, Bandoeng.
MAION RIKKERS Buitenzorg.
MAISON HAHN, Buitenzorg.

Voor Detail: De Voornaamste Chineesche en Europeesche toko's.

Weltevreden, Tanah Abang

Eenige Importeurs:

Firma Richard F. Strube,

WELTEVREDEN. 2448

'Celanese'

Lingerie TRADE MARK

blijft mooi & is waschecht

SLECHTS wanneer U naar 'Celanese' vraagt, verzekert U zichzelf van de uitgebreidste collectie lingeries ooit geproduceerd. Hetzij Uw smaak naar eenvoudige of naar bewerkte kleedingstukken uitgaat, altijd kunnen Uw wenschen volkomen worden vervuld. De naam 'Celanese' dekt Uw keus, want deze naam is synoniem met eerste klasse fabrikaat tot in ieder detail.

Alle betere zaken etaleeren een collectie kleedingstukken in 'Celanese' Tricot en de nieuwe non-ladder stoffen: 'Celanese' Self-stripe en Locknit.

Aan het 'Celanese' fabrieksmerk kunt U alle echte producten herkennen.

Waar niet verkrijgbaar, wende men zich voor inlichtingen tot de vertegenwoordigers: G. HOPPENSTEDT, Batavia, Semarang, Soerabaia, Padang.

„CELANSEE" op den **zelfkant** is Uw **waarborg!** 2725

IS HET U BEKEND?

dat No. **160** het Telefoonnummer is van

HACKS' RADIUM-HOTEL

Kamodjan bij Garoet, 4500 v. b. z.

Het hotel heeft 't Davos-klimaat van Java, is electrisch verlicht en geheel per auto te bereiken. —

99di Eigenaar-Beheerder,

A. HACKS Sr.

die zich beleefd aanbeveelt.

P. S. Verzoek dit uit te knippen. Telef. No. komt nog niet in de Telef-gidsen voor.

MANFIELD-SHOES

De **beste,** daarom de **voordeeligste** schoenen.

:- Verkrijgbaar bij -:

Toko Europa, Toko Sie Tjeng Bouw.

HORLOGERIE—BIJOUTERIE

Citadelweg 5 Telefoon 1803 Weltevreden

- W. ALBRECHT -

GEDIPLOMEERD HORLOGEMAKER

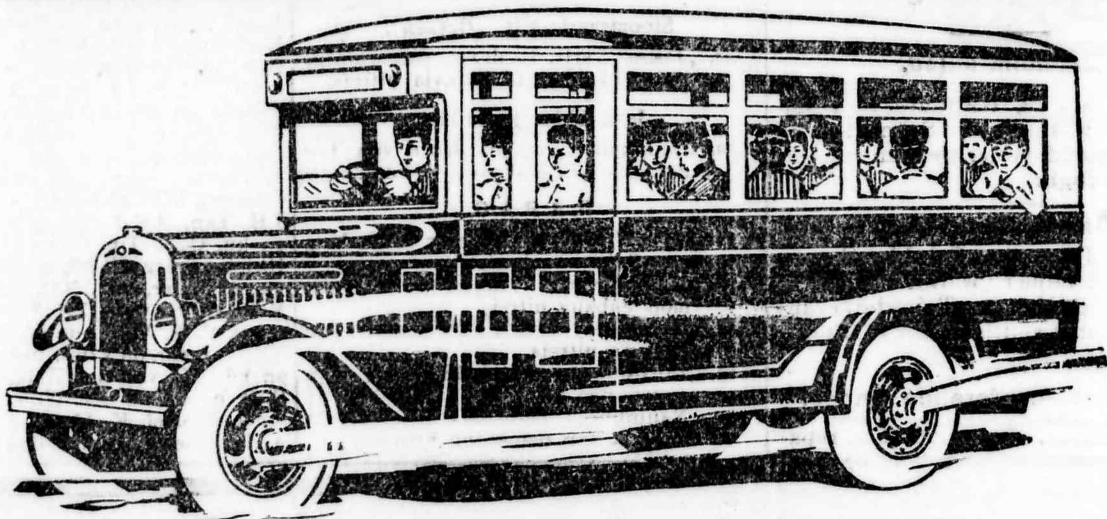
GROOTE KEUZE

Brillant-, Goud-, Zilverwerk en Horloges.

411

GENERAL MOTORS TRUCKS

MODEL T19-A CAPACITEIT 1½ TON

Behalve den hierboven afgebeelden General Motors truck, model T-19 A, die reeds getoond heeft een goede geldbelegging te zijn voor autobus- en andere transport-doeleinden, offreert General Motors nog een groote verscheidenheid van modellen, van 1½ tot en met 10 ton laadvermogen modellen, welke elk transportvraagstuk tot Uwe volle tevredenheid oplossen

Informeert U eens naar de condities der G. M. A. C.-termijnbetaling

N.V. JAVASCHE AUTOMOBIEL MIJ. — Weltevreden.
LIEM KHE KIAM — Tegal.
LIM GIOK KENG — Telok Betong.

2730

INSPUITING

BROU

Dit alom vermaard middel maakt het gebruik van geneesmiddelen overbodig zooals Santal en Copahu. die walging wekken, de maag vermoeien en een onaangenamen geur verspreiden.

28, Rue Richelieu te Parijs en in alle Apotheken.

1890

VERSCHE LEMBANGMELK:

dagelijks verkrijgbaar à f 0.35 per groote flesch — aan huis bezorgd. —

Levering 2 × per dag 's morgens en 's middags.

Leverancière van

St. Carolus-Ziekeninrichting, Ziekenhuis Tjikini — en voornaamste Hotels. — 2724

Melkerij „TRIO" Lembang.

Agent: LUCIANI.

TANAH ABANG HEUVEL 91, TELEFOON 2487 WL.

Gevestigd in het

NILLMIJ-gebouw

en staande onder dezelfde Directie

De Brandwaarborg Mij. „Ned.-Indië"

Telefoon No. **Wl. 1444.**

2de en 4de 10di

ENO *voor de Gezondheid van het Gezin*

Om de gezondheid van Uw huisgenooten te verzekeren, denke men aan den eenvoudigen levensregel: elken ochtend op de nuchtere maag een bruisend glas ENO. ENO bevordert het elimineeren van overtollige deelen der spijsvertering op eenvoudige en volkomen zekere manier. ENO heeft geen van de nadeelen, welke zoo dikwijls voortkomen uit walgelijke purgeer-middelen, kan derhalve zonder aarzeling aan kinderen en personen met delicaat gestel gegeven worden. Laat dus ENO's "Fruit Salt" de beschermer Uwer gezondheid zijn.

2729

ENO'S "FRUIT SALT"

HANDELS MERK

Eenige Imp. v. N. O. I.

JACOBSON VAN DEN BERG & Co.

Batavia — Bandoeng — Samarang — Soerabaia — Cheribon — Makassar
Palembang — Medan — Bandjermasin.

TOEREN

per

OTEVA-TAXI

een waar genot.

F 3.50 per uur.

160di

BATAVIAASCH NIEUWSBLAD.

Hoofdredacteur: J. H. RITMAN

DERDE BLAD

Directeur G. MOLENAAR

Waar gaat het in Indië met het Leger naar toe?

door

K. F. E. Gerth van Wijk.

(*Voormalig legercommandant in Ned.-Indië.*)

II.

Wat heeft de opstand van November '26 ons geleerd?

De opstand is mislukt, ondanks de welgeslaagde overrompeling ter plaatse waar deze revolutionnaire aanslag voor ons de rampspoedigste gevolgen had kunnen hebben. De rampen, welke ons hadden kunnen overkomen, bleven uit wegens oorzaken, waaraan wij part noch deel hadden.

De bedoeling van de verzetsleiding is geweest om de overrompeling onmiddellijk te doen gepaard gaan met schrikaanjagende gewelddaden jegens de Europeesche gezagsdragers en ingezetenen. Ware die opzet daadwerkelijk tot uitvoering gekomen, dan zouden de daardoor teweeggebrachte hevige moreele schokken in eersten aanleg moeten zijn opgevangen door de gewone politie, want andere, beter daartoe geschikte machtsmiddelen waren niet voorhanden, nu het leger zorgvuldig buiten haakjes was gesteld geworden.

Overal elders, ook in Nederland, heeft men zich tegen dergelijke eventualiteiten op bijzondere wijze uitgerust. Daar beschikt men ter bezwering van revolutiegevaar en wat daarmede gepaard gaat over een speciaal politie-orgaan, geheel samengesteld uit vrijwilligers, en bekend onder den algemeenen naam van militaire politie.

In Indië durft men het echter met zulk een machtsmiddel niet aan, bevreesd als men daar in de ter zake gezaghebbende instanties is voor vermilitairiseering van het bestuur. Bovendien geldt het bij die Instanties als een axioma, dat de militaire mentaliteit zich absoluut niet verdraagt met politioneele gezagsuitoefening. Weliswaar werd deze opzienbarende tegenstelling nog nergens elders ontdekt; ook moge het waar zijn, dat geen enkel bestuursambtenaar de ongewenschte, om niet te zeggen laakbare, gevolgen van het gebruik van militairen voor politioneele doeleinden in eigen geval mogelijk acht, dit alles neemt niet weg, dat de genoemde overwegingen ginds van zoo gewichtige beteekenis worden geacht, dat men dáár, liever dan zich te bedienen van het overal elders als het meest afdoend geacht veiligheidsapparaat, zich tevreden stelt met een soort surrogaat daarvoor: de veldpolitie met militaire bewapening en wat militaire allure.

Men zou de vraag kunnen stellen, of het in den koop nemen van een minder solide verzorging van de publieke veiligheid niet getuigt van een ietwat te luchthartig verantwoordelijkheidsbesef waar het gaat om de bescherming van de hoogste belangen des Lands.

Schrijver dezes had in het najaar van 1927 een ontmoeting met een hooggeplaatst Inlandsch bestuursambtenaar, die van nabij getuige was geweest van de opstandsbeweging. Op de vraag, hoe de bevolking er toe gekomen was zich te laten meesleepen tot zulk avontuur, luidde het antwoord van dien ambtenaar, dat men de bevolking had wijs gemaakt, dat het gouvernement volstrekt onmachtig was een opstand te bedwingen, omdat het leger bereid was aan den opstand deel te nemen. „Toen ik echter — aldus mijn zegsman — met een maréchausséepatrouille in de kampongs kwam en de bevolking daaruit ontwaarde, dat het leger volstrekt niet ontrouw was aan het gouvernement, toen kreeg ik uit den volksmond te hooren dat men zich nu voelde, alsof men nieuw bloed had gekregen, nu men zag, dat het gouvernement nog machtig genoeg was om de welgezinden te beschermen tegen de oproerkraaiers en dat men dezen nu ook zelf wel aandurfde."

Deze gemoedsuitingen spreken in hun kinderlijken eenvoud duidelijker taal dan een lang vertoog kan doen ter afkeuring van een gedragslijn, welke de militaire macht volkomen uitschakelt uit de dagelijksche verzorging van openbare veiligheid en rust.

Het haar opgedrongen geloof aan de ontrouw van het leger aan de zaak van het gouvernement was door de bevolking aanvaard geworden wegens gemis aan bewijs van het tegendeel. En daarmede was haar houding tegenover de zaak van het gouvernement bepaald. Die houding kon bij dat geloof wel moeilijk loyaal zijn.

Aan machtsvertoon van de zijde van het leger heeft het op Java allerminst ontbroken. Ook in de roerigst gebleken streken heeft de bevolking zich bij herhaling kunnen vergapen aan militaire troepenoefeningen op grooter en kleiner schaal. Zij onderkende echter zeer wel het hemelsbreed verschil tusschen steriel militair machtsvertoon en gouvernementeele machtsuitoefening door militairen.

En dit laatste had juist nimmer plaats, wat der bevolking volkomen onbegrijpelijk was, daar schier dagelijks het gouvernement door de zich veilig wetende belhamels op de ergerlijkste wijze werd bespot. Het ging het verstand dier eenvoudigen te boven, dat boven dat gouvernement, dat toch over zulk een machtig leger beschikte van vele duizenden, met geweren, kanonnen en vliegtuigen, niet met één handomdraai een eind maakte aan het brutale gedoe van de volksopruiers, die een allengs driester wordende terreur over de welgezinden uitoefenden. Dezen konden, bij het uitblijven van alle tegenbewijs, bij mogelijkheid daarvoor geen andere verklaring vinden dan dat het leger op de hand was van de verzetspartij.

Wij, Westerlingen, mogen zulk een gedachtengang kinderlijk naief vinden, maar wij hebben ons er rekenschap van te geven, dat zij volkomen past in de Oostersche mentaliteit betreffende machtsuitoefening door het Landsbetuur.

Zóó wordt het voor ons duidelijk, waarom het militair machtsvertoon in Bantam, enkele weken voor het uitbreken van den opstand, in het geheel geen effect bleek te hebben gesorteerd.

Zoo laat zich ook verklaren de brutale aanslag in den nacht van 12 op 13 Nov. 1926, door een handjevol raddraaiers ondernomen te Batavia, d. i. in het centrum zelf van het Nederlandsch gezag en onder den rook van de twee machtigste militaire garnizoenen op Java: Weltevreden en Meester Cornelis. Die aanslag geschiedde in de hoop en de verwachting van onmiddellijken steun van de zijde van de vele misleiden onder de in- en omwonende Inlandsche bevolking.

Deze steun bleef echter achterwege, toen van de zijde van het leger niets gebeurde van wat de verzetsleiding had voorgespiegeld.

Deze feiten stellen wel heel duidelijk in het licht, dat van militaire zijde de teekenen des tijds in 1925 beter begrepen waren geworden dan door bestuur en politie. Hadden toen de hoogste bestuurs- en politie-instanties wat meer goeden wil betoond ten opzichte van de van militaire zijde gedane voorstellen, dan zouden de, voor ons prestige naar binnen en naar buiten, zoo diep beschamende gebeurtenissen van November 1926 ons naar alle waarschijnlijkheid zijn bespaard gebleven.

De onverstandige houding tegenover die voorstellen aangenomen heeft de misleiding van de bevolking ten aanzien van den geest in het leger ten zeerste in de hand gewerkt. Die misleiding maakte, dat de wèlgezinden zich uit zelfbehoud van ons afkeerden, en zoo kon ontstaan een uitgebreide sfeer van wantrouwen in de macht van het Nederlandsche Gouvernement, en van trouweloosheid jegens dat Gouvernement, wat ten slotte alle gunstige voorwaarden schiep voor de overrompeling van ons gezag.

Het is klein gedoe de oorzaak hiervan alleen en in de eerste plaats te zoeken bij den recherchedienst, welke immers juist door die algemeen verbreide sfeer niet naar eisch kon functionneeren. Men vergete niet, dat een dergelijke sfeer ginds voor ons heel wat anders beteekent dan in eigen land.

Ondanks al deze ervaringen is in de hierboven gewraakte houding tegenover het leger niets of nagenoeg niets veranderd. Die ervaringen hebben nog niet tot het inzicht gevoerd, dat politie-leger en politie twee elkander actief aanvullende machtsmiddelen zijn ten behoeve van het beheerschen van den inwendigen toestand, ook in normale tijden. Dit juist moet goed begrepen worden om de preventieve werking dier beide gezagsorganen zoo hoog mogelijk te kunnen opvoeren. Tot nog toe is dat echter niet begrepen geworden.

Nog steeds gaan beide instituten een eigen weg en na den opstand hebben leger en politie elk voor zich de noodig gebleken betere verzekering van de openbare veiligheid en rust gezocht in personeelsuitbreiding. Men heeft daarmede den minst doeltreffenden en tevens kostbaarsten weg ingelagen om zich uit de moeilijkheden te helpen.

III.

Welken kant moet het uit?

Het antwoord op bovenstaande vraag werd in hoofdzaak reeds gegeven in de vorenstaande beschouwingen. Deze komen hierop neer, dat men in Indië, evenmin als overal elders, kan missen een politie-orgaan van extra-kwaliteit, naast en in nauwe samenwerking met de gewone (stads- en veld-)politie.

Een politie, die aan de eigenschappen van gewone politie paart, die bijzondere hoedanigheden t. w. innerlijke samenhang en innerlijke soliditeit, welke de vrucht zijn van een geheel aparte opvoeding en vorming, en voor de aankweeking en instandhouding waarvan een afzonderlijke organisatie en huishouding met eigen regels en verhoudingen onontbeerlijk zijn. Hoedanigheden, zooals speciaal worden verlangd voor de gewapende militaire organisaties van alle soort, in verband met den bepaaldelijk aan dergelijke organisaties te stellen eisch, dat zij bestand moeten zijn tegen de zwaarste schokken, welke uitwendig geweld aan het moreel kunnen toebrengen.

Daarom stelt men in alle Westersche Staten tegenover een weloverwogen en niets ontziend systeem van schrikaanjaging met de gewelddadigste middelen, dubbel gevaarlijk, wanneer het verrassend in werking kan worden gesteld ter inleiding eener revolutie, bij voorkeur een militaire organisatie: de militaire politie. Immers deze is—anders dan bij het leger als zoodanig het geval kan zijn, tenzij dit actief een politioneele taak heeft te vervullen (zooals bijv. in de Buitengewesten in Indië) — door haar normale werkzaamheid ten bate van de gemeenschap steeds bij de hand, evenals de gewone politie.

De militaire politie verschaft, meer dan eenig andere, waarborg, dat zelfs ingeval het gezag door de feiten wordt overrompeld, de overheid in staat zal worden gesteld zich te bezinnen, het leger om zich gereed te maken voor beslissend ingrijpen.

De bijzondere hooge eischen, welke aan de leden van een mil. politie-organisatie moeten worden gesteld, beperken vanzelf het expansievermogen van een dergelijke organisatie tot zeer enge grenzen.

In het systeem van verzekering der openbare veiligheid op Java zal militaire politie den thans nog ontbrekenden schakel hebben te vormen tusschen gewone politie en plolitie-leger. Die schakel kan niet worden gemist.

De selectie, welke wordt toegepast bij de samenstelling en aanvulling van de afdeelingen maréchaussée in Indië, doen deze afdeelingen vanzelf in het bijzonder in aanmerking komen voor tewerkstelling als militaire politie, na voldoende politioneele scholing. Op Java zijn voor dit doel 6 maréchausséecompagnieën beschikbaar. Voor de invoering van den hier bepleiten maatregel zijn de huidige omstandigheden bijzonder gunstig.

Aan de noodzakelijkheid toch om de veldpolitie geheel of goeddeels af te staan aan de regenten, teneinde dezen in staat te stellen zich naar eisch te kwijten van hun verantwoordelijkheid voor den inwendigen toestand elk in zijn gebied, past zich logisch aan, dat aan de hoogere bestuursinstanties de beschikking worde gegeven over een politieorgaan van extrakwaliteit.

Richten we nu verder het oog op de Buitengewesten, dan komen we er als vanzelf toe de aandacht in de eerste plaats te vestigen op Sumatra's Westkust, waar in Januari 1927 een deel van de inheemsche bevolking tegen 't Nederlandsch Gouvernement in verzet kwam.

Wat in verband daarmede aldaar aan het licht is gekomen, wettigt, ook gelet op de betrekkelijke nabijheid van de Zuidelijke Atjehsche landschappen, waar in het laatst van 1925 een ernstige verzetsbeweging losbarstte, de conclusie, dat vestiging van een compagnie militaire politie ter Westkust van Sumatra boven de sterkte van de aldaar reeds gelegerde militaire bezetting een maatregel van wijze voorzorg zou zijn.

Hetzelfde geldt voor het gewest Oostkust van Sumatra. Blijvende versterking van de in dat gewest bescheiden troepenmacht werd reeds door den vorigen gouverneur noodzakelijk geacht, ondanks de aanwezigheid aldaar van een zeer uitgebreid korps veldpolitie met modernste infanteriebewapening enz.

Ook daar doet de behoefte aan een krachtige barrière tegenover het aangrenzende Atjeh zich gevoelen.

Aldus zouden 8 compagnieën militaire politie noodig zijn waarvan 6 ten behoeve van Java. Aan elke compagnie ware een sterkte te geven van 12 brigades van 20 karabijnen. Het hiervoor benoodigde personeel, respectievelijk meerdere personeel, kan geheel worden gevonden uit het personeel, waarmede veldinfanterie op Java sedert de onlusten van 1926 werd uitgebreid. Van dit personeel zal daarna nog voldoende overblijven om twee hoogst belangrijke strategische punten in den Indischen archipel te voorzien van de veiligheidsbezetting, waarop die punten nog steeds wachten.

***

In den bovenontwikkelden gedachtengang past vanzelf niet, de handhaving van het besluit om de militaire detachementen op Bali en Lombok te vervangen door veldpolitie.

Die maatregel beteekent verloochening van het door de Indische regeering in 1923 met zooveel kracht van overtuiging in den Volksraad verdedigde fundamenteele standpunt — zie de onder I aangehaalde rede van den regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken — t.a.v. de wijze, waarop het beroepsleger behoort te worden aangewend in het belang van de beheersching van den inwendigen toestand in de Buitengewesten.

Die verloochening zou zijn een concessie aan een geestesrichting, welke de veiligheid van het Nederlandsch gezag bij herhaling in ernstig gevaar heeft gebracht.

De Indische regeering kome dus terug van dit besluit, en moge de haar ondergestelde instanties er van doordringen, dat in zake de verzekering van de veiligheid van ons gezag en daarmede van de veiligheid van lijf en bezit van de tallooze rustige ingezetenen van Nederlandsch-Indië, van alle ras en huidskleur, tegenover revolutionnair geweld en soortgelijke massale aanslagen tegen de gevestigde orde van zaken.

Als axioma geldt, dat onzerzijds eerst dan voldoende is gedaan ten bate van de handhaving van orde en rust, wanneer wij te dien opzichte het allerbeste hebben gedaan, wat binnen ons vermogen ligt. (*Vad*).

H. Postma.

Met ingang van 1 Januari werd tot administrateur, hoofd der afdeeling Centrale Directie van het departement van Financiën te Den Haag benoemd, de heer H. Postma, thans inspecteur der directe belastingen, invoerrechten en accijnzen aan die afdeeling werkzaam.

FEUILLETON.

DE KANG-HE VAAS.

Uit het Engelsch

van

J. S. Fletcher.

Geautoriseerde vertaling.

6)

Hoofdstuk VI.

In „De Roode Kreeft."

Ik was zoo verbaasd een rasechte Scotland Yard detective voor mij te zien, omdat ik tot nog toe een fantastisch beeld had van deze speurhonden, dat ik hem gedurende een oogenblik sprakeloos stond aan te staren. Keziah riep uit de kamer om te hooren wie daar was en daarom ging ik haastig naar binnen met het kaartje. Zij uitte een kreet van ergernis en stapte de vestibule in.

„Ik heb aan Veller verteld — " begon zij. Bij den aanblik van den bezoeker hield zij zich in, Keziah had haar zwakheden en één daarvan was haar zwakheid voor goed gekleede en goed-uitziende personen. Ik zag haar gelaat veranderen.

„U wilt toch niet beweren, dat u tot de politie behoort?" riep zij ongeloovig uit. „Een jonge man als u?"

„Ik hoop, dat ik daarom niet minder geschikt voor mijn baantje ben, mejuffrouw. Ik geloof dat ik het genoegen heb juffrouw Heckitt — juffrouw Keziah Heckitt te zien?"

„Komt u binnen," zeide Keziah. „Mag ik u een kop thee geven? Natuurlijk zag ik u tijdens het onderzoek, maar ik had geen idée, dat u iets met de politie te maken had. En ik begon juist met u te zeggen dat ik alles wat ik wist aan Veller had verteld en ook alles wat Ben weet en ik zeide aan Veller dat ik niet meer lastig gevallen wilde worden, ook niet door menschen van de courant — vooral niet door die bemoeials. Ik wist echter dat de politie komen zou. Gaat u zitten — gebruikt u suiker en melk?"

„Beide, juffrouw Heckitt, als 't u belieft, u is wel vriendelijk. Denk echter niet dat ik u kom lastig vallen. Ziet u, Veller vertelde mij natuurlijk wat u reeds gezegd heeft en ik gaf daarom in overweging u vanmiddag niet als getuigen te hooren, omdat ik het beter vond om rustig bij u te komen praten. Dames, dat weet ik, houden er niet van om in een getuigenbank te gaan zitten."

„Ik geloof dat ze niet veel uit me zouden gekregen hebben als ik als getuige was gehoord," merkte Keziah op. „En, wat die arme kerel betreft, zagen kapitein Marigold en Veller even veel als Ben en ik en wat andere zaken betreft — proeft u eens een stukje van deze cake "

„Ik kom voor die andere zaken juffrouw Heckitt en tot die andere zaken behoort uw oom mijnheer Joseph Krevin. Als ik het goed gehoord heb kwam hij na een afwezigheid van vele jaren hier terug om zaken te doen met iemand in deze streek. Sinds gistermorgen heeft de politie een onderzoek ingesteld in den geheelen omtrek en zij kunnen er niet achter komen of mijnheer Krevin iemand bezocht, iemand ontmoette of iets deed. Toch meen ik dat hij twee malen uitging op den dag, dat hij hier was niet waar?"

„'s Namiddags ging hij uit en s' avonds," bevestigde Keziah. „We weten echter niet waarheen."

„Men denkt — of veronderstelt — dat hij kwam om den vermoorde te ontmoeten," zeide Cherry. „Ik neem aan dat u niet veel van mijnheer Krevin afweet — over de laatste jaren."

„Ik weet niets!" verklaarde Keziah. „Ik zag hem niet — hoorde nooit iets van of over hem sinds negentien jaren. Ik weet niet waarvoor hij hier kwam ik weet ook niet wat hij hier deed en waarheen hij ging."

„Dat is ook vreemd," merkte Cherry op. „De politie hier is gisteren voortdurend doende geweest om er achter te komen waarheen mijnheer Krevin is gegaan toen hij uw huis verliet. Zij kunnen daar niet achter komen. Vanaf het oogenblik dat hij vanhier ging — vijf uur 's morgens geloof ik..."

„Ik heb nooit gezegd, dat het om vijf uur des morgens was," viel Keziah in de rede. „Wat ik wel gezegd heb, was dat hij om vijf uur vertrokken was omdat ik naar gewoonte om vijf uur op was. Het kan zijn dat hij om drie uur is gegaan of om twee uur of om een uur. Dat weet ik niet. Wat ik wel weet is dat hij ons huis verliet. Hij heeft het heilige kruis mede."

„U denkt niet vriendelijk over uw familie, juffrouw Heckitt!" merkte Cherry lachend op. „Precies! ik begrijp het. Hij ging 's nachts heen — en voor zijn vertrek heeft u hem verteld wat er gebeurd is — wat u en uw broer gezien hebben!"

„Juist, dat deden we en hij schrok zich dood!" antwoordde Keziah. Zij vertelde verder van oom Joseph's attaque en van zijn beweren dat hij den doode niet kende „Toch is het best mogelijk dat hij hem wel heeft gekend," besloot zij. „Hij mag van ons vleesch en bloed zijn, alles goed en wel, maar Joe Krevin is een slecht mensch! En u kunt er op aan dat hij niet met goede bedoelingen hier in deze buurt kwam."

„Dat is een heerlijk kopje thee, juffrouw Heckitt," zeide onze bezoeker. „Mag ik nog een kopje vragen? Wat een geheimzinnigheden, alles wat wij kunnen doen is te blijven zoeken naar een stukje van de puzzle en het aan te passen aan een ander — en zoo voort. Heeft u tot nog toe van die stukjes gevonden?" vroeg hij glimlachend. „Het is een duistere zaak. Ik vernam, dat u beiden riemslagen had gehoord..."

„Die hoorden wij," zeide ik mij voor het eerst in het gesprek mengend. „Daaraan is geen twijfel! Wij hoorden dat geluid heel duidelijk."

„Dicht bij?"

Van de plaats waar wij zaten hadden wij een ruim uitzicht over den geheelen inham en ik wees uit het raam.

„Ziet u die groote zwarte paal op de rotsen? Dat is Gallowstree Point waar wij den man vastgebonden vonden. En ziet u de schoorsteenen en gevels van dat groote huis tusschen de boomen? — dat is Middlebourne Grange. En ziet u daar het voorgebergte daar aan den Westkant? — dat is Fliman's End. Nu, de boot hoorden wij daar tusschen Gallowstree Pont en Fliman's End, ik zou zeggen halverwege. En wij hoorden een enkel paar riemen!"

Hij luisterde met groote aandacht en knikte met zijn hoofd bij elke aanduiding die ik maakte. Hij maakte echter geen opmerkingen en toen hij zijn tweede kopje thee had leeggedronken bedankte hij Keziah voor haar gastvrijheid en deed de belofte dat zij zoo veel mogelijk buiten alles zou worden gehouden en maakte daarna aanstalten om heen te gaan. Toen hij zijn hoed had opgenomen wendde hij zich door een plotseling ingevallen gedachte tot ons.

„Weet u misschien het adres van mijnheer Krevin? Dat zou zijn nut kunnen hebben."

„Neen!" antwoordde Keziah met nadruk. „We kennen zijn adres niet — als hij er ten minste een heeft. Mijn oordeel is dat hij rondzwerft als iemand... dien wij niet behoeven te noemen... om op te slokken wat hij kan vinden. Wij hebben geen flauw idée waar je inlichtingen over hem kunt krijgen."

Daar schoot mij iets in de gedachte.

„Keziah!" riep ik uit. „Die kaartjes!"

Keziah herinnerde zich dat nu ook. Zij keek naar het theekistje.

„O," zeide zij „je kunt hem die geven, Ben!"

Nadat ik de kaartjes aan Cherry had gegeven en hem had medegedeeld, hoe en waar ik ze had gevonden, scheen het mij toe dat ze zeer goed van pas kwamen. Hij stak ze bij zich, nam afscheid van Keziah en ging heen. Ik wandelde met hem den tuin door en toen wij bij de veranda kwamen keek hij mij scherp aan.

„Veller heeft mij verteld dat jij in de rechten gaat studeeren."

„Ja, zoodra ik geheel beter ben."

„Interesseert je deze zaak?" vroeg hij. „Wat denk je er van?"

Ik was zeer gevleid dat die vraag mij werd gedaan door iemand die hoewel nog jong toch een echte detective was. Hij voelde dat en gaf mij een bemoedigend knikje.

„Je bent oud genoeg om een oordeel te hebben! Vooruit dus!"

NEDERLAND.

DE NIEUWE GEREFORMEERDE KERK IN DE RESIDENTIE.

Het ontwerp van deze kerk is het resultaat van een prijsvraag onder de gereformeerde architecten in den Haag, die 16 ontwerpen hadden ingezonden. Geëischt en gemaakt is een kerk, met 1000 zitplaatsen, een vergaderlokaal met 300 zitplaatsen, een kantoorlokaal, een wachtkamer, een predikantskamer, een kosterswoning en een toren, waarvan de hoogte was gelimiteerd tot pl. m. 30 meter.

Het gebouw, waaraan 13 April 1928 werd begonnen, ligt op den hoek van de Zuiderparklaan, een hoofdlaan van 30 meter breedte, de toegang tot een volkrijke buurt, en de Loosduinsche kade, die met den Loosduinscheweg op deze plaats een hoofdweg van 60 meter breedte vormt. De ontmoeting dezer straten met Valkenboschlaan en Valkenboschkade maakt de situatie voor het gebouw zeer ruim, aldus de corr. van het *Soer. Hbl.*

De articulatie van het complex wordt gevormd door het in de rooilijn zetten van de gevels der kerk door het aanbouwen aan het prebiterium van de appendance, welke weer aan vergaderzaal en kosterswoning moet grenzen, door den eisch, om de vergaderzaal van het straatgeraas verwijderd te leggen, door profijt te trekken van het ruime uitzicht over de straatkruising voor de bewoners der kosterij; door de waardeering tegenover de laag aansluitende bebouwing van den toren voor het stadsbeeld en door den invloed van de plaats daarvan op windval en zonbestraling voor het aansluitende woonblok.

De afwisselende ruimteprofielen naar buiten van het complex varieeren door de hooge kerk, de lage kosterij met den toren, waarvan de spits reikt tot 34 meter hoogte, en de vergaderzaal.

Het beginsel waarvan de architect, de heer B. van Heyningen, is uitgegaan, vindt men in de volgende geloofsbelijdenis als architect:

De vormgeving komt voort uit de overweging van de eischen van de situatie van het kerkgebouw in het groote-stadsplan en is de vormverbeelding van de godsdienstige idee van den man in wiens zegel staat „prompte et sincère".

Er is de kerk, met een galerij voor 200 plaatsen, de overige op den begane grond, waarvan een gedeelte in vorm van de spreekwoordelijk geworden stoelenrijen. Hier is een reeks van eischen welke anders zijn dan voor een hoorzaal en ook anders dan voor een kijkzaal. Ook die voor een verblijfruimte voor ideëele gezindheid en van een actief auditorium zijn er bij begrepen. Het zou dus irrationeel zijn, als inplaats van een kerk een acoustisch perfecte zaal werd gemaakt, omdat een acoustisch perfecte zaal aan de veel meer andere eischen van een kerk geen ruimte laat; irrationeel is een ruimte waarbij ook rekening is gehouden met het zien naar een iets, dat gebeurt.

En de vormverbeelding, kan niet getuigen in ééne, die symbolisch heet en is van een tijd, waarnaar teruggrijpen, ontkenning heet van den voortgang uit prelogische, en symbolische naar het technisch cultureele.

Hier is het tijdelooze tegelijk het zijn in den tijd.

Ziehier dus het beginsel volgens hetwelk dit kerkgebouw in sprekende roode steen is opgetrokken, de architectonische opvatting, welke er in is belichaamd.

Het staat op ingespoten palen, 910 in getal, waarvan er 120 den toren dragen. De slappe grond noopte er toe en zoo is ook een derde van de geheele bouwkosten onder den grond komen te zitten. De bouw ging niet uit een ruime beurs, integendeel, de beperkte bouwsom eischte wikken en wegen.

De eischen van goed technisch werk en goed materiaal lieten daarop weinig bezuiniging toe, ook al in verband met onderhoud, warmtetechnische en lichttechnische eischen. Daarom zijn spouwmuren in de kerk toegepast, en is de verlichting gemaakt door zoo min mogelijk lichtapparaten.

Alle vertrekken zijn zeer eenvoudig gehouden, met enkel als sprekende kleuren de deuromlijstingen en de meubelen.

In de predikantskamer, welke over de tuinen uitziet, is het meubilair van eiken, naar ontwerp van den architect, en in de wachtkamer is een buffetje, dat bij vergaderingen en bijeenkomsten goed te pas zal komen.

De kruisvormige, uit een vierkant gesneden kerk zelf is stemmig wit; de drie groote ramen aan weerszijden in den zijwand zijn als de drie in het achterpand van mattig glas, doch met afwisselend roode, groene en violette versiering in modernen stijl langs de lengte as. De drie ramen in het achterpand kunnen met violette gordijnen bedekt worden. Ongemeen veel is met sterke kleuren gewerkt. De lambrizeering onder de ramen is geel, de banken hebben bruine ruggen, maar lichtgroene zittingen en pooten, zonder lezenaar, zoodat men er op zit, als op een tuinbank, met den Bijbel in de hand of op schoot; de lambrizeering boven de banken van den kerkeraad aan weerszijden van den preekstoel is blauw, met roode, gele en violette en groene motieven, de afwerking van den nok der houten bekapping bestaat uit eenige saamgevoegde schroten in ongebroken rood en bruin en groen en geel geschilderd, iets wat Scandinavisch aandoende.

Aan de zijde waar de toegangen zijn naar de groote deur en naar de predikantskamer is het orgel, dat door zijn hoekigen bouw en oranje beschildering zijn rol in de architectuur vervult, en steunt op een zuilengang met bogen, zuilen recht op en neer, zonder kapiteel of basement.

Voor deze zuilenrij staat de preekstoel; we kunnen ons denken, dat menigeen heel wat tijd zal noodig hebben, om daar aan te wennen. Ten eerste wegens het materiaal, waaruit hij is opgetrokken, mozaiek, grijs in nuances. Dan door den vorm — een holle kolom; verder door de wijze, waarop de trap is geplaatst. Gewoonlijk is deze aan de achterzijde aangebracht, zoodat de dominee, op stoel komende, eerst als hij ruim halverwege is, zichtbaar wordt. Maar daarentegen is trap geheel naar de kerkgangers gekeerd, die hem den voet op de eerste trede zien zetten, hem geheel volgen kunnen op zijn reis naar boven, met den rug naar hen toe. Een lezenaar in lichte metaalconstructie draagt den Bijbel.

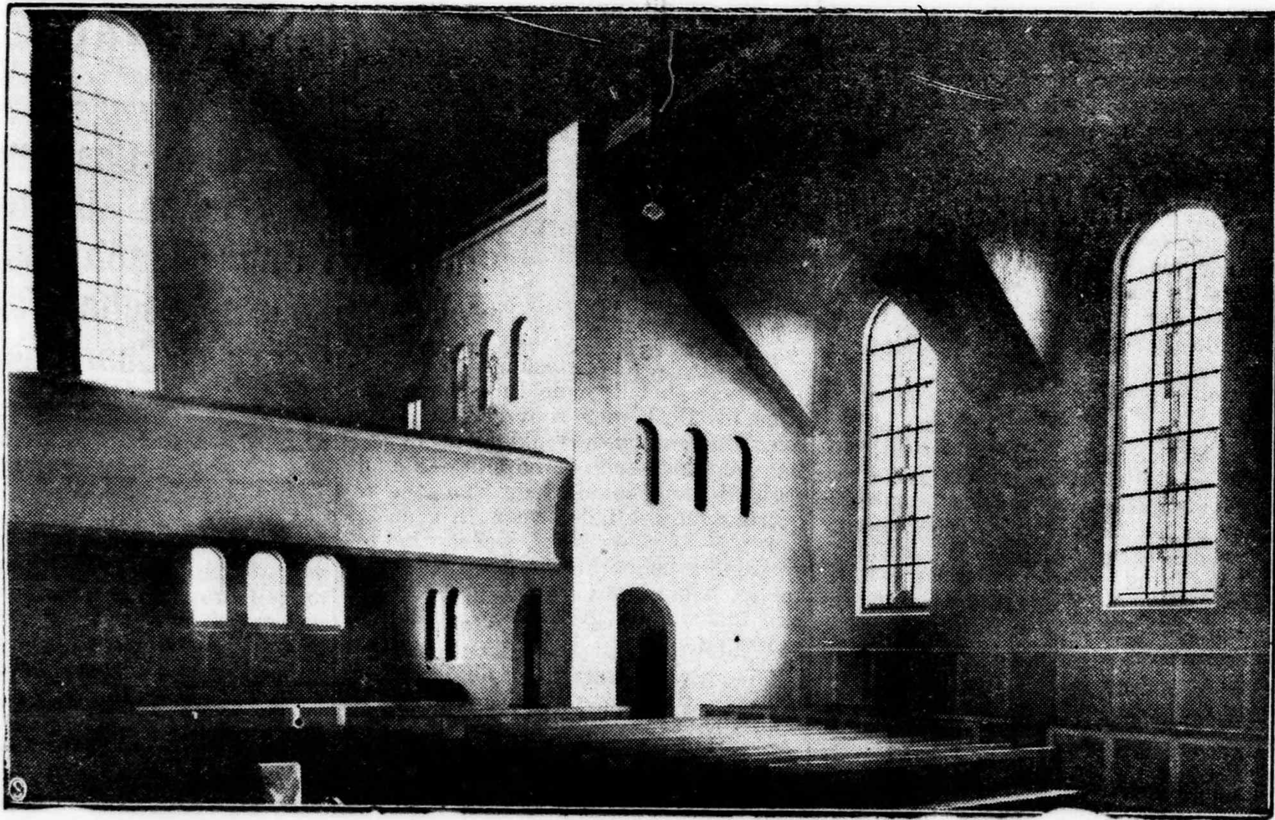
Bij dezen zeer modernen preekstoel behoort een even modern klankbord, dat echter in het buitenland al reeds een paar malen is toegepast. Het is een aluminium plaat op een geraamte bevestigd, welke aan den bovenrand van den preekstoel beginnend, den prediker geheel overhuift, zoodat diens woorden als het ware de kerk in worden geworpen.

De preekstoel, welke aan zijn basement eenige geometrische kleurvlekken heeft, om een sprekende afwisseling te brengen en dit basement ook duidelijker te doen uitkomen, heeft als versiering in reliëf de vier Evangelisten.

Gezien de gehechtheid aan het oude overgeleverde van vader en grootvader in vormgeving en kleur, dat velen Gereformeerden eigen is, waar het de kerk betreft, lijkt ons dit nieuwe kerkgebouw een proefneming, welke van zekeren durf getuigt. En zeer stellig de preekstoel, welke van alles afwijkt, wat men gewend is, tot 't materiaal toe.

Voor den preekstoel staat op een evenals de zuilen van de orgelgalerij, zoo maar uit den vloer oprijzend pijlertje, de doopvont.

De kerk wordt door heete lucht verwarmd.

Interieurfoto van de kerk, gebouwd naar het ontwerp van den architect van Heyningen.

De Amsterdamsche Watertram.

Na de „watertaxi" nu de „watertram". Ook hier weer heeft de Reederij J.H. Bergmann het initiatief genomen, aldus het *Alg. Hbld.*

De „watertram" is een motorboot van 15 M. lengte en 3 M breedte. De inrichting is zoo gemaakt, dat de bestuurder geheel vooraan zit, waar ook het publiek instapt; het bootje kan echter worden verlaten, zoodat men bij het in en uitstappen elkaar niet hindert. Midscheeps is een gang; elken kant kunnen twee personen zitten op bekleede zitplaatsen en achter elkaar als in autobussen, tezamen ruim 50 personen.

Interieur van de nieuwe watertram.

Het geheel is overdekt, gedeeltelijk „all weather", met het oog op het betere uitzicht in den zomertijd; er zijn breede ramen, die op en neder kunnen draaien.

Als voorzorg bevinden zich onder de banken reddingsboeien: aan stuur- en bakboord zijn groene en roode richtingaanwijzers aangebracht, die bij donker verlicht worden. Dit zijn de eerste, die bij de Binnenvaart worden ingevoerd. De gewone signalen blijven weliswaar bestaan, maar zij worden door de lichtsignalen bevestigd. De practijk zal moeten aantoonen, of inderdaad dit voorbeeld zal worden gevolgd.

De boot wordt met een autostuur bestuurd, op het dash-bord bevinden zich schakelaars, die electrisch contact geven voor den claxon, den starter, de verlichting en de richttingsignalen. Het vaartuig is voorzien van een drie-cylinder B.U.B. compressorloozen Dieselmotor, geleverd door de firma Eickholz & Dinger te Amsterdam. Een tweede boot van hetzelfde type is in aanbouw, maar zal ter vergelijking, voorzien worden van een Benz-motor van dezelfde constructie. Beide vaartuigen zijn ontworpen en vervaardigd door de firma S. Seijmonsbergen, Scheepswerf en Motoren fabriek Concordia te Amsterdam.

De gemeente legt reeds groote bedragen aan de verbinding over het IJ ten koste en het kan het gemeentebestuur slechts welkom zijn, dat particulieren medehelpen het vraagstuk der veerverbinding op te lossen. Voor ongeveer f 80.000 is in deze particuliere onderneming voor dezen veerdienst aan materiaal uitgegeven, grootendeels door Amsterdamsche werklieden verwerkt, en circa 20 personen vinden op de vaartuigen geregelden arbeid. De werkingssfeer is uitgebreid in het voordeel van de gemeente, doordat andere er geld aan verdienen, door allerlei dagelijksche uitgaven, als gebruik electrisch licht op de steigers, brandstof, scheepsbehoeften, drukwerk enz.

Mr. J.A.V. Patijn op Bezoek.

De matroos A. Jongejan, wonende Zeilstraat 34b te Schevingen, werd tijdens de jongste stormen, in 't gezicht van Scheveningen door een golf van het dek van een Vlaardingsche haringlogger geslagen en is verdronken, nalatende een weduwe met vijf kinderen, van wie de oudste negentien jaar is.

Den 15den Dec. werd de weduwe Jongejan, die zeer onder het ontzettende verlies gebukt gaat, verrast door het bezoek van burgemeester Patijn. De burgemeester informeerde naar den toestand van het gezin en trachtte de zwaar getroffen vrouw door woorden van troow en berusting op te beuren. Eerst na geruimen tijd ging de burgemeester weder huiswaarts.

Niet alleen juffrouw Jongejan, maar de geheele Scheveningsche visschersbevolking, die zoo met elkaar medeleeft in vreugd en in smart, waardeert dit bezoek van burgemeester Patijn ten zeerste en is gevoelig voor de belangstelling, door het hoofd der gemeente op zoo kiesche hartelijke wijze persoonlijk bewezen.

Nachtelijk Drama.

De jachtopziener Kuit te Stoutenburg bij Amersfoort hoorde in den nacht van 18 op 19 Dec. schieten op het jachtterrein. Hij kleedde zich aan en klopte bij zijn vader aan, die eveneens jachtopziener is en in de nabijheid woont. Hij ging echter alleen verder.

Even later hoorde zijn vader een schot en ging vergezeld van zijn inwonenden zoon op onderzoek uit, doch keerde kort daarop naar huis terug, daar er niets meer te bespeuren viel.

Den volgenden morgen te acht uur vond een meisje een man dood op den weg liggen, het gelaat bedekt met bloed.

Bij nader onderzoek bleek dit de jachtopziener Kuit te zijn met een schot hagel in den hals.

Een politiehond uit Bussum werd op het spoor gezet, dat wees in de richting Nijkerkerveen.

Het slachtoffer is 28 jaar oud, gehuwd en heeft 2 kinderen.

Het Parket uit Utrecht was evenals dr. Hesseling als deskundige uit Arnhem 's middags ter plaatse.

Op Avontuur.

Een 16-jarige loopjongen uit Middelburg heeft de vorige maand een avontuurlijke reis gemaakt. Den 16den Dec. ging hij er op een rijwiel van zijn patroon van door en bereikte dien dag Bergen op Zoom; met een vrachtauto reed hij mede tot Breda. Hier zette hij zijn rijwiel op het station en zocht een slaapplaats in een goederenwagen. Hij slip stevig en bemerkte niet, dat deze wagen den volgenden dag wegreed. Zoo kwam hij buiten zijn bedoeling via Venlo in Duitschland. Daar werd hij in den wagen aangetroffen en aan de politie overgeleverd, die hem over de grens zette. De politie te Venlo stelde hem op transport naar Middelburg, waar hij onder het ouderlijk gezag werd teruggebracht.

BUITENLAND.

Toestanden te Bakoe.

Uit Bakoe, de bekende petroleumstad aan de Kaspische Zee komen heftige klachten over het toenemend aantal toezichtlooze kinderen aldaar, die ernstig gevaar voor de bevolking beteekenen. Een communistisch inwoner van de stad en lid van de plaatselijke Sovjet heeft over deze kwestie een uitvoerig schrijven aan de Moskousche *Izwestya* gezonden waarin op de absoluut onhoudbare toestanden wordt gewezen en waarbij o.m. het volgende wordt gezegd:

Ondanks bepaalde maatregelen van de sovjetregeering, kan nog bij lange na niet gezegd worden, dat de rondzwervende toezichtlooze kinderen, de z.g. *bezprizornye* uit de straten van de groote steden zijn verdwenen. In groot aantal ziet men ze nog in de straten of bij de spoorwegstations, zonder onderdak en zonder toezicht en nu de wintertijd is gekomen trachten velen hunner de Zuidelijke steden der Sovjetunie te bereiken, waar het klimaat zooveel milder is. Het gevolg hiervan is, dat de republiek Azerbeidsjan en vooral de stad Bakoe moeten constateeren, dat een voortdurend grooter wordende stroom toezichtloozen uit alle deelen van Rusland binnen de grenzen van land en stad arriveert, waardoor een zeer ernstige toestand is ontstaan.

Daarbij komt nog, dat behalve deze uit eigen beweging migreerende kinderen, door de autoriteiten van de aangrenzende Sovjet-republieken, zooals Georgië, Dagestan en Oekraïne, groote transporten kinderen naar Bakoe worden gedirigeerd met de mededeeling, dat in genoemde stad verscheidene kindertehuizen zijn, waar de zwervers onderdak kunnen krijgen. Niets is echter minder waar en deze onjuiste voorstelling leidt er dan ook toe, dat het aantal „bezprizornye" die de straten der stad onveilig maken, op angstwekkende wijze stijgt. De inwoners, vooral de vrouwen en meisjes, leven in voortdurende vrees door de opgeschoten kwajongens te worden aangevallen en beroofd. „En deze wantoestanden," aldus de schrijver van den brief, „komen voor in het dertiende jaar van het Sovjet-bewind en zijn voor ons een levend verwijt."

Door de plaatselijke autoriteiten, zoo wordt dan verder verklaard, zijn in de laatste drie jaar inderdaad maatregelen getroffen om de kinderen van de straat te verwijderen en in tehuizen onder te brengen, ook deze actie heeft nagenoeg niet, daar steeds nieuwe groepen toezichtlooze kinderen de stad komen binnenvallen. Bleef het aantal *bezprizornye* stabiel en kwam er geen vloed uit de overige Sovjet-republieken, dan zou men het euvel een einde kunnen maken, doch onder de huidige omstandigheden is zulks een onmogelijkheid.

Aan het slot van het schrijven wordt er dan op aangedrongen, dat de Sovjetregeering meer gelden beschikbaar zal stellen voor den strijd tegen het treurig verschijnsel van de kindervagabondage, die de toezichtloozen tot misdadigers doet opgroeien.

— U bent de man, dien ik gisteren een glas port gaf!

Landlooper: Ja, en nu kom ik eens kijken of u mij niet een heele flesch zoudt willen verkoopen.

(En Rollig Half Timma, Gothenborg)

„Nu dan, ik vind het zeer verdacht dat het juist gebeurd is terwijl oom Joseph hier was!" antwoordde ik na eenig nadenken. „Daar komt bij dat het doen en laten van oom Joseph zeer vreemd was." Ik vertelde hem van het nachtelijk bezoek, van de tasch en wat er verder gebeurde. „En waar ging hij heen toen hij uitging — twee malen — dien dag dat hij bij ons was? Als wij dat wisten..."

„Daar kom ik wel achter. Dat zal ik wel uitvisschen. Hij ging — ergens heen! Hij bezocht iemand! In orde — wij zullen daar wel achter komen. Je zuster mag oom Joseph niet graag, hè?"

Hij lachte weer, wuifde met zijn hand en ging in de richting van het huis van Veller. Wij zagen noch hoorden iets van hem gedurende het overige van dien dag en ook niet den volgenden morgen, totdat hij na etenstijd den tuin binnen kwam en op het open raam van de huiskamer toetrad, waarvoor ik zat.

„Hoe gevoel jij je vandaag?" vroeg hij, leunend op de vensterbank. „Ik kwam juist langs om te vertellen, dat ik in verband met mijn onderzoek een paar mijlen langs de kust ga — een wagen wacht mij in de laan. Zou je graag meegaan?"

„Zeker, neem hem mee, mijnheer!" zeide Keziah, die achter mij was komen staan. „Een ritje zal hem goed doen. Doe je overjas aan, Ben — het is koud in een auto. Heeft u wat nieuws?" vroeg zij aan Cherry, terwijl ik mij klaar maakte. „Is er iets gevonden?"

„Niet veel, juffrouw Heckitt. Het spelletje gaat langzaam maar zeker. Wij hebben hoop, weet u."

„Daaraan heb je niet veel!" zeide Keziah. „In de couranten stond vanmorgen heel wat over deze zaak; die courantenmenschen maken uit niets heel wat, dat is zeker. Wat mij verwondert is, dat de familie van den vermoorde, na al de drukte, die er over gemaakt wordt, het lijk niet komt opeischen! Niet waar?"

„Zij zal wel goede redenen hebben om zich stil te houden. Als er een slecht ei bij het broedsel is, dan is het beste met het weg te gooien, weet u. Misschien is de familie van dezen man er niet erg op gesteld om haar verwantschap te erkennen. Er zal wel niemand komen opdagen, die iets van hem afweet."

Ik was gereed en Cherry en ik gingen op weg met de auto, die aan het einde van de laan stond te wachten. Toen wij de laan achter den rug hadden, keek hij mij aan.

„Ik wilde niets zeggen in het bijzijn van je zuster, maar ik kan je mededeelen, dat ik eenige inlichtingen kreeg, ofschoon ik niet weet of ze van eenige waarde zijn — kijk eens — dit werd hedenmorgen aan den inspecteur van politie gezonden."

Hij gaf mij een velletje grof, goedkoop papier, waarop een paar regels waren gekrabbeld met flauwe inkt, door een hand, die niet gewend was de pen te voeren.

Herberg „De Roode Kreeft", Fishampton,

Geachte heer,

Ik hoorde van die moord in Middlebourne en ben zoo vrij u te schrijven dat als u eens hier wilt komen wanneer u wilt want ik ben altijd thuis ik u iets kan vertellen dat er mee te maken heeft maar het is te veel om te schrijven.

Achtend
Sarah Tappen.

„Ik heb zoo'n idee, dat het „iets", waarover Sarah Tappen het heeft, betrekking heeft op je oom", zeide Cherry. „Daarom vroeg ik je om mee te gaan — als we een beschrijving krijgen van iemand, kun jij vertellen, of dat je oom is. Waar ligt Fishampton?"

„Zes of zeven mijl hier vandaan op den weg naar Kingshaven. Het is een typisch plaatsje aan het eind van den inham. Zegt u aan den chauffeur, dat hij rechtstreeks naar „De Roode Kreeft" gaat, dan weet hij het wel. En dat is ook een typisch kroegje."

Iedereen in deze streek kende „De Roode Kreeft". Het was een van de oudste huizen uit den omtrek; een bouwvallig huis, dat met het water en aan den voorkant lag aan den grooten weg van Londen naar Kingshaven. Het was een gelegenheid, waarheen de menschen uit Kingshaven gingen om te gaan varen en roeien of om thee te drinken in den tuin. Tevens was het een pleisterplaats voor veehoeders en vrachtrijders, maar vooral, naar mijn meening, een plekje, waar geheime samenkomsten werden gehouden en ik had een vermoeden, dat als oom Joseph daar was geweest, zijn bezoek wel iets geheimzinnigs zou gehad hebben. Cherry en ik hadden nog maar een oogenblik gesproken met juffrouw Tappen, een kleine, scherpzinnige, bejaarde vrouw, of ik begreep, dat wij op het goede spoor waren.

„Ik hoorde natuurlijk van dat moordzaakje in Middlebourne", begon zij, nadat zij zich op de hoogte van Cherry's ambt en haar eigen brief had gezien, „en het viel mij dadelijk in, dat ik wel iets zou kunnen vertellen, maar, zooals ik jullie schreef, veel te veel voor een brief. Zie je, ik hoorde, dat die ongelukkige vent, die ze zoo waargenomen hebben, gouden ringen in z'n ooren had en een litteeken over z'n linkerwang. Kijk eens, jongmensch, die man kwam op een middag, een dag of veertien geleden, hier bij mij!"

„Alleen?" vroeg Cherry.

„Nee! Hij had nog iemand bij zich. Ik zie ze nog komen — ik stond aan de voordeur om wat visch te koopen. Zij kwamen met z'n tweeën den weg af van Kingshaven — te voet. De ander was een zware, breedgeschouderde, gladgeschoren kerel, netjes gekleed in een blauw pakje — ze waren allebei in het blauw — weet je, zooals zeelui op z'n Zondags, ik nam ze goed op. Ze kwamen binnen en gingen direct naar het kamertje naast het buffet — net of ze hier thuis waren — maar ik weet zeker, dat ik ze nog nooit gezien had, voor zoover ik weet. Maar die groote kerel moet hier toch wel eens meer geweest zijn, want ik hoorde hem zeggen, dat het hier niets veranderd was."

„Hoe lang woont u al hier, juffrouw?" vroeg Cherry.

„Om zoo te zeggen, sinds mijn geboorte, mijnheer. Ik ben hier in dit huis geboren — mijn vader had de herberg — en voor hem zijn eigen vader. Ik was eenig kind, zie je, en toen ik ouder werd, trouwde ik met Tappen — die hier achter het buffet stond. Toen stierf mijn vader en Tappen kreeg de vergunning. O, ja, je kunt gerust zeggen, dat ik altijd bij dit huis behoord heb of het huis bij mij — een van tweeën, dat is zeker. Maar dien dikken kerel kon ik mij niet herinneren — toch scheen hij hier wel meer geweest te zijn, en zooals ik zei, hij ging heel gewoon dat kamertje in en ging daar zitten."

„En bleven ze lang hier?" vroeg Cherry.

„Minstens twee uur. De dikke dronk cognac met water, de man met de ringen in z'n ooren, rum. Zij praatten samen met de hoofden dicht bij elkaar; wat ik er van zag, leek het mij een vertrouwelijk gesprek. Toen ze heengingen, zag ik ze weer den zelfden weg gaan — naar Kingshaven."

„En was dat alles?" vroeg Cherry.

„Neen! De dikke kwam terug — verleden Maandag. Hij kwam ongeveer vier uur en hij vroeg dadelijk of ik mij herinnerde, dat hij hier veertien dagen geleden met een vriend geweest was, en of die vriend er dien dag geweest was. Ik antwoordde, dat ik mij hem heel goed herinnerde, en dat zijn vriend er niet geweest was, waarop hij zei, dat hij op hem zou wachten. Hij wachtte in het kamertje, — hij wachtte tot over zessen, maar de ander kwam heelemaal niet. Het leek mij, dat de dikke ongeduldig werd; hij was eerst zeer op zijn gemak met zijn brandy-soda en zijn pijp, maar na een poosje ging hij buiten de deur kijken, alsof hij ongeduldig werd. En ten slotte ging hij weg; hij gaf mij een kaartje, waarop hij iets krabbelde en vroeg mij dat aan zijn vriend te geven, als die 's avonds of den volgenden dag mocht komen. Maar de man met de oorringen kwam niet en het kaartje is daar, waar hij het zette, in dien spiegel."

Zij nam het kaartje uit den spiegel boven de schoorsteenmantel en gaf het aan Cherry.

Ik keek over zijn schouder en toen wist ik dadelijk, dat wij met oom Joseph te doen hadden. Het was een kaartje met den naam van Crippe van Old Gravel Lane en op de achterzijde stond een regel in potlood —: morgen, 's namiddags of 's avonds, S.S.

(Wordt vervolgd.)

Motor en Toerisme.

Per Fokker naar Afrika.

Leeuwen- en olifantenjacht in het gebied van den Kilimandjaro

door

WALTER MITTELHOLZER.

Zondagmorgen 15 December vertrok de Zwitsersche vlieger Mittelholzer met de driemotorige Fokkervliegmachine *Switzerland III* met vijf passagiers aan boord, onder wie de bekende Britsche Afrika-reiziger Captain Word, die destijds de leiding heeft gehad van de expeditie, die de prachtige dierenfilm „Simba“ heeft opgenomen, voor zijn derde vlucht naar Afrika. Waarom hij deze vlucht onderneemt, vertelt hij in het inleidende artikel, dat hier volgt. De passagiers, die thans aan boord zijn, zullen de reis tot Caïro meemaken; daar is dan intusschen een jachtgezelschap aangekomen, dat op uitnoodiging van Baron Louis von Rothschild in Afrika een maand lang op leeuwen en olifanten gaat jagen. Wij zijn in de gelegenheid, de reisberichten van den piloot te publiceeren; tegen einde Januari hopen wij in het bezit te zijn van het tweede artikel. Het woord is thans aan den bestuurder der *Switzerland III*:

Afrika.

Den 7en December was het drie jaren geleden, dat de *Switzerland* op een grijzen, mistigen wintermorgen bij Zürichhorn opsteeg, om op 21 Februari 1927 na een avontuurlijken tocht over het donkere werelddeel in Kaapstad te landen. Daarmede was de doorkruising van Afrika met een watervliegtuig tot een gelukkig einde gebracht, een afstand van 16.000 K.M. zonder gebruik te maken van vliegterreinen afgelegd over een werelddeel, waarvan het binnenland nog slechts eenige tientallen jaren geleden nooit door een blanke was betreden. Sindsdien heeft de vliegmachine in Afrika steeds meer ingang gevonden en zij zal waarschijnlijk samen met de auto het Engelsche project voor een spoorlijn Caïro—Kaapstad voor altijd begraven. Tientallen militaire, handels- en sportvliegtuigen hebben intusschen denzelfden weg ingeslagen. De Engelsche regeering heeft in den loop der laatste jaren met vooruitzienden blik op afstanden van ongeveer 300 KM vliegterreinen aangelegd, die het vliegen over Afrika nu ongevaarlijk maken.

Reeds in den loop van het volgend jaar zal de Engelsche luchtverkeersonderneming Imperial Airways naast haar geregelde Indië-lijn eens of tweemaal per week over Afrika vliegen. Daardoor komen gebieden in de onmiddellijke nabijheid van Europa, wier economische ontsluiting voor ons nog onbekende mogelijkheden openen. Het overbevolkte Europa bezit in de gezonde, hoog gelegen gebieden van midden-Afrika geweldige vlakten, die voor vestiging van blanken geschikt zijn en onuitputtelijke graanschuren. Tegenwoordig doen deze gebieden Indië en Amerika met hun katoenproductie al groote concurrentie aan.

Ondanks deze economische factoren heeft Afrika nog steeds de bekoring van het geheimzinnige en onbekende. Zijn zwarte, sympathieke oerbevolking is gelukkig nog niet ten volle geciviliseerd en zijn onmetelijke oerwouden, steppen en moerassen herbergen nog steeds duizenden exemplaren van het edelste wild der aarde. Wie eenmaal de eigenaardige betoovering van Afrika heeft ondergaan, voelt zich telkens weer aangetrokken tot dit land der eindelooze verten en gouden vrijheid. Oost-Afrika, waar de geweldige kraters van den Kenia en Kilimandjaro eenzaam hun met sneeuw bedekte toppen heffen boven de oerwouden en steppen, is het paradijs van den blanke. Geen van de daar gevestigde kolonisten, die ik op mijn laatste reis heb gesproken, gevoelt lust, terug te keeren naar het verdeelde Europa.

Naar het centrum van dat gebied, naar de Serenjetisteppe, die nog het rijkst aan wild is, tusschen het Victoriameer en den Kilimandjaro, gaat thans deze vliegtocht. Een landingsplaats voor onze jachtexpeditie is reeds weken geleden door Engelsche vliegers opgespoord en verkend, zoodat wij terstond van ons vliegtuig en tentenkamp uit op jacht kunnen gaan op leeuwen, olifanten, buffels, gazellen enz. Had mijn eerste vliegtocht naar Afrika voornamelijk vliegtechnische, geologische en geografische doeleinden, de nieuwe vliegtocht is geheel gericht op het verkeerstechnische en sportieve doel.

*

De invitatie.

In het begin van dit jaar ontving ik van Baron Louis von Rothschild uit Weenen de aanlokkelijke opdracht, dezen winter hem en drie van zijn jachtvrienden in den kortst mogelijken tijd van Caïro naar het Kilimandjarogebied te vliegen. Dit is een welkome gelegenheid, om van het gewoonlijk stille winterseizoen een goed gebruik te maken. Als vliegtuig gebruik ik onzen driemotorigen fokker, die in deze jaren op vele verkeers- en Alpenvluchten zijn voortreffelijke hoedanigheden heeft bewezen en die als *Switserland III* het derde vliegtuig van de „Ad Astra Aero A.G.“ is, die over het Afrikaansche gebied zal vliegen. De bemanning bestaat uit den aviateur eerste-luitenant Alfred Künzle als tweede piloot, mechanicien Wegmann uit Bern en mij als verantwoordelijke leider.

Zonder een herziening der motoren, zonder de geringste storing heeft de *Switzerland III* dit jaar honderden opgetogen passagiers over de Alpen gedragen en daarbij in 400 vlieguren een weg van ongeveer 60.000 K. M. afgelegd. De drie luchtgekoelde Siddeley Lynx motoren van de firma Armstrong te Londen van 220 P. K. elk hebben uitmuntend voldaan. Het vliegtuig vliegt met een nuttigen last van 2000 K. G. ook nog op dezelfde hoogte verder, indien er een motor weigert. Het gevoel van veiligheid in deze machine in vergelijking met de tot dusver gebruikte vliegtuigen met één motor, is voor mij volmaakt. Daar ik bovendien den vliegweg naar en boven Afrika reeds bijna „van buiten“ ken, komt deze derde Afrika-vlucht mij in vergelijking met de vorige een gemakkelijke taak voor.

Het plan.

Den 10en December was de machine in Dübendorf, waar zij onderleiding van ir. Hug nog aan een grondige revisie is onderworpen, voor het vertrek gereed; zij wachtte eenige dagen op gunstig weer voor den tocht over de Alpen. In drie groote - sprongen zullen wij Caïro trachten te bereiken. Het eerste traject van 1300 K.M. brengt mij de achtste maal over de Alpen naar Genua, Rome en Napels. Met onze gemiddelde vliegsnelheid van 155 K. M. per vlieguur zullen wij in ongeveer $7^1/_2$ uur Catania op Sicilië bereiken.

Wederom zal de rookende Vesuvius, de met sneeuw bedekte Etna onder ons liggen. Na een verblijf van twee of drie dagen wordt de vlucht over Malta en de Middellandsche Zee naar Tripolis voortgezet en verder, de Afrikaansche kust in Oostelijke richting volgend, naar Benghasi (1200 KM.) Daar hebben wij ons Shellbezinedepôt laten vestigen. Den dag daarna volgt de 1000 KM. lange tocht, langs de kust over Sollun-Alexandrië naar Caïro, dat ik volgens opdracht vóór Oude jaar moet bereiken.

Op 1 Januari zal volgens het programma het vertrek van Caïro naar het binnenland van Afrika plaats vinden. Indien de tijd toereikend is, hoop ik met een tusschenlanding in Assuan voor het opnemen van bezine het traject van 2020 KM. stroomopwaarts langs den Nijl tot Karthoem in één enkelen dag af te leggen. De laatste maal was ik genoodzaakt, drie tusschenlandingen in Luxor, Assuan en Dongola te maken. Den avond van den tweeden vliegdag zullen wij al diep in den Soedan zijn, bij mijn vrienden, de Dinka- en Shilluknegers. Misschien bereiden de Inlanders mij daar, evenals drie jaren geleden, weer een feestelijke ontvangst met dans en spelen. Dan zullen echter de lange Hunnenfiguren der opperhoofden hun vliegtocht hebben, dien ik hun helaas de laatste maal, wegens de startmoeilijkheden in het smalle Sobat River, moest onthouden.

Den derden vliegdag zullen mijn reisgenooten een van de wildrijkste gebieden van Afrika, den Soed, met zijn geweldige moerassen te zien krijgen, waar wij dezen keer, dank zij de drie motoren van onze machine, zonder bezwaar zeer laag over kunnen vliegen. Daardoor zal mijn camera in de gelegenheid zijn, het dierenleven van dichtbij vast te leggen. Na een vlucht van vier uren zullen wij het Victoriameer in zicht krijgen. Maar dezen keer ben ik niet voornemens, wekenlang aan de bron van den Nijl bij Inga te blijven en in mijn land als vermist te worden beschouwd, gelijk bij een vroegere reis het geval is geweest. Indien niet zwaar onweer, dat echter in dit jaargetijde maar zelden te wachten is, een streep door de rekening haalt, zal ik op deze vliegreis met onzen Fokker over den *Elgon* (4330 M.) en de rots- en ijspartijen van het Keniagebergte (5600 M.) vliegen, om op dezen „kleinen omweg“ de hoofdstad Nairobi aan de groote Oeganda-spoorlijn te bereiken. Hier wordt ook de laatste Zwitsersche luchtpost aan de Engelsche autoriteiten afgeleverd.

Bij Nairobi hebben wij den evenaar reeds 100 KM. achter ons. Naargelang de binnengekomen berichten over de jachtomstandigheden (sedert maanden zijn de voorbereidingen daartoe gemaakt) wordt de verdere vlucht naar het midden der Serengetisteppe begonnen. Op dit traject zullen wij voor het eerst vliegen over de in geologisch opzicht buitengewoon interessante gebieden van de reusachtige kraters *Elaneirobi*, *Loolmalassin*, *Ngorongora* en hoe zij verder mogen heeten. Eveneens hoop ik dezen keer stellig een gunstigen, helderen dag uit te kunnen zoeken, om den koning der Afrikaansche bergen, den 6010 M. hoogen *Kilimandjaro*, de eerste vliegvisite te brengen.

Vier volle weken rust zullen dan voor ons, vliegers, aanbreken, dagen, gedurende welke mijn reisgezelschap onder leiding van een der bekendste en succesrijkste Afrikajagers, Captain George J. Word, zich zal bezighouden met de jacht op leeuwen en olifanten. Een teerbesnaarde dierenvriendin heeft mij gevraagd, of ik daar ook aan zal meedoen. „Natuurlijk!“ was mijn antwoord, „maar gewapend met mijn film- en fototoestel“, om het edelste wild van Afrika althans in beeld te kunnen laten zien.

De terugtocht wordt midden Februari ongeveer langs denzelfden weg in versneld tempo afgelegd, zoodat ik veronderstel, einde Februari weer in Zwitserland te zijn.

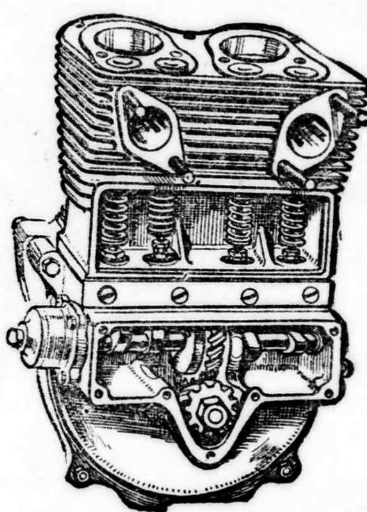
(*Nadruk verboden*).

(Het eerste gedeelte van de vlucht van Mittelholzer heeft een voorspoedig verloop gehad; reeds op Woensdag 18 December is hij behouden te Caïro aangekomen. *Red. B.N.*).

De nieuwe Matchless.

Niets minder dan de creatie van een nieuw standaard in motorfiets-ontwerp is het streven geweest van den bouwer van de „Silver Arrow“ Matchless, en hoe volledig dit doel is bereikt, wordt ten duidelijkste bewezen bij het verschijnen van deze motorfiets op de markt.

Op het eerste gezicht zou men meenen, dat de nieuwe 400 c. c. Matchless een compacte vier-cylinder in één lijn is. In werkelijkheid echter is de machine een monobloc zijklep vee-twin, waarbij de cylinders met een hoek van 26 graden staan.

Eenvoudig van vorm — zooals tegenwoordig alle moderne motorfietsen — is de machine van de „Silver Arrow“.

De frame zelf is iets buitengewoons en bewerkstelligt een eenvoudig doch volmaakt systeem van achterwielveering.

Deze détails alleen zijn reeds voldoende om U een begrip te geven, dat de Matchless afwijkt van den gewonen vorm Bovendien heeft men er naar gestreefd om een buitengewoon comfortabele machine te bouwen, die tevens gemakkelijk is te behandelen—een machine, die zonder de minste moeite aangeslagen kan worden en met een dusdanig soepele en geruischlooze werking, zooals alleen bij de duurste motorfietsen aangetroffen wordt.

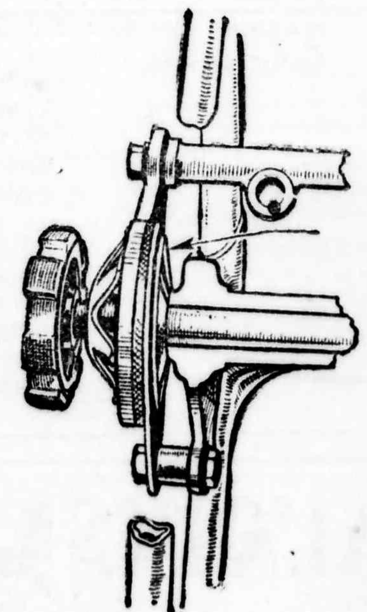
De machine is van 397 c.c., met een boring en slag van 54 × 86 m.m. De slag ongewoon lang, waardoor de machine stabiel en soepel kan loopen. De cylinders liggen in één bloc, terwijl evenals bij de gewone Matchless-motorfietsen met zijkleppen de bougies bevestigd worden in het midden van de cylinder-koppen; de kleppen zijn geheel afgesloten met een chromium-plated afdekking, die gemakkelijk losgemaakt kan worden.

De benzine-toevoer geschiedt op dusdanige wijze, dat zij tevens als koeling voor de machine dient.

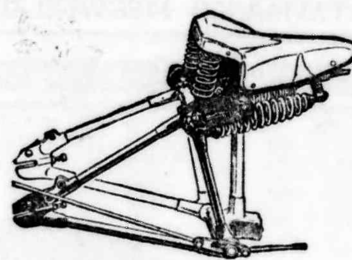
Ofschoon de machine een compressieverhouding heeft van 5,6 op 1, is zij niet voorzien van een kleplichter, daar gebleken is, dat met zulke kleine cylinders van 200 c.c. het heelemaal geen inspanning vergt om de machine op gang te brengen.

De olie-toevoer geschiedt volgens het dry-sump systeem, waarmee alle Matchless 1930-modellen zijn uitgerust; de olie-tank is voor aan de frame bevestigd.

De veering van de frame wordt op zeer ingenieuse wijze verkregen.

Een rond mechaniek is bevestigd aan de Matchless schokbrekers om kromtrekken van de wrijvende deelen te voorkomen.

Het achterste gedeelte van de verende frame, dat bevestigd wordt achter het zadel. Om hinderlijke bijgeluiden uit te sluiten worden silenbloc „rubberbearings“ gebezigd.

De Sturmey-Archer versnellingsbak is onmiddellijk achter de machine geplaatst. Kortom, deze motorfiets is werkelijk iets buitengewoons. De machine is zeer gemakkelijk aan te slaan en kan een snelheid ontwikkelen tusschen 8 en 63 mijl per uur. Wat haar soepele werking betreft, kan deze machine glansrijk een vergelijking met alle andere kleine motorfietsen doorstaan!

Drie Waakhonden.

Ditmaal willen wij de automobilisten onder onze lezers eens attendeeren op de mérites van enkele technische voorzieningen in de moderne automobiel, welke van grooten invloed zijn op den levensduur van den wagen.

De filter.

De eerste dezer drie waakhonden is de oliefilter. Dikwijls gebeurt het, dat stukjes koolaankorsting en metaaldeeltjes, die te klein zijn, om door de gewone oliezeef opgevangen te worden, in het carter geraken. De filter nu, zorgt ervoor, dat dergelijke ongerechtigheden uit de smeerolie verwijderd worden en voorkomt tevens, dat vreemde bestanddeelen wederom toegang tot de vitale deelen van den motor krijgen. Het kardoes van den filter kan vernieuwd worden. Teneinde te kunnen controleeren, of de filter nog goed functionneert, is deze voorzien van een proefkraantje.

De ventilateur.

De oliefilter kan echter niet alles voorkomen, waarbij wij denken aan: schadelijke verdunning der carterolie.

De krukkastventilateur, dient hiervoor als remedie.

Bij een werkenden motor is het nu eenmaal onvermijdelijk, dat langs de zuigers een zekere, zij het dan ook minimale, hoeveelheid benzine naar het carter siepelt. Door de hooge temperatuur in den motor zal deze benzine in het carter condenseeren, op de smeerolie neerslaan en aldus de smeercapaciteit hiervan verminderen. De water- en zwavelverbindingen zullen eveneens schade toebrengen aan de lagers en andere deelen van den motor. U ziet dus, dat het zaak is, deze dampen naar de buitenlucht af te voeren, voordat zij gelegenheid krijgen, hun schadelijke werking in het inwendige uit te oefenen. Hiertoe dient de krukkastventilateur.

Gelijk reeds opgemerkt, zijn water en benzine de twee elementen, die de verdunning der carterolie veroorzaken. Het water is een bij-product der verbranding en van deze twee elementen het schadelijkste.

De krukkastventilateur verwijdert al het water uit het carter en houdt tevens het benzine gehalte der carterolie op een minimum. De werking van den ventilateur berust op het principe van den ejecteur. De Fan zuigt de lucht door een trechter in de olievulpijp. Hierdoor ontstaat een vacum, waardoor de in het carter aanwezige waterdeeltjes naar deze leiding en via een aparten uitlaat naar de buitenlucht worden afgevoerd. De achterin het carter aanwezige inzuiger (de „breather“) is afgedekt met een gaasje, hetwelk belet, dat stof van buiten het carter binnendringt.

De thermostaat

Is de motor koud, dan zal men voor het aanzetten den choke (luchtklep) moeten gebruiken. Zelfs kan het noodig zijn, den choke te gebruiken, zoolang de motor nog niet op „temperatuur“ is. Het openen van den choke doet een rijker, overvloediger mengsel naar de cylinders vloeien, die de beschermende olie-film op de vitale deelen letterlijk wegspoelt. Waaruit volgt, dat veelvuldig, maar vooral langdurig gebruik van den choke zeer schadelijk voor den motor is. De verdienste van den thermostaat schuilt nu hierin, dat dit apparaat het langdurig gebruik van den choke overbodig maakt. Wij zullen even de werking van dit nuttig apparaat nagaan.

De thermostaat is in de waterleiding tusschen den cylinderkop en den radiateur geplaatst. Het apparaat bevindt zich in een omhulsel. Het van den motor komende koelwater stroomt door dit thermostaathuis en rondom den thermostaat. De klep van den thermostaat blijft gesloten en verhindert de watercirculatie, totdat de temperatuur van het water ca. 120° F of 49° Celsius heeft bereikt. Bij deze temperatuur zet de thermostaat uit, drukt de klep van haar zitting, waarna de normale watercirculatie intreedt. Wordt de motor afgezet, dan trekt de thermostaat samen, en daarmede de klep terug op haar zitting, zoodat de watercirculatie geblokkeerd wordt. Het is duidelijk, dat hierdoor de voorwarming van den motor niet weinig bevorderd wordt en het gebruik van den choke practisch overbodig is geworden.

Reis om de Wereld.

De Hongaarsche globetrotters bij het bekende beeld te Singasari.

Sinds Jules Verne zijn helden in 80 dagen een reis om de wereld heeft doen maken, is de animo gegroeid om de wereld met allerlei voertuigen en vervoermiddelen te doorkruisen.

Er wordt echter niet altijd vastgehouden aan den tijd van 80 dagen en korter. Zoo hebben wij bezoek gehad van twee Hongaarsche studenten die op een Harley-Davidson met zijspan een trip rond de wereld maken.

Het doel van Zoltan Solkowsky en Gyula Bortha is om materiaal te verzamelen voor een boek dat zij willen schrijven. Reeds hebben zij op hun motor, gestookt en gesmeerd met producten van de Vacuum Oil, ruim 30.000 mijl afgelegd.

Zij vertrokken van Boedapest, waar zij voor civiel-ingenieur studeerden, naar Frankrijk vanwaar zij verder reisden door Italië, Spanje Portugal, Noord Afrika In Palestina voegde zich aan het gezelschap toe een zekere mejuffouw Tilli, die echter al spoedig wegens malaria naar Boedapest moest terugkeeren.

Na dit incident trokken de jongelui door Griekenland vanwaar zij naar Britsch-Indië reisden. Na hun bezoek aan Australië arriveerden zij in December te Soerabaja. Op hun reisplan staan nog de landen de Straits, Siam, Indo-China en Japan. Dan steken ze over naar Amerika waar zij ook eenige maanden zullen rondzwerven. Dan keeren ze naar Boedapest terug.

Naar zij vertellen hebben de jongelui veel meegemaakt op hun rondzwervingen. Zoo werden zij eens door Bedouinen aangevallen en hadden zij op een nacht een avontuur met wolven, die zij van zich wisten af te houden door een vuur te stoken en dit aan te houden tot den ochtend.

Op de motor hebben de wereldreizigers de emblemen geplaatst van alle motorclubs uit de landen waar zij zijn doorgetrokken.

Wij wenschen ze verder goede reis!

ABONNEMENTSPRIJS:
ƒ 7.50, fr.p.p. ƒ 9.—, buiten Ned.-Indië ƒ 12.50 p. kw.
ADVERTENTIE-TARIEF:
1—25 woorden ƒ 3.75, elke 5 woorden meer ƒ 0.75.
Regeltarief ƒ 0.50 per regel

BATAVIAASCH NIEUWSBLAD.

Hoofdredacteur: J. H. RITMAN
VIERDE BLAD
Directeur G MOLENAAR.

UITGEEFSTER:
N.I. Drukkers- en Uitgevers Mij.
BUREAUX:
Sluisbrugstraat 23, Weltevreden
TELEFOON:
Welt. 2886, 2887 en 2888 (Wisselbord).
Na 5 uur 's midd. Welt. 429

Het Leger en de Handhaving der Rust en Orde in Indië.

De Vereeniging ter beoefening van de krijgswetenschap te 's-Gravenhage heeft een bijeenkomst gehouden onder voorzitterschap van den luit.-generaal b.d. J.L. ten Bosch waarin de heer Feuilletau de Bruyn een lezing hield over „de handhaving van orde en rust door het leger in Nederlandsch-Indië".

Spr. ving aan met te herinneren aan de communistische woelingen van eind 1926 en begin 1927 op Java en Sumatra, welke thans nog hun remmenden invloed doen gelden op den economischen uitbouw van Ned.-Indië. Aan ons zelf en aan de onder ons gestelde bevolking zijn wij daarom verplicht om eventueele herhaling te voorkomen, maar ook het buitenland heeft groot belang bij een rustigen uitbouw van Nederlandsch-Indië. Na een overzicht te hebben gegeven van den politieken toestand en de gebeurtenissen tot 1929 vervolgde spr.:

Her-opleving.

Het communisme is zoowel op Java als daarbuiten thans weer aan het opleven. Van den overwal, met name van Singapore uit, komen nog steeds een groot aantal verdachte individuen naar Ned.-Indië, die reeds op Billiton ongeregeldheden veroorzaakten, terwijl thans ook op Sumatra's Oostkust een versterking van de geestesgesteldheid der contractkoelies valt te constateeren.

Spr. is het eens met hen, die tegenover dit alles niet alleen machtsmiddelen gesteld willen zien. Grootere resultaten zullen worden bereikt door een bestuur, dat zich kenmerkt door billijkheid en rechtvaardigheid en vooral door eerlijk overleg.

Doch aan den anderen kant mag wel worden aangenomen, dat, indien in Ned.-Indië de noodige machtsmiddelen zouden ontbreken, daar weldra een toestand van anarchie zou ontstaan. Van deze machtsmiddelen neemt het leger door betere aanvoering, hooger staand troepengehalte en in het algemeen door grootere bekwaamheid en geoefendheid, de eerste plaats in.

De politie is nog slechts korten tijd geleden een factor van eenige beteekenis voor de handhaving van orde en rust geworden. Op Java en Madoera zijn drie politiesoorten: de stads-, veld- en bestuurspolitie, welke formatie officiëel met den verzamelnaam algemeene politie worden aangeduid. Hiervan ontvangen stads- en veldpolitie een politioneele scholing; de bestuurspolitie moet ook nog heden ten dage tot de niet opgeleide politie worden gerekend.

In de buitengewesten is in 1912 de z.g. gewapende politie opgericht, die daar, waar de politieke toestand het toeliet, de legertroepen ging vervangen. Uit zuinigheidsoverwegingen werd zij in 1923 echter vrijwel tot den grond toe afgebroken. Ook het leger heeft onder de bezuiniging ernstig geleden. Na rijp beraad is de regeering er toe overgegaan de plaats van de gewapende politie door het leger te doen innemen; een in totaal op 5 bataljons infanterie te stellen troepenmacht werd voor de vervanging van de gewapende politie aangewezen.

De oud-politiechef Hoorweg heeft dezen maatregel bestreden en terugkeer tot den toestand van 1923 bepleit. Deze terugkeer tot den toestand van 1923 in de Buitengewesten zou het naar het oordeel van den heer Hoorweg mogelijk maken, de legertroepen aldaar te verminderen minstens met het aantal troepen, dat vroeger gediend heeft ter versterking daarvan.

Spr. wil den heer Hoorweg gaarne toegeven, dat bij de dagelijksche bestuursvoering het leger bij voorkeur niet als stok in de hand moet optreden, m.a.w. dat het gewone huishoudelijke politiewerk, indien de toestanden zulks veroorloven, beter kan worden verricht door speciaal daarvoor opgeleide vakmenschen met politioneele scholing. Waar echter gebleken is, dat zulks tot een te luxueuse huishouding heeft geleid, lijkt het spr. volkomen juist, dat in afwachting van betere tijden die taak voorloopig aan het leger is opgedragen.

Voorts zeide spr. van meening te zijn, dat de door den heer Hoorweg gepubliceerde voorstellen, hoe goed ook voor het leger bedoeld, niets anders kunnen beteekenen, dan dat wel de politie zal kunnen herleven, doch ten koste van het leger, dat alleen eenheden zal verliezen en allerminst gemoderniseerd zal worden.

Dat de tegenwoordige legersterkte ook in de naaste toekomst voldoende zal zijn, meende spr. te moeten betwijfelen. Waar we in elk geval absoluut zeker van zijn, is wel dat die sterkte in geval van oorlog met een buitenlandschen vijand, wanneer toch ons veldleger op Java met de defensietaak gepreoccupeerd zal zijn, geheel onvoldoende is. Dan toch zullen voor de handhaving van orde en rust op Java slechts kunnen worden aangewend een kleine 1000 man marechaussee van het staande leger en ruim 8000 man alsdan op te roepen landstormers, dus in totaal 9000 man. Vermits in vredestijd de sterkte aan geoefende infanterie van het Java-leger op 12.000 man is te stellen, leert een eenvoudige rekensom dat wij voor de handhaving van orde en rust dan minstens 3000 man te kort zullen komen.

Ten slotte kwam spr. aan de vraag, of het, gelet op de dagelijksche taak van het leger in Ned.-Indië niet beter ware dat leger dan ook maar om te zetten in een zuiver politieleger, dat bijgevolg in hoofdzaak uit infanterie zou kunnen bestaan en waaruit alle andere wapens en diensten geheel of grootendeels zouden kunnen verdwijnen.

De zeestraten, aldus spr., bewesten en beoosten Java zullen voor ons en voor anderen in oorlogstijd van bizondere waarde zijn.

Voor ons zullen dan de Straten Soenda, Bali en Lombok, zelfs voor het geval dat wij in het ondersteld conflict geen partij zijn, de levensaderen worden welke vanuit den Indischen oceaan voeren naar het hart onzer overzeesche gebiedsdeelen.

Spr. lijkt het geval toch lang niet denkbeeldig, dat een der oorlogvoerenden, om de noodzakelijke zeeverbindingen voor zijn land open te houden, een poging zal wagen zich nabij de genoemde Straten en dan natuurlijk liefst in een der havens vast te zetten.

Een daad, waartoe te eerder zal worden overgegaan, naarmate het eiland Java zwakker bezet zal zijn. Hierin ligt volgens spr. de beteekenis van een modern uitgerust Javaleger. Voorts zal een vijand, die ergens in onze buitengewesten een aanslag zou willen doen, om een of meerdere steunpunten in te richten, tevens de onvermijdelijke consequentie moeten aanvaarden om, wil hij zeker van zijn zaak zijn, eerst ons vlootsteunpunt Soerabaja te vernietigen.

Spr. zou daarom niet gaarne de stelling onderschrijven, dat ons buitenlandsche vijandleger op Java onnutte balast zou zijn. Omvorming tot een zuiver politie-leger is derhalve reeds hierom onmogelijk, omdat door een dergelijke afbraak van het leger ons met de Marine zoo absoluut sluitend defensiesysteem als een kaartenhuis in elkaar zou vallen.

Als laatste argument voerde spr. aan, dat de Indische officieren het altijd als een grootsche taak hebben aangevoeld, bij te mogen dragen tot de veiligstelling naar buiten van Nederl.-Indië, zonder welk bezit Nederland zou terugvallen tot een weinig beteekenende mogendheid.

De majoor Berenschot van het N.I.L. verklaarde bij het debat in te stemmen met de stellingen van den inleider.

De voorzitter sprak een slotwoord, waarin hij den inleider dankte voor zijn boeiende rede. Helder en duidelijk is aangetoond welke gevaren ons in Indië bedrijgen, doch ook welke middelen er zijn om tegen deze gevaren op te treden. Deze machtsmiddelen zijn tweeërlei: het leger en de politie, welker taken scherp uiteen gehouden moeten worden. Spr. hoopte, dat de krachtige stem ten gunste van een goed leger, moge doordringen tot de departementen op het Plein en te Buitenzorg.

NEDERLANDSCH - INDIE.

(Vervolg van het Eerste Blad).

Indië door Buitenianders gezien.

Een medewerker uit Londen schrijft aan de *Loc.* over een boek dat in Engeland onlangs verschenen is onder een weinig belovenden titel — East for Pleasure —, maar dat hij niet alleen boeiende, maar hoogst leerzame lectuur vindt. De schrijver is Walter Harris, die jarenlang correspondent van de *Times* in Marokko is geweest. Zijn boek is niet meer dan het verslag van een reis van acht maanden door het Maleische schiereiland, den Ned.-Indischen Archipel en Fransch Indo-China. maar mr. Harris is een goed waarnemer.

Walter Harris spreekt met geestdrift over hetgeen de Nederlanders in Indië hebben tot stand gebracht. Hij kan maar één mogelijke fout bedenken: *over effeciency*. Wat ijver en toewijding van de ambtenaren betreft, geloof in en eerbied voor hun roeping, wetenschappelijken ernst en degelijkheid van de opvatting der bestuurstaak, goeden toon tegenover de bevolking en ronde en eerlijke erkenning, dat opvoeding van de bevolking tot zelfbestuur de plicht van de Nederlandsche overheid is, — in al die dingen prijst Harris onvoorwaardelijk, en hij prijst in vergelijking met zijn eigen landgenooten en met Franschen. Als ik het boek loof, is het trouwens niet om die streeling die het ons nationaal zelfgevoel bezorgt, maar omdat men den indruk krijgt dat het door een schrander en ervaren man geschreven is.

De netheid, verzorgdheid, goede hygiëne enz., die den bezoeker van Holland treffen, zijn dezen reiziger in Nederlandsch-Indië niet minder opgevallen. Hij doet een verhaal van een Engelschman die in het eene eind van Java een sinnaasappel at en de schillen niet dorst weggooien, zoo was ook hij onder den indruk ervan; hij raakte ze eindelijk aan den anderen hoek van het eiland kwijt door ze in een vuurspuwenden berg te gooien, maar die toonde zijn verontwaardiging door aanstonds vuur te gaan spuwen!

Een belangrijke uitweiding geeft de schrijver over de positie van de gemengde bevolking. Hij schrijft met veel sympathie over haar voortreffelijke hoedanigheden en prijst er de Nederlanders gelukkig omdat zij in haar een zoo waardevol verbindingslid met de Indische maatschappij bezitten. Helaas merkt hij op, dat kleurvooroordeel toeneemt, en hij schrijft het toe, behalve aan den tegenwoordigen invloed van blanke vrouwen, waardoor het gemengde huwelijk minder noodig en ook minder veelvuldig is geworden, aan Angel-Saksischen invloed. Engelsche en Amerikaansche inwoners en reizigers ontzien zich niet, naar het schijnt, om hun bizondere vooroordeelen ten koste van de Nederlandsche samenleving, onder welke zij zich bevinden, lucht te geven. Harris spreekt van affronten aan de vrouwen van Nederlandsche ambtenaren gedaan.

Het effect hiervan is, niet zooals een buitenstaander verwachten zou, dat die vreemdelingen op hun nummer gezet worden, maar — dit beweert de Engelsche schrijver althans — dat het jongere geslacht van Nederlanders hun onhebbelijkheden begint over te nemen. Harris is zeer scherp tegen zijn landgenooten, die aldus de perken, die aan gasten gesteld zijn, te buiten gaan. Hij onthoudt zich van een oordeel over de jonge Nederlanders, die zich door die onbescheiden vreemdelingen laten imponeeren.

Inspectietochten per Vliegmachine.

Duitsche concessionarissen op Nieuw-Guinea hebben een vliegmachine aangeschaft voor de verbinding met de kust.

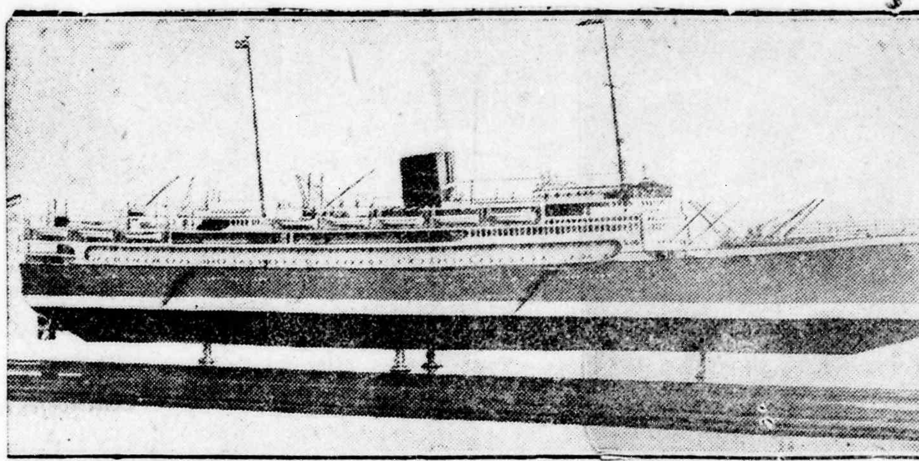
Dit is, voor zoover ons bekend, de eerste poging tot gebruik van vliegmachines in de verbinding met ondernemingen van landbouw, schrijft de *Deli Ct.* Nieuw-Guinea, met zijn uitgestrekte afstanden, zijn moeilijk te doorkruisen bosschen en spaarzame verbindingswegen levert daarvoor wel een bij uitstek gunstig terrein. Alleen zal men deze aangelegenheid niet mogen onderschatten en over de dichte oerwouden voor een behoorlijk aantal noodlanding niet al te riskant worden en eventueel fataal eindigen.

Ook in dit cultuurland is het denkbeeld van het gebruik van vliegtoestellen meermalen geopperd. Maatschappijen als de H.V.A., de Société Financière en andere met ondernemingen op grooten afstand van hun centraal kantoor, zouden met groot voordeel vliegmachines voor hun inspecties kunnen gebruiken. Toen wij deze zaak eenigen tijd geleden met den heer Plesman bespraken, was deze van meening, dat de nabije toekomst deze mogelijkheid zeker zal brengen, terwijl ook de heer Groeneveld Meijer ons dezer dagen nog bevestigde, dat hij dit voor de toekomst zeker niet uitgesloten acht. Alleen denkt de K.N.I.L.M. er voorloopig nog niet aan, zoolang de hoofdlijnen nog niet grondig gelegd zijn, omdat het tot dan een versnippering van krachten zou zijn.

Met de zekerheid van 100 pct. die de burgerlijke luchtvaart tot nu toe in alle seizoenen op Java boekte, is het echter voor de toekomst zeker een belangrijke aangelegenheid.

Een inspectie-tocht van Medan naar Korintji, naar de Westkust van Atjeh of naar een ander afgelegen punt, duurt thans alleen voor de reis dikwijls 6 of 8 dagen, terwijl dit per vliegmachine in 1 of 2 dagen is te doen. Toch zal ook dit eerst mogelijk zijn indien onderweg een voldoend aantal noodlandingsterreinen zijn aangelegd. In de toekomst achten wij het zeer waarschijnlijk, dat de K.N.I.L.M. hier op Sumatra met zijn groote afstanden, dergelijke taxi-tochten voor kleinere machines zal organiseeren.

Een fraai stuk Handwerk.

Het model van het in aanbouw zijnde nieuwe mailschip „Baloeran" van den Rotterdamschen Lloyd, vervaardigd door den heer Dubbelman te Slikkerveer. Dit keurige miniatuurschip is bestemd voor Indië.

De derde Galerij van het Economische Museum.

Dezer dagen is de bovenste omgang van het museum van de Afdeeling Handelsmuseum van het Kol. Instituut te Amsterdam voor het publiek opengesteld. Hij heeft een geheel ander karakter dan de eerste en tweede galerij; instede van de producten zelf bevinden zich daar voornamelijk diorama's en maquetten.

In het midden van de zaal is een geheel donker gehouden ruimte, waarin zich aan weerszijden de door den heer Eland geschilderde verlichte 6 diorama's van Sumatra's Oostkust bevinden: op de I.T.A. te Arnhem waren zij aanwezig in het z.g. Deli-paviljoen; na afloop dier tentoonstelling zijn zij door het Oostk. Sumatra-Instituut aan het Koloniaal Instituut geschonken. Zij geven den beschouwer een aardig beeld van het Toba-meer, van een ontginning op de hellingen der Batakbergen, van een tabaksafdeeling, een rubbertuin, een theeplantage en een oliepalmonderneming.

Ook is er de Javaansche arbeiderswoning met erf, geschilderd door den schilder Obbes, door den B.E.N.I.S.O. in bruikleen aan het Koloniaal Instituut afgestaan.

Aan het andere einde van de zaal bevindt zich de fraaie 6 M. lange maquette van de electrische krachtcentrale der A.N.I.E.M. te Semampir, aan het Koloniaal Instituut door die maatschappij vereerd; door een omschakelaar wordt het zeer getrouw nagebootste emplacement met zijn vele gebouwen gedurende een paar minuten door de zon beschenen, daarna voor denzelfden tijdsduur in het donker gezet, waarbij de binnen in de gebouwen aangebrachte lampjes aangestoken worden.

Op statistisch gebied is er een voorstelling van de gemiddelde hoeveelheden, die op 10 M^2 in Ned. Indië van cacao, copra, kinabast, koffie, palmolie en -pitten, rijst, rubber, sisal, suiker, tabak en thee geproduceerd worden: op een grasveld van die grootte, dus een duizendste H.A., liggen de werkelijke hoeveelheden van die producten, terwijl een tabel de quantiteiten per H.A. aangeeft.

Tenslotte is opgesteld een model van het nieuwste type assistentenhuis der Deli Mij., het bekroonde antwoord van een prijsvraag, door die maatschappij onder haar assistenten, dus de gebruikers van die woningen, uitgeschreven, en een maquette van een wadoek, op Java in gebruik bij de suikerriet- en rijstcultuur.

Aan de wanden hangen een groot aantal aquarellen en steendrukken van Indische orchideeën, andere plantensoorten en vruchten, alsmede een tafereel van de Hollandsche Amerikaansche Plantage Mij., door die Maatschappij aan het Koloniaal Instituut geschonken.

BURGERLIJKE STAND van Cheribon.

Staat van aangekomen personen vanaf 10 Januari tot met 16 Januari '30.

E P. de Nijs, algemeene ontvanger 3e klasse, Kebon Baroe No. 23.

E Bulloek, ambtenaar ter beschikking bij 's Landskas, Kasoenean.

C. Ch. van Haasen, adspirant Douane-commies, Pakaroengan 41.

Mevr. N. F. Ternatus, Poelosaren.

R. M. Ternatus, Poelosaren.

F. Beijnen, g-gageerd fuselier (particulier), Gang Bagongan.

Staat van vertrokken personen van 10 Jan. tot met 16 Jan. '30.

B. van der Werf, architect aannemer, vertrokken naar Lingardjati.

Mej. P. C. Bolle, plantkundige, vertrokken naar Europa.

OFF. BERICHTEN

CIVIEL DEPARTEMENT.

Ontslagn: uit 's lands dienst de gew. commies voor de belastingen, H. Hettfleisch von Ehrenhelm, met bep., dat dit ontslag wordt gerekend te zijn ingeg. op 30 Dec. '29;

wegens vertrek eervol als lid van de hoogere burgerschoolcommissie te Malang onder dankbetuiging voor de door hem als zoodanig bewezen diensten, H. J. van Gulpen;

gerekend van 1 Sept. '29, wegens vertrek, op verzoek, eervol als lid van den onderwijsraad, Todoeng gelar Soetan Goenoeng Moelia en H. Erich, onder dankbetuiging voor de door hen als zoodanig bewezen diensten.

Benoemd: tot lid van de hoogere burgerschoolcommissie te Malang. Mas Danoesastro, adj.-landbouwconsulent 1ste kl. aldaar;

tot lid van den onderwijsraad, F. Sijbesma, leeraar aan de Indo-Europeesche kweekschool te Bandoeng, vertegenwoordiger van den katholieken onderwijzers Bond te Weltevreden.

Ontheven: eervol: van zijn functie van vervanger van den burgemeester van Palembang, dr. J. D. C. Camper Titsingh;

van zijn functie van tweeden vervanger van den burgemeester van Palembang, W. V. Doop.

Aangewezen: tot vervanger van den burgemeester van Palembang het lid van den raad dier gemeente, W. V. Doop en tot tweeden vervanger het lid van den raad dier gemeente, H. C. Wiegand.

Belast: met de functiën van substituut-officier van justitie bij den raad van justitie te Semarang, mr. A. F. van de Grampel, thans ambtenaar ter beschikking van den voorzitter van de landraden te Semarang en Demak.

Gesteld: met rang en titel van ass.-res. tijdelijk boven de gewestelijke formatie ter beschikking van den resident van Menado, teneinde te worden belast met werkzaamheden in het belang van de inheemsche rechtspraak in de onderafd. Sangihe-eil., A. D. Vischer, thans met rang en titel van ass.-res. gesteld ter beschikking van den resident van Benkoelen.

Verleend: wegens gew. redenen, gerekend van 22 Dec. '29 een binnenl. verlof voor den tijd van een maand b.b. van den lande, aan de klerke b/h post- en telegraafkantoor te Soerabaja, mevr. A. D. Liklikwatil geb. Toulesolehuwy.

Aangeteekend: dat Mas Natadimadja, ook geheeten Hadji Rohmat Adam, gew. desahoofd van Bodjongsoang (prov. West-Java), gerechtigd is tot het voeren van den titel „Raden" en zich derhalve mag noemen en schrijven „Raden Natadimadja ook geheeten Hadji Rohmat Adam";

dat Mas Reksodimoeljo, districtshoofd van Djenoe (prov. Oost-Java), gerechtigd is den titel „Raden" te voeren en zich derhalve mag noemen en schrijven „Raden Reksodimoeljo".

Binnenl. Bestuur.

Benoemd: tot assistent-resident bij den algemeenen bestuursdienst van het B.B. op Java en Madoera, F.K.W. Lisnet, thans afdeelings-secretaris (ass.-resident) van Kediri, provincie Oost-Java; met bep., dat hij wordt geplaatst in de provincie Midden-Java;

tot afdeelings-secretaris (ass.-resident) van Kediri, (provincie Oost Java) W. C. Krijgsman thans assistent-resident bij den algemeenen bestuursdienst van het binnenlandsch bestuur op Java en Madoera te Modjokerto (provincie Oost-Java).

Tijdelijk belast: bij de algemeene politie, met de waarneming der betrekking van hoofdagent (hoofdrechercheur) IIe kl K. P. Jonathans, Mas Fatikoen, A. Th. Peoples, R. Kiksen, A. W. Overklift Vaupel Kleijn, en J. Pesik, thans onderscheidenlijk tijd. wd. 1e klerk bij het Bezoldigingskantoor IIde klerk c/h kantoor van den Technisch Leider der veldpolitie ter hoofdplaats Soerabaja, tijd. wd. leerling monteur b/d P. T. T. dienst ter hoofdplaats Soerabaja, tijd. wd. IIe klerk op het Belastingkantoor ter hoofdplaats Malang, tijd. opzichter bij den zoutaanmaak te Soemenep en mantri-politie bij de algemeene politie ter hoofdplaats Manado, en P. G. Golder, J. F. A. F. Morpey, J. J. P. Brakkee, J.F.S. Raaff, F. O. Claes en F. W. A. van Ling, allen thans particulier, met bepaling, dat zij geplaatst worden aan de Opleidingsschool voor het personeel der politie te Soekaboemi (residentie West Priangan, provincie West-Java).

Benoemd: bij de algemeene politie tot politieopziener, L.J.H. van Giessen ambtenaar van buitenlandsch verlof terug verwacht, laatstelijk die betrekking bekleed hebbende; met bepaling, dat hij geplaatst wordt in de residentie Soerabaja (provincie Oost-Java).

bij de algemeene politie tot hoofdagent (hoofdrechercheur) 1e kl. en 2e klasse, J. G. Bauer en H. Klein beiden ambtenaar van buitenlandsch verlof terugverwacht, laatstelijk hoofdagent 1e klasse en 2e klasse; met bepaling, dat zij worden geplaatst onderscheidenlijk in de residentiën Soerabaja en Probolinggo van de provincie Oost-Java;

tot assistent-resident bij den algemeenen bestuursdienst van het binnenlandsch bestuur op Java en Madoera, G. C. W. F. Fikenscher, ambtenaar terugverwacht van buitenlandsch verlof, laatstelijk die betrekking bekleed hebbende, met bep., dat hij wordt geplaatst in de provincie West-Java.

Belast: bij de algemeene politie, met de waarneming der betrekking van hoofdagent IIe kl. J. M. Beyerinck, thans wd. adspirant politieopziener; met bepaling, dat wij wordt geplaatst in de residentie Soerabaja (provincie Oost-Java).

Geplaatst: in de residentie Soerabaja (provincie Oost-Java), de wd. hoofd-[illegible] IIe klasse W. F. Wüstlich, thans geplaatst in het gouvernement Soerakarta;

bij den algemeenen bestuursdienst van het binnenlandsch bestuur op Java en Madoera, in de provincie Midden-Java, de assistent-resident E. Kedde, thans gepl. in de provincie West-Java;

in de provincie Oost-Java, de bij het gouvernements besluit benoemde assistent resident bij den algemeenen bestuursdienst van het binnenlandsch bestuur op Java en Madoera, P.A. Beynon, tevoren wd. ref. 1ste klasse op het kantoor van den gouverneur van Midden-Java.

Met wijziging in zoover van het besluit, waarbij aan den gediplomeerd gezaghebber 1ste klasse bij het binnenlandsch bestuur te Pematang Siantar, W.H. Gerritsen, wegens zevenj. dienst negen maanden verlof naar Europa is verleend bepaald, dat hij zijne betrekking zal nederleggen op een nader door den gouverneur der Oostkust van Sumatra te bepalen datum in de maand Augustus '30 instede van op een datum in de maand Maart '30.

Staatsspoor- en Tramwegen.

Bepaald: door den tijdelijk waarnemend hoofdinspecteur der Staatsspoor en tramwegen, dat geplaatst blijven: bij het Central-Kantoor (Afdeeling Comptaliliteit) te Bandoeng, de benoemde controleur voor de geldelijke administratie F.A. Kessler;

bij het bedrijf der S.S. en Tramwegen op Java (Exploitatie der Westerlijnen); de tijdelijk waarnemend hoofdingenieur-afdeelingschef ir. L. A. M. Riemens, de tijdelijk waarnemend hoofdopzichter W. E. Ornek, de benoemde werktuigkundige (voertuigdienst) L. Authier, de tijdelijke wagenopzichter 1e klasse op maandgeld W. B. Smit, de tijdelijk fungeerend stationscommies 1e kl. J. P. Mooyman, de tijdelijk waarnemend opzichter weg en werken 1e klasse bij de Saatstramwegen K. Peetoom, en de benoemde 1e commies Raden Popo Prawira Koesoemah;

bij het bedrijf der S.S. en Tramwegen op Java (Exploitatie der Oosterlijnen), de tijdelijk waarnemend hoofdingenieur-afdeeleelingschef ir. G. J. Wolbers, de tijd. waarnemende stationscommiezen 1e klasse C. L. Lavina en K.F. Donk, en de tijdelijk fungeerend stationscommies 1e kl. E.L. Andela;

bij het bedrijf der SS. en Tramwegen op Java (hoofdkantoor dienstvak beweging en Handelszaken) te Bandoeng, de tijdelijk fungeerend stationscommies 1e klasse H. N. van Beuzekom;

bij het bedrijf der S.S. en Tramwegen op Java (Dienstvak der Werkplaatsen-hoofdwerkplaats te Manggarai), de benoemde 1e commies Mas Koesno bij het Dienstvak Constructie en Bruggenbouw te Bandoeng, de benoemde 1e commies mej. H.W.J. Jansz.

bij het bedrijf der S.S. en Tramwegen in de Buitengewesten (Exploitatie der Staatsspoorwegen in Zuid-Sumatra), de tijdelijk waarnemend stationscommies 1e klasse b/d Staatstramwegen J. Holtslag.

Benoemd: tot 1ste klerk met den titel van 3de commies, J. Wachman, thans tijdelijk die betrekking bekleedende;

tot machinist 1ste klasse F. K. Drayer, thans tijdelijk adspirant-machinist 1ste kl. op maandgeld, met bepaling, dat hij gepl. blijft bij de exploitatie der Westerlijnen;

tot 1ste klerk, W. Mayer en R. A. Amade, ambtenaren van buitenlandsch verlof terugverwacht, laatstelijk die betr. bekleed hebbende, met bepaling, dat zij geplaatst worden bij de afdeeling contrôle van het dienstvak administratie te Bandoeng.

Belast: met de tijdelijke waarneming der betrekking van commies ter contrôle J. Ferdinandus, thans 1ste klerk met den titel van 3de commies;

met de tijdelijke functie van 1ste klerk, mej. A.H. Tielman en mevr. L.E. d' Hollosy, geboren Scheffer, thans tijdelijk IIde klerk op maandgeld.

Werkzaam gesteld: gerekend van 9 Dec. '29 op maangeld bij de afdeeling contrôle van het dienstvak administratie te Bandoeng als IIe klerk, mej. Q. Marlisa, particuliere.

Overgeplaatst: van het hoofdkantoor (dienstvak weg en werken) naar de exploitatie der Westerlijnen, de hoofdopz. H.J.J. Vixeboxse;

van het hoofdkantoor (dienstvak beweging en handelszaken) naar de exploitatie der Westerlijnen, de stationscommies 1ste kl. M.P.G. Bruininga;

van de exploitatie der Westerlijnen naar het hoofdkantoor (kantoor van den adviseur voor tram-exploitatie te Bandoeng), de stationscommies 1ste klasse V. H. Helvetius van Riemsdijk ten Cate;

van de exploitatie der Oosterlijnen naar het hoofdkantoor (dienstvak administratie afdeeling personeele zaken — registratuur) te Bandoeng, de adjunct-registrator J.P. Hoyer;

van de exploitatie der Westerlijnen naar die der Oosterlijnen, de tijdelijk 1ste commies op maandgeld P. O. Herold;

van het hoofdkantoor naar de exploitatie der Westerlijnen, de tijdelijk fungeerend 1ste commies mej. M. Latuperisa.

Ontslagen: op verzoek, wegens lichamelijke ongeschiktheid, gerekend van 8 Oct. '29, eervol en met aanspraak op pensioen uit 's Lands dienst, mej. J. M. Marcks, ambtenaar op onderstand.

Gouv. Bedrijven.

Benoemd: tot kantoorhoofd bij de Bangkatinwinning A.J.W. Beyer, thans ambt. ter beschikking van het hoofd der Bankatinwinning, belast met werkzaamheden van kantoorhoofd;

tot stationscommies 1e kl. bij de S.S. en T., P.A.A. Fornerod thans tijd. belast met de functiën der betr. bij genoemden dienst;

tot hoofdcommies (kantoordienst) bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst, A.M.J. van Eekhout, ambtenaar van buitenlandsch verlof terugverw., laatstelijk commies 1e kl. (kantoordienst) bij genoemden dienst;

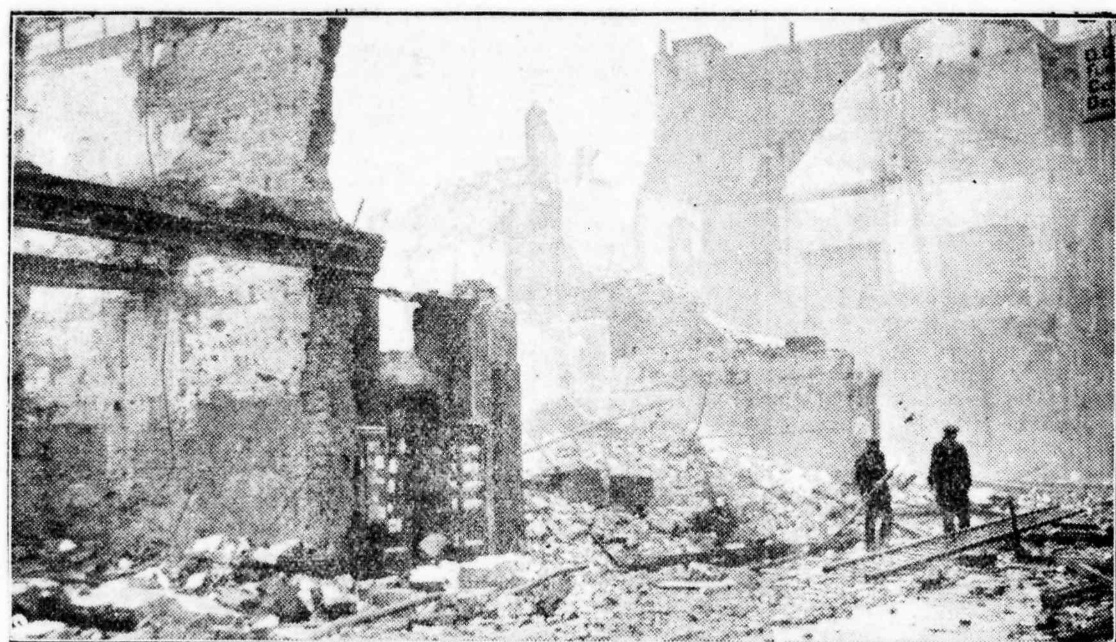
tot ingenieur 3e kl. bij den P.-T.- en Telefoondienst ir. E.H.P. Dingemans, daartoe bij beschikking van den minister van koloniën ter beschikking gesteld van den G.-G. van N.-I.

Overzichtsfoto van de fundeering van het garagegebouw, dat in de Torenstraat te Den Haag zal verrijzen en waarin, over vier verdiepingen verdeeld, vierhonderd auto's een plaats kunnen vinden.

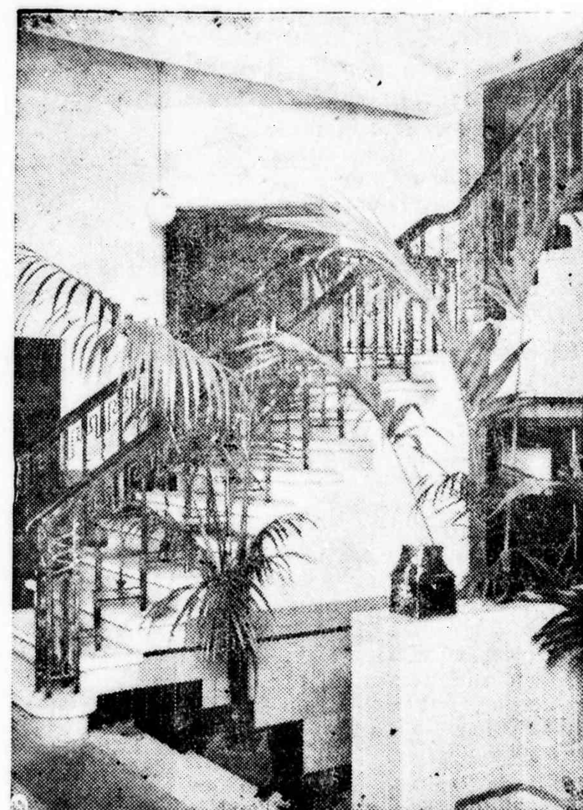
Schietoefeningen op het strand tusschen Scheveningen en Katwijk.

De ruïne na den brand te Middelburg.

De kortste straat van Den Haag is de Apendans, welke loopt van Heerenstraat naar Korte Pooten en slechts enkele meters lang is.

Trappenhuis van het nieuwe Isr. Oude Mannen- en Vrouwenhuis te Den Haag.

Het nieuwste gedeelte van de Laan van Meerdervoort, dat een lengte krijgt van 1850 Meter.

Het z. g. spookhuis op de Kromme Nieuwe Gracht te Utrecht, zal gesloopt worden.

De langste straat van de residentie is zonder twijfel de Laan van Meerdervoort. Zij begint bij de Zeestraat en heeft tot aan den Pioenweg een lengte van 3950 M. Thans wordt de Laan v. Meerdervoort, ook wel genaamd Laan van Bouw-maar-voort of Laan van Enzoovoort, wederom doorgetrokken en eens zal men via de Laan v. Meerdervoort in 20 minuten aan den Hoek van Holland zijn . . .

Anti-oorlog propaganda in de Residentie.

Protest van den Haagschen bond van straatventers(sters) tegen het ventverbod.